

ΝΙΟΧΩΡΙΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΝΕΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΚΥΘΡΕΑΣ

ΝΙΟΧΩΡΙΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΝΕΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΚΥΘΡΕΑΣ

Σύμβουλος Έκδοσης: Απόστολος Γ. Κουρουπάκης

Συνεργάτες τεύχους: Χρίστος Λαμπρίας, Απόστολος Γ. Κουρουπάκης, Ευανθία Χαραλάμπους, Θεώνη Στυλιανού Κούννου, Παναγιώτα Τζιάμπου Χριστούδια, Μαριλένα Ιωαννίδου, Αντρέας Γιώρκας, Τούλα Ψευτοδιάκου. Φωτογραφίες: Απόστολος Γ. Κουρουπάκης.

Σελίδωση: Χρυσόστομος Δημητρόπουλος

Διεύθυνση: Μαγνησίας 3, 1056 Λευκωσία, Τηλ. 99 330981

Ηλεκτρονική επικοινωνία: lambriasc@yahoo.com

Ιστοσελίδα: <http://www.nechochio.org.cy>

Facebook: https://www.facebook.com/Κοινοτικό_Συμβούλιο_Νέου_Χωρίου_Κυθρέας

Εκτύπωση: Τυπογραφεία «ΚΩΝΟΣ Λτδ»

Αμαζόνων 3, 2150 Στρόβολος, Τ.Κ. 20287

Τηλ. 22 491419, Φαξ : 22 491443

Email : info@konospress.com

Website: www.konospress.com

ISSN 2547-9156 (print) / ISSN 2547-9164 (online)

Στα κείμενα εκφράζονται προσωπικές απόψεις των συνεργατών που τα υπογράφουν και δεν εκφράζουν ούτε δεσμεύουν με κανένα τρόπο το Κοινοτικό Συμβούλιο.

**ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΝΕΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΚΥΘΡΕΑΣ**

Κοινοτάρχης: Χρίστος Λαμπρίας

Μαγνησίας 3, 1056, Λευκωσία

Τηλ. 99 330981, Email: lambriasc@yahoo.com

Αν. Κοινοτάρχης: Ανδρούλα Φιλιππίδου-Αθανασιάδου

Ολύμπου 37, 2322 Κ. Λακατάμια

Τηλ. 99311290, Email: aphilippidou@gmail.com

Μέλη

Κώστας Κοκονής

Αβραάμ 4, 2049, Στρόβολος

Τηλ. 99222635, Email: kokononc@cytanet.com.cy

Σοφοκλής Χατζηανδρέου

Ιωάννη Καποδίστρια, 2236, Λατσιά

Τηλ 99244212, Email: sofos@hotmail.com

Χαράλαμπος Κυριακίδης

Αγίας Τριάδας 5, 2548, Δάλι

Τηλ. 99592158, Email: p.kyriakides@cytanet.com.cy

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 8 Τιμή και δόξα στους πεσόντες Νιοχωρίτες
- 16 Σάρωσαν οι Νιοχωρίτες μαθητές τα βραβεία που διοργάνωσε η Σχολική Εφορεία Κυθρέας
- 18 Το Νιόχωρκο παρόν σε εκδηλώσεις
- 20 Προσκύνημα Νιοχωριτών στην Παναγία του Κύκκου
- 22 Περπατήσαμε και φέτος στα καντούνια του Νιοχώρκου
- 24 Τιμήθηκε ο απόδημος συγχωριανός μας Κώστας Γεωργίου
- 26 Ο κος Ανδρέας και η κα Άννα Αγγελίδη μιλούν για την κοινή τους ζωή εδώ και 59 χρόνια
- 36 Η δασκάλα Μαρία Βακανά Νικολαΐδου μιλάει στη «Νιοχωρίτικη Φωνή» για τη συμμετοχή της στην ΕΟΚΑ, το χωριό της και για την προσφυγιά
- 46 Η Ευθυμία Χριστοφόρου Λέβα περιγράφει το αρχοντικό σπίτι του Λέβα.
- 50 Μία δικαστική περιπέτεια των Νιοχωριτών με τη βρετανική αποικιακή διοίκηση το 1909
- 60 Μια απρόσμενη νιοχωριτική μαρτυρία στα Αγία Παιθικά της Σύγκρασης Αμμοχώστου
- 64 Τοπική γαστρονομία
- 68 Το Νέο Χωριό Κυθρέας στον Τύπο
- 70 Φωτογραφήματα

ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Αντρέας Γεωργίου εις μνήμη της θυγατέρας του Σταματούλας, των γονέων του Χρίστου και Κατερίνας και των αδελφών του Γιώργου, Νικολάου και Σωτήρη	€500
Αντρέας και Μαρία Καϊάφα Τσιάρρη εις μνήμη του γιου τους Χρίστου Καϊάφα και των γονιών τους Αντρέα και Άννας Τσιάρρη	€200
Νίκη Γεωργίου εις μνήμη του συζύγου της Γεωργίου Κυρ. Χατζηγιάννη, πεσόντος κατά την τουρκική εισβολή, των γονέων της Νικόλαου Μίχαλου και Αναστασίας Νικολάου και του αδελφού της Τάκη Νικολάου	€200
Νικόλαος Πόντος εις μνήμη της συζύγου του Παναγιώτας Πόντου	€200
Ρένα Λαζάρου εις μνήμη Παναγιώτας Πόντου	€100
Όλγα Πετριδη εις μνήμη των γονέων της Γιάννη, θύματος της τουρκικής εισβολής και Παναγιώτας	€100
Αναστάσης και Ευθυμία Χριστοφόρου εις μνήμη των γονέων τους Γεώργιου και Μαρίτσας Λέβα και του αδελφού τους Ντίνου Λέβα	€100
Κώστας Τριανταφυλλής εις μνήμη των παππούδων του Νικόλαου Μίχαλου και Αναστασίας Νικολάου και των θείων του Γεωργίου Κυρ. Χατζηγιάννη, πεσόντος κατά την τουρκική εισβολή, και Τάκη Νικολάου	€100
Ιωάννα Χαϊρεπέτη εις μνήμη του πατέρα της Γεωργίου Χαϊρεπέτη	€100
Harry Soteri, απόδημος στην Αυστραλία, εις μνήμη της αδελφής του Μαρίας Γιαννάτση	AU\$200
Λάκης και Σωτηρούλα Φραγκούδη, εις μνήμη των γονέων τους Λεάνδρου Σάββα και Ειρήνης Λεάνδρου και Πέτρου και Παναγιώτας Φραγκούδη	€50
Ρένα Μιχαηλίδου Λαμπρία εις μνήμη του αδελφού της Κώστα Λαμπρία, πεσόντος κατά την τουρκική εισβολή	€50
Σωτηρούλα Κνώφου, εις μνήμη των γονέων της Αντρέα, θύματος της τουρκικής εισβολής, και Ιωάννας	€50
Χρίστος Μελλή Λαμπρίας εις μνήμη των γονέων του Μελλή και Μαρίας Λαμπρία	€50
Αντρέας Ζαχαρίου εις μνήμη των γονέων του Ζαχαρίου και Μαρίας	€40

Όσοι επιθυμούν να κάνουν εισφορά μπορούν να επικοινωνούν με τον κοινοτάρχη και τα μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου. Επίσης, για διευκόλυνση παρατίθεται ο αριθμός λογαριασμού του Κοινοτικού Συμβουλίου στην **Τράπεζα Κύπρου**.

Αρ. λογαριασμού: 357025125741 **Iban:** CY60002001950000357025125741 **SWIFT/BIC:** BCYPCY2N

ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΗ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΗ

Η προσπάθεια που ξεκίνησε με πρωτοβουλία του Κοινοτικού Συμβουλίου πριν από πέντε χρόνια αναφορικά με την έκδοση του περιοδικού *Νιοχωρίτικη Φωνή* αγκαλιάστηκε από όλους τους Νιοχωρίτες εντός και εκτός Κύπρου. Είναι γι' αυτό που αισίως φτάσαμε στο 12ο τεύχος. Αυτό δίνει κουράγιο σε εκείνους που σηκώνουν το βάρος της έκδοσης (συνεντεύξεις, έρευνα σε αρχεία, συλλογή υλικού) να συνεχίσουν με ακόμη πιο πολύ ζήλο. Ωστόσο, θα πρέπει να τονίσουμε ότι σε όλη αυτή την προσπάθεια συλλογής του υλικού και ιδιαίτερα πολλών παλιών, αλλά ανεκτίμητων φωτογραφιών, μπορεί να γίνουν κάποια λάθη, που κάποιες φορές είναι αδύνατο να αποφευχθούν, λαμβάνοντας υπόψη τις αντίξοες, πολλές φορές, συνθήκες έκδοσης ενός απαιτητικού, όπως του δικού μας, περιοδικού. Είναι γι' αυτό τον λόγο που ζητούμε την κατανόηση και τη συμπάθειά σας. Εμείς, από την πλευρά μας σας διαβεβαιώνουμε ότι θα καταβάλλουμε κάθε προσπάθεια για αποφυγή τυχόν λαθών. Άλλωστε –και αυτό το ξέρουν όσοι εργάστηκαν σε εφημερίδες και έντυπα– είναι αδύνατη η έκδοση οιαδήποτε εντύπου χωρίς κάποιο λάθος. Όπως και να έχει σας ευχαριστούμε για την αγάπη σας και το ενδιαφέρον σας. Συνεχίζουμε...

ΑΠΟΛΟΓΙΕΣ

1) Στο 11ο τεύχος της *Νιοχωρίτικης Φωνής* (Ιούλιος 2023) στις εισφορές διευκρινίζεται ότι η εισφορά €100 του ζεύγους Αναστάση και Ευθυμίας Χριστοφόρου δεν ήταν μόνο για τους γονείς τους Γεώργιο και Μαρίτσα Λέβα αλλά και για τον αδελφό τους Ντίνο Λέβα. Απολογούμαστε ειλικρινά για το λάθος μας.

2) Στο ίδιο τεύχος στη σελ. 44 στη φωτογραφία στο μοναστήρι της Παναγίας του Κύκκου, όπου χειροτονήθηκε διάκονος ο Παπαδιομήδης αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι στη φωτογραφία είναι και ο Αντώνης Καννάουρος κρατώντας τη Μάρω του Μακίλα, πράγμα που είναι λάθος. Η Μάρω είναι θυγατέρα του Γεώργιου και της Ελένης Σκουλιά, που εκ παραδρομής δεν αναφέρεται. Απολογούμαστε για τη λανθασμένη αναφορά μας.

ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Στο 11ο τεύχος της *Νιοχωρίτικης Φωνής* (Ιούλιος 2023), σελ. 25, στη συνέντευξη του Χαρή Χριστοδούλου, σε ερώτηση αν είχε Νιοχωρίτες στην ΠΕΟ, εκ παραδρομής αναφέρθηκε ότι δεν είχε, πράγμα που είναι λάθος. Ένα από τα βασικά στελέχη της ΠΕΟ με δράση 50 ετών ήταν ο Νιοχωρίτης Μελής Λαμπρίας, που διετέλεσε επαρχιακός γραμματέας της ΠΕΟ Αμμοχώστου και κεντρικός οργανωτικός γραμματέας της ΠΕΟ.

Προλόγισμα

ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟ ΛΑΜΠΡΙΑ
ΚΟΙΝΟΤΑΡΧΗ ΝΕΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΚΥΘΡΕΑΣ

Αγαπητοί/ές συγχωριανοί και συγχωριανές

Φτάσαμε αισίως στο δωδέκατο τεύχος της *Νιοχωρίτικης Φωνής*, του περιοδικού του χωριού μας, του δικού σας περιοδικού, που έχει καθιερωθεί πλέον ως το έντυπο μέσο της ενημέρωσης και της αμφίδρομης επικοινωνίας με τους όπου γης Νιοχωρίτες, ιδιαίτερα τους απόδημους, οι οποίοι περιμένουν με λαχτάρα κάθε επόμενο τεύχος της *Νιοχωρίτικης Φωνής*, γιατί είναι αυτό που τους συνδέει με τη γενέθλια γη.

Η έκδοση του περιοδικού θα συνεχιστεί παρά τις όποιες δυσκολίες συναντούμε στη συλλογή του υλικού. Όπως θα έχετε προσέξει η θεματολογία σε κάθε περιοδικό είναι ευρεία, καλύπτοντας θέματα ιστορίας, συνεντεύξεις από ηλικιωμένους συγχωριανούς μας με σκοπό την καταγραφή της μικροϊστορίας του χωριού μας και ρεπορτάζ με ειδήσεις κυρίως από τις δραστηριότητες και εκδηλώσεις του Κοινοτικού Συμβουλίου.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους συνεργάτες του περιοδικού για τη συμβολή τους στην ετοιμασία της ύλης και ιδιαίτερα τον επιστημονικό συνεργάτη του Κοινοτικού Συμβουλίου δρ. Απόστολο Κουρουπάκη που είναι η ψυχή του περιοδικού. Επίσης, θα ήθελα να απευθύνω έκκληση στους νέους Νιοχωρίτες που γεννήθηκαν στην προσφυγιά, να έλθουν πιο κοντά στο περιοδικό μας και να συμμετάσχουν και αυτοί στην εκδοτική προσπάθεια του χωριού μας.

Σε αυτό το τεύχος θα διαβάσετε συνεντεύξεις από τις συγχωριανές μας Μαρία Νικολαΐδου Βακανά, δασκάλα, και Ευθυμία Χριστοφόρου Λέβα, οι οποίες μάς μιλούν για την καθημερινή ζωή στο χωριό και άλλα πολλά.

Επίσης, γίνεται παρουσίαση του λαογραφικού μουσείου του ζεύγους Αντρέα

και Άννας Μικελλίδη Ταντελέ, που βρίσκεται στο χωριό Αγία Βαρβάρα. Η κυρία Άννα αναφέρεται με συγκίνηση στον προσφιλή της πατέρα που δολοφονήθηκε εν ψυχρώ από τους Τούρκους εισβολείς στην Άσσια, μαζί με άλλους συγχωριανούς μας. Ακόμη, δημοσιεύονται εκτενή φωτορεπορτάζ για το καθιερωμένο ετήσιο μνημόσυνο των πεσόντων, το προσκύνημα στην ιερά μονή Παναγίας του Κύκκου, την επίσκεψη των νέων στο χωριό, τη βράβευση του απόδημου στις ΗΠΑ συγχωριανού μας Κώστα Γεωργίου, και τη βράβευση Νιοχωριτών αρίστων μαθητών από τη Σχολική Εφορεία Κυθρέας.

Στο κεφάλαιο ιστορία δημοσιεύονται ενδιαφέρουσες πληροφορίες για δικαστική διαμάχη ανάμεσα στους προγόνους μας με τη βρετανική αποικιακή διοίκηση στις αρχές του 20ού αιώνα σχετικά με ένα δήμεμα που υπήρχε σε μεγάλη αυκολιά στον νιοχωρίτικο κάμπο, με τους συγχωριανούς μας εν τέλει να δικαιώνονται.

Για ακόμη ένα τεύχος, υπάρχουν οι στήλες με τα φωτογραφήματα και τα παλιά δημοσιεύματα που αφορούν το χωριό μας.

Με χαρά, λοιπόν, χαιρετίζω και αυτή την έκδοση της *Νιοχωρίτικης Φωνής* μας, εκφράζοντας θερμές ευχαριστίες σε όσους συνέβαλαν με οποιοδήποτε τρόπο στην έκδοση του παρόντος τεύχους, καθώς και σε όσους έκαναν εισφορές, πράγμα που βοηθά στη μερική κάλυψη των εξόδων του περιοδικού.

Ευχαριστώ επίσης θερμά τη συγχωριανή μας σύμβουλο επί ασφαλιστικών θεμάτων Δώρα Μάρκου για την καταχώριση διαφήμισης.

Εύχομαι σε όλους και όλες καλό νέο έτος, με υγεία και ευτυχία, προσωπική και οικογενειακή.

● ● ●
Η θεματολογία σε κάθε περιοδικό είναι ευρεία, καλύπτοντας θέματα ιστορίας, συνεντεύξεις με σκοπό την καταγραφή της μικροϊστορίας του χωριού μας και ρεπορτάζ κυρίως από τις δραστηριότητες του Κοινοτικού Συμβουλίου.

Κανείς δεν περισσεύει στη «Νιοχωρίτικη Φωνή»

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Με χαρά δουλέψαμε σε ένα ακόμη τεύχος της *Νιοχωρίτικης Φωνής*, ένα περιοδικό που πιστεύουμε πως ικανοποιεί και τους πιο απαιτητικούς αναγνώστες/τριες. Κάθε Νιοχωρίτη και κάθε Νιοχωρίτισσα που θέλει να μάθει περισσότερα για το Νέο Χωρίο Κυθρέας, που θέλει να μην ξεχάσει όσα όμορφα έζησε, με φίλους και συγγενείς, πριν οι φλόγες του πολέμου κάψουν κάθε θύμηση. Θέλουμε οι σελίδες μας να αποπνέουν αισιοδοξία, και να δημιουργούν ασφάλεια ότι τίποτε δεν έχει χαθεί, χωρίς φυσικά να μοιράζουμε φρούδες ελπίδες.

Η *Νιοχωρίτικη Φωνή* είναι ένα περιοδικό που έχει ως στόχο να διατηρήσει άσβεστη και την επιθυμία για επιστροφή, όταν συγκατατεθεί ο καιρός, χωρίς όμως να είμαστε υπερφίαλοι και αιθεροβάμονες. Πάντα γνώμονάς μας είναι η έγνοια για το Νέο Χωρίο, και τους ανθρώπους του. Επιθυμία μας είναι να ανακαλύψουμε κάθε μικρή ή μεγάλη στιγμή της ιστορίας του, ακόμα και αν κάνουμε λάθη, τα οποία είναι αναπόφευκτα –χωρίς να θέλω ουδόλως να δικαιολογηθώ– μιας και η απόσταση από τα γεγονότα, αλλά και η έλλειψη κάθε γραπτής πηγής λειτουργεί εναντίον μας. Αυτά τα λάθη είναι πρόκληση για εμάς, φυσικά δεν τα επιδιώκουμε, όταν όμως τα κάνουμε θέλουμε να τα χρησιμοποιούμε προς όφελός μας.

Είναι και τα λάθη και οι παραλείψεις μας ένας τρόπος να εμπλέκεται κάθε Νιοχωρίτης και κάθε Νιοχωρίτισσα με το περιοδικό μας, με το περιοδικό σας, και κατ' επέκταση με το ίδιο το Νέο Χωρίο. Κάθε ιστορία, κάθε συνέντευξη, κάθε δημοσίευμα και κάθε γραπτή πηγή είναι για εμάς που τα συλλέγουμε μία ευκαιρία να συναντήσουμε και να αξιολογήσουμε το παρελθόν και φυσικά

να το αντιμετωπίσουμε, αλλά είναι και ένας τρόπος να συναντήσουμε και εσάς, τους αναγνώστες και τις αναγνώστριές μας, να δημιουργήσουμε μία αμφίδρομη σχέση επικοινωνίας, να μάθουμε και άλλα άγνωστα μυστικά του Νιοχώρου, να γνωρίσουμε μικρές γωνιές της κάθε γειτονιάς, μακριά βέβαια από κουτσομπολιά ή σχόλια που δεν προσφέρουν τίποτε στη συγκρότηση της συλλογικής μνήμης.

Σας θέλουμε όλους και όλες κοντά μας, με τις ιδέες σας, τις συνεργασίες σας, τις σκέψεις σας, γιατί αυτό το περιοδικό, η *Νιοχωρίτικη Φωνή*, δεν είναι τίποτε περισσότερο και τίποτε λιγότερο, από το δικό σας απάγκιο. Θέλουμε να αισθάνεστε το περιοδικό αυτό ως προέκταση της δικής σας οικογένειας, σαν να είναι ο συνδεδετικός σας κρίκος με φίλους και συγγενείς. Η *Νιοχωρίτικη Φωνή* φιλοδοξεί να είναι η προέκταση της μνήμης σας, ακόμα και αν αυτή αδυνατεί ή αισθάνεστε πως η ιστορία σας δεν έχει αξία. Για εμάς κάθε ιστορία έχει αξία, κάθε μικρή ή μεγάλη στιγμή σας αξίζει να καταγραφεί. Μοιραστείτε τη μαζί μας, ή με τα παιδιά σας και τα εγγόνια σας, κάντε τους κοινωνούς της μνήμης σας. Είναι και αυτό μια ευκαιρία για να έρθουν κοντά μας, ώστε να μεγαλώσει η στενή οικογένεια της σύνταξης της *Νιοχωρίτικης Φωνής*. Γνωρίζουμε ότι έχουμε την αγάπη σας, χαιρόμαστε που έχετε το θάρρος μας, για να μας επισημάνετε λάθη και παραλείψεις μας, θέλουμε σε κάθε τεύχος να γινόμαστε και καλύτεροι, και αυτό μόνο με τη συνεργασία σας μπορούμε να το καταφέρουμε.

Κανείς και καμιά δεν περισσεύει στη *Νιοχωρίτικη Φωνή*, απόδημος ή μη, μικρός ή μεγάλος, για εμάς κάθε Νιοχωρίτισσα και κάθε Νιοχωρίτης είναι πολύτιμη πηγή, από την οποία είμαστε βέβαιοι ότι μπορούμε να επωφεληθούμε.

Είναι και τα λάθη και οι παραλείψεις μας ένας τρόπος να εμπλέκεται κάθε Νιοχωρίτης και κάθε Νιοχωρίτισσα με το περιοδικό μας, με το περιοδικό σας, και κατ' επέκταση με το ίδιο το Νέο Χωρίο.

Τιμή και δόξα στους πεσόντες Νιοχωρίτες

ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΛΑΜΠΡΙΑ

Οπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος βρεθήκαμε στην εκκλησία του χωριού μας, τον Άγιο Χαράλαμπο στην Αγλαντζιά, για να τιμήσουμε τους ήρωες, τους εν ψυχρώ δολοφονηθέντες και τους αγνοούμενους του χωριού

μας. Χρέος ιερό, όχι μόνο των συγγενών, αλλά και όλων των Νιοχωριτών να αποδίδουν τον οφειλόμενο φόρο τιμής στους πεσόντες. Είναι το λιγότερο που μπορούμε να κάνουμε για όλους εκείνους που θυσιάστηκαν για να ζούμε εμείς ελεύθεροι σε μια ημικατεχόμενη πατρίδα. Μνημονεύσαμε τους ήρωές μας, που

έσπευσαν στο κάλεσμα της πατρίδας και έδωσαν ό,τι πολυτιμότερο είχαν, τη ζωή τους, σε ένα αγώνα δυστυχώς άνιστο, αλλά και προδομένο. Προσευχηθήκαμε για τις ψυχές όσων έπεσαν θύματα του βάρβαρου εισβολέα, γιατί δεν θέλησαν να εγκαταλείψουν τη γενέθλια γη τους, ήθελαν να μείνουν εκεί που γεννήθηκαν, εκεί που μεγάλωσαν, στα χώματα που πότισαν με τον ιδρώτα τους.

Απευθύναμε δέηση στον Μεγαλοδύναμο Θεό για τη διακρίβωση της τύχης των αγνοουμένων μας. Αν μη τι άλλο να εντοπιστούν οι χώροι ταφής τους στα Κατεχόμενα και να ταφούν κατά πως επι-

τάσσει η θρησκεία μας. Για να μπορούν οι συγγενείς τους – όσοι απέμειναν, αφού ένας ένας «φεύγει» – να τους ανάψουν ένα καντήλι.

Το μνημόσυνο διοργάνωσε το Κοινοτικό Συμβούλιο του Νέου Χωρίου Κυθρέας, σε συνεργασία με την Εκκλησιαστική Επιτροπή, τα σωματεία και τους συγγενείς των πεσόντων, και τελέστηκε το απόγευμα του Σαββάτου 16 Σεπτεμβρίου 2023, στον ιερό ναό Αγίου Χαραλάμπους Νέου Χωρίου Κυθρέας στην Αγλαντζιά. Του μνημοσύνου προέστη ο επίσκοπος Μεσαορίας κ. Γρηγόριος. Επιμνημόσυνο λόγο εκφώνησε ο συγχωριανός μας

Το μνημόσυνο διοργάνωσε το Κοινοτικό Συμβούλιο του Νέου Χωρίου Κυθρέας, σε συνεργασία με την Εκκλησιαστική Επιτροπή, τα σωματεία και τους συγγενείς των πεσόντων.

Χρέος ιερό, όχι μόνο των συγγενών, αδελφών και όδων των Νιοχωριτών να αποδίδουν τον οφειδόμενο φόρο τιμής στους πεσόντες. Είναι το διγότερο που μπορούμε να κάνουμε για όδους εκείνους που θυσιάστηκαν για να ζούμε εμείς ελεύθεροι σε μια ημικατεχόμενη πατρίδα.

υπουργός Εμπορίου, Βιομηχανίας και Ενέργειας κ. Γιώργος Παπαναστασίου. Ακολούθησε κατάθεση στεφάνων στο μνημείο πεσόντων στο προαύλιο της εκκλησίας.

Στην ομιλία του ο κ. Παπαναστασίου ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι για εκείνον ως Νιοχωρίτη αποτελεί ιδιαίτερη τιμή η πρόσκληση του Κοινοτικού Συμβουλίου να βρίσκεται στην εκκλησία του χωριού μας για να εκφωνήσει τον επιμνημόσυνο λόγο για τους συγχωριανούς μας που είτε έπεσαν στο πεδίο της τιμής είτε δολοφονήθηκαν εν ψυχρώ από τους Τούρκους εισβολείς. Όπως ανέφερε ο κ. Παπαναστασίου: «Η τέλεση του εθνικού μνημοσύνου όπως και άλλες εκδηλώσεις μνήμης που διοργανώνει το Κοινοτικό Συμβούλιο του χωριού μας, έχουν, ειδικά αυτή την περίοδο, αυξημένη ηθική σημασία. Τονίζουν, πρώτα και κύρια, τον ακατάλυτο δεσμό των προσφύγων Νιοχωριτών με τη γενέθλια γη, αλλά και την

αποφασιστικότητά τους να αγωνιστούν για επιστροφή στις πατρογονικές τους εστίες».

Ο κ. Παπαναστασίου έκανε ιδιαίτερη αναφορά στον κάθε ήρωα ξεχωριστά, αναφερόμενος επίσης και σε όλους εκείνους που έπεσαν θύματα της τουρκικής θηριωδίας. Και κατέληξε: «Εκδηλώσεις όπως η σημερινή λοιπόν, είναι εξαιρετικά σημαντικές για τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης του λαού μας. Μνημονεύοντας και τιμώντας τους ήρωές μας και τους αδικοκαμένους μας συμπατριώτες, θύματα της τουρκικής βαρβαρότητας, παίρνουμε θάρρος και δύναμη να συνεχίσουμε τον δύσκολο, εθνικό μας αγώνα. Αυτό οφείλουμε σε όσους θυσιάστηκαν για την πατρίδα, αλλά κυρίως για να διασφαλίσουμε το μέλλον των παιδιών μας και των γενεών που ακολουθούν, συνεχίζοντας με ομοψυχία και ενότητα την προσπάθεια επανένωσης του τόπου μας, μέχρι την τελική δικαίωση».

Επιμνημόσυνος λόγος υπουργού Εμπορίου, Βιομηχανίας και Ενέργειας κ. Γιώργου Παπαναστασίου

Σεβαστό ιερατείο, τιμημένοι συγγενείς των πεσόντων, εκτελεσθέντων και αγνοουμένων, κύριοι εκπρόσωποι κομμάτων, οργανώσεων και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, κυρίες και κύριοι, αγαπητοί συγχωριανοί,

Με ειλικρινή σεβασμό και βαθιά συγκίνηση μαζευτήκαμε σήμερα στον Ιερό Ναό Αγίου Χαραλάμπους για να αποδώσουμε τις δέουσες τιμές στους ήρωες και στα θύματα του Νέου Χωρίου Κυθρέας, του χωριού μας, που το μαύρο εκείνο καλοκαίρι του 1974 θυσίασαν το υπέρτατο αγαθό για την ελευθερία.

Ως Νιοχωρίτης αποτελεί ιδιαίτερη τιμή για μένα η πρόσκληση του Κοινοτικού Συμβουλίου να παραστώ στον ιερό ετούτο χώρο και να εκφωνήσω τον επιμνημόσυνο λόγο για τους συγχωριανούς μας που είτε έπεσαν μαχόμενοι για την πατρίδα είτε δολοφονήθηκαν εν ψυχρώ από τους Τούρκους εισβολείς. Θα ήθελα, λοιπόν, να ξεκινήσω ευχαριστώντας από καρδιάς για τη διοργάνωση το Κοινοτικό Συμβούλιο Νέου Χωρίου, την Εκκλησιαστική Επιτροπή, τα σωματεία ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ και ΑΠΟΛΛΩΝ, τον Όμιλο Γυναικών και, κυρίως, τους συγγενείς των πεσόντων, εκτελεσθέντων και αγνοουμένων.

Η τέλεση του εθνικού μνημοσύνου, όπως κι άλλες εκδηλώσεις μνήμης που διοργανώνει το Κοινοτικό Συμβούλιο του χωριού μας, έχουν, ειδικά αυτή την περίοδο, αυξημένη ηθική σημασία. Τονίζουν, πρώτα και κύρια, τον ακατάλυτο δεσμό των προσφύγων Νιοχωριτών με τη γενέθλια γη, αλλά και την αποφασιστικότητά τους να αγωνιστούν για επιστροφή στις πατρογονικές τους εστίες.

Βαρύ το τίμημα που κατέβαλε το Νέο Χωρίο. Μακρύς ο κατάλογος των πεσόντων, των εν ψυχρώ δολοφονηθέντων και των αγνοουμένων, με την κοινότητά

μας να έχει το θλιβερό προνόμιο να μετρά, συγκριτικά, τα περισσότερα θύματα κατά τη βάρβαρη τουρκική εισβολή. 74 ψυχές, 74 Νιοχωρίτισσες και Νιοχωρίτες.

Τον τραγικό εκείνο Ιούλη του 1974, η Τουρκία, εκμεταλλευόμενη το προδοτικό πραξικόπημα της χούντας των Αθηνών και των εδώ συνεργατών της, εισβάλλει στην Κύπρο και σκορπά τον όλεθρο και την καταστροφή. Ανάμεσα στους νέους της Κύπρου που από τις πρώτες ώρες έσπευσαν να καταταγούν στις τάξεις της Εθνικής Φρουράς για να αντιμετωπίσουν τον Τούρκο εισβολέα, ήταν και οι λεβέντες της κοινότητας του Νέου Χωρίου Κυθρέας.

Στο μαρτυρολόγιο της τιμής διαβάζουμε το όνομα του έφεδρου λοχία Κώστα Λαμπρία, ο οποίος ανταποκρινόμενος στο εθνικό προσκλητήριο κατατάσσεται σε τάγμα πεζικού στην Αμμόχωστο. Έπεσε ηρωικά μαχόμενος στην περιοχή Σακκάρια, κτυπημένος από Τούρκο ακροβολιστή όταν, με αυταπάρνηση, σπεύδει να βοηθήσει τραυματισμένο συμπολεμιστή του, τον οποίο μετέφερε για ένα χιλιόμετρο στους ώμους του για να τον σώσει. Άφησε πίσω τη σύζυγό του Αντρούλα Λοΐζου και τον μονάκριβο γιο τους Κυριάκο.

Τη σύζυγό του Νίκη Νικολάου Μίχαλου, καθώς και την κόρη τους Μαρία, δώδεκα μόλις μηνών, αφήνει πίσω του κατατασσόμενος και ο Γεώργιος Χατζηγιάννης Πιναής. Με την εκδήλωση της εισβολής, μαζί με τα υπόλοιπα παλικάρια του 398, αγωνίζεται με θάρρος απέναντι στον αδίστακτο εισβολέα, αρνούμενος να εγκαταλείψει το προκεχωρημένο φυλάκιο του. Μέχρι το 2009 ήταν στον μακρύ κατάλογο των αγνοουμένων, με τα οστά του να εντοπίζονται σε ομαδικό τάφο στο χωριό Τζιάος, οπότε και επιστρέφει

“

Η τέλεση του εθνικού μνημοσύνου, όπως κι άλλες εκδηλώσεις μνήμης που διοργανώνει το Κοινοτικό Συμβούλιο του χωριού μας, έχουν, ειδικά αυτή την περίοδο, αυξημένη ηθική σημασία.

“

Βαρύ το τίμημα που κατέβαδε το Νέο Χωρίο. Μακρύς ο κατάλογος των πεσόντων, των εν ψυχρώ δολοφονηθέντων και των αγνοουμένων, με την κοινότητά μας να έχει το θλιβερό προνόμιο να μειρά, συγκριτικά, τα περισσότερα θύματα κατά τη βάρβαρη τουρκική εισβολή.

στην οικογένειά του για να κηδευτεί με τις αρμόζουσες τιμές.

Ακόμη ένας ήρωας του χωριού μας, ο Κώστας Κωσταντινίδης, που υπηρετούσε στο 398 τάγμα πεζικού στο Τζιάος, μαζί με τον συμπολεμιστή και συγχωριανό του Γεώργιο Χατζηγιάννη, πέφτει στο πεδίο της τιμής. Γιος του Χρίστου του Αέρα και της Αγγελικής έζησε στο Νέο Χωρίο μαζί με τα αδέρφια του μέχρι το 1969, χρονιά που νυμφεύεται την Ανδρούλα Μοργιάννη, μετοικώντας στην ενορία της Αγίας Μαρίας Κυθρέας. Το 1974 είχαν δύο παιδιά, τη Δέσπω και τον Χρίστο και παρά την προχωρημένη εγκυμοσύνη της συζύγου του, ο Κώστας παρουσιάστηκε στο τάγμα του για να υπηρετήσει την πατρίδα.

Θεάθηκε ζωντανός τελευταία φορά στις 13 Αυγούστου, όταν η γυναίκα του και τα παιδιά του τον επισκέφθηκαν στο φυλάκιο όπου υπηρετούσε. Το τρίτο παιδί, ο Θέμης, δεν έμελλε να γνωρίσει ποτέ τον πατέρα του και μετά από 35 χρόνια προσμονής και ελπίδας, η οικογένειά του ενημερώνεται, ανήμερα του Αγίου Χαραλάμπους, στις 10 Φεβρουαρίου 2008, για τον εντοπισμό και ταυτοποίηση των οστών του. Είχε δολοφονηθεί στυγνά από τους Τούρκους, όπως καταδείχθηκε από τις οπές από δύο σφαίρες στο κρανίο, με φορά από πάνω προς τα κάτω.

Τον μακρύ κατάλογο των ηρώων του 398 συμπληρώνει ακόμη ένας Νιοχωρίτης ήρωας, ο Γιάννης Παπαγιάννης. Τρίτο παιδί του Χαμπή και της Αγγελικής, μεγαλώνει στο Νέο Χωρίο με τις αδελφές του Θεανώ, Μαρία και Ανδρούλα. Έχοντας μεταβεί για σπουδές στο Λονδίνο μετά την ολοκλήρωση της θητείας του, επιστρέφει στην Κύπρο στις 17 Ιουλίου 1974 και στις 20 Ιουλίου, με το πρώτο κάλεσμα για επιστράτευση, παρουσιάζεται στην μονάδα του.

Υπηρετήσε στην περιοχή Μίας Μηνιάς – Κυθρέας – Τζιάους μέχρι τις 14 Αυγούστου, οπότε και συνελήφθη αιχμάλωτος έξω από το Τζιάος. Φωτογραφίες του Γιάννη με τους τέσσερις συναγωνιστές του κάνουν τον γύρο του κόσμου και μια από αυτές δείχνει Τούρκο αξιωματικό να σκύβει και να του ανάβει τσιγάρο. Η φωτογραφία δίνει ελπίδες στην οικογένειά

του, η πραγματικότητα όμως είναι σκληρή και αδυσώπητη, αφού τα οστά του εντοπίζονται σε πηγάδι έξω από το Τζιάος, μαζί με αυτά άλλων 18 ατόμων. Τάφηκε το 2009, την ίδια ημερομηνία της εκτέλεσής του, με τιμές εθνικού ήρωα.

Μνημονεύουμε, επίσης, σήμερα τον Στέλιο Ορφανίδη από την Κυθρέα. Νυμφευμένος με την Ξένια Δημητρίου, από το Νέο Χωρίο, είχαν μια κόρη, την Παντελίτσα. Στις 20 Ιουλίου ο Στέλιος παρουσιάζεται ως έφεδρος σε μονάδα Πυροβολικού στον Καραόλο.

Θεάθηκε για τελευταία φορά στο Τρίκωμο, στις 17 Αυγούστου, ενώ στις σελίδες του δράματος της οικογένειας είχε γραφτεί προηγουμένως με αίμα η εν ψυχρώ δολοφονία των γονιών και της αδελφής του Μηνίτσας, από τους Τούρκους εισβολείς με την κατάληψη της Κυθρέας στις 14 Αυγούστου. Τα οστά του ταυτοποιούνται και ο ήρωας ενταφιάζεται με τις δέουσες τιμές στις 4 Σεπτεμβρίου 2019.

Επίσης το 2019, στις 2 Νοεμβρίου, κηδεύτηκε και ο για 45 χρόνια αγνοούμενος, 19 χρονών το 1974, Νιοχωρίτης Σάββας Αποστολίδης. Η εισβολή βρίσκει τον Σάββα να υπηρετεί τη θητεία του στο 70 Τάγμα Μηχανικού, συμμετέχοντας στον πόλεμο με τον δεύτερο Λόχο, στις ναρκοθετήσεις στην περιοχή Τρικώμου. Τα ίχνη του χάθηκαν όταν συμμετέχοντας στη ναρκοθέτηση της Λαπήθου προς αποκοπή της προέλασης του Αττίλα, στις 6 Αυγούστου περικυκλώνεται με άλλους 29 συμπολεμιστές του, επιχειρώντας να σπάσουν τον κλοιό και να φτάσουν στη Βασιλεία.

Αγνοούμενος παραμένει ακόμα ο Κωνσταντίνος Ευθυμίου από το Τσέρι. Κάτοικος του Νέου Χωριού, νυμφευμένος με την Αθηνούλα Σάββα Σκουλιά και με έναν γιο, τον Σάββα, με την επιστράτευση έμελλε να τους εγκαταλείψει για πάντα, υπηρετώντας στο 305 Τάγμα Πεζικού. Συνελήφθη κατά τη δεύτερη φάση της εισβολής, στο σπίτι της Φρόσως Δήμου στη Βώνη, μαζί με άλλα 39 άτομα και έκτοτε αγνοείται.

Στον επονείδιστο κατάλογο των αγνοουμένων συμπεριλαμβάνεται και ο Γεώργιος Γιωργαλλή Θεοδώρου από τη

Βώνη. Σύγαμπος του Κωνσταντίνου Ευθυμίου, με τη σύζυγο του Δώρα Σάββα Σκουλιά απέκτησαν την Παναγιώτα και τη Μαρία. Κατατάχθηκε στο 398 Τάγμα Πεζικού, στο Τζιάος, όταν ξεκίνησε η εισβολή και τα ίχνη του χάθηκαν με την εκδήλωση της δεύτερης φάσης.

Ο φόρος αίματος του Νέου Χωρίου Κυθρέας για την ελευθερία της πατρίδας δεν σταμάτησε όμως το τραγικό καλοκαίρι του '74. Είκοσι δύο χρόνια μετά το χωριό μας ήταν γραφτό να θρηνήσει ακόμα ένα τέκνο του, θύμα της συνεχιζόμενης τουρκικής θηριωδίας. Ο δεκαεννιάχρονος Στέλιος Παναγή, παιδί του Καλλή Παναγή και της Ανδρούλας Χατζηπαντώνη, εκτοπισμένων στο Γέρι, υπηρέτούσε το καλοκαίρι του 1996 τη θητεία του στο προκεχωρημένο φυλάκιο του 211, ανατολικά των Κεντρικών Φυλακών. Στις 3 Ιουνίου 1996, άοπλος και απονήρευτος, εισήλθε στη νεκρή ζώνη και εντελώς απρόκλητα πυροβολήθηκε άνανδρα από τα εκθρικά φυλάκια. Προσωπικό της Ειρηνευτικής Δύναμης τον μετέφερε, μετά από ώρα, στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, όμως η καθυστέρηση υπήρξε μοιραία.

Τον Σεπτέμβριο του 2009 το ΕΔΑΔ, με Απόφασή του, καταδίκασε την Τουρκία για τη δολοφονία του Στέλιου, υποστηρίζοντας ότι παραβίασε το άρθρο 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα που αναφέρεται στην προστασία της ζωής.

Κυρίες και Κύριοι,

Ως επιβάλλει το εθνικό και θρησκευτικό μας καθήκον, μνημονεύουμε επίσης σήμερα τους 66 συγχωριανούς μας που οι Τούρκοι εισβολείς δεν δίστασαν να δολοφονήσουν εν ψυχρώ κατά την προέλαση του Αυγούστου. Από αυτούς έχουν εντοπισθεί και κηδευθεί κατά πως επιτάσσει η θρησκεία μας μόνο 37, ενώ υπολείπονται άλλοι 29 που η τύχη τους αγνοείται.

Εκδηλώσεις όπως η σημερινή λοιπόν, είναι εξαιρετικά σημαντικές για τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης του λαού μας. Μνημονεύοντας και τιμώντας τους ήρωές μας και τους αδικωμένους μας συμπατριώτες, θύματα της τουρκικής βαρβαρότητας, παίρνουμε θάρρος και

δύναμη να συνεχίσουμε τον δύσκολο, εθνικό μας αγώνα. Αυτό οφείλουμε σε όσους θυσιάστηκαν για την πατρίδα, αλλά κυρίως για να διασφαλίσουμε το μέλλον των παιδιών μας και των γενεών που ακολουθούν, συνεχίζοντας με ομοψυχία και ενότητα την προσπάθεια επανένωσης του τόπου μας, μέχρι την τελική δικαίωση.

Σε αυτό το πλαίσιο είναι που ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης, από την πρώτη μέρα ανάληψης των καθηκόντων του, αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για άμεση επανέναρξη των συνομιλιών, στη βάση του συμφωνημένου πλαισίου. Για μια λύση που θα επανενώνει την πατρίδα μας, θα βασίζεται στα σχετικά Ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών και θα είναι σύμφωνη με τις αρχές κι αξίες της ΕΕ.

Έγνοια του Προέδρου είναι η επανωμμένη Κύπρος να καταστεί ένα σύγχρονο ευρωπαϊκό κράτος, λειτουργικό και βιώσιμο, στο οποίο όλοι οι νόμιμοι κάτοικοί του – Ελληνοκύπριοι, Τουρκοκύπριοι, Μαρωνίτες, Αρμένιοι και Λατίνοι – να συνυπάρχουν και να ευημερούν με ασφάλεια, χωρίς κατοχικά στρατεύματα, αναχρονιστικές εγγυήσεις και επεμβατικά δικαιώματα.

Εφόσον το πετύχουμε, αυτό θα αποτελέσει και το σπουδαιότερο μνημείο και απόδοση τιμής για τη θυσία των ηρώων και των θυμάτων του Νέου Χωρίου Νήσου.

Αιωνία ας είναι η μνήμη τους.

“

Εκδηλώσεις όπως η σημερινή λοιπόν, είναι εξαιρετικά σημαντικές για τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης του λαού μας.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΔΙΑ ΤΖΙΑΜΠΟΥ

Ειρήνη στον κόσμο

Η ανθρωπότητα πενθεί
για το κακό που εγίνη
άλλοι θρηνούν για το Ισραήλ
τ'ζαι άλλοι για Παλαιστίνη.

Οι ισχυροί το κέρδος τους
έχουν μόνο υπόψη
το κρίμα όσων χάνονται
ποιος εν που να το κόψει.

Κατάρα εν ο πόλεμος
μόνο το μίσος τρέφει
θάφκονται στα χαλάσματα
μανάες, γέροι, βρέφη.

τ'ξιν' τα παιδικιά που χάσασιν
γονιούς, αδέρκια, σπιδικια
στέκουν τζαμαί περίλυπα
γυρεύκουσιν βοήθεια.

Γυρεύκουσιν μια αγκαλιά
'τ'ξει μέσα να χωστουσιν
τ'ξείνα που είδαν τα μάδκια τους
πέρκιμον ξιαστουσιν.

Δικλούν ψηλά στον ουρανό
παράκληση εις τον Θεό
τον κόσμο να μονοιάσει
μες στων ανθρώπων τες ψυσές
η αγάπη να φωλιάσει.

Εγίω θρηνώ για τα μωρά
του κόσμου την ελπίδα
όποθεν τ'ζαι αν κατάγονται
έχουν τη γη πατρίδα.

ΕΥΑΝΘΙΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Φυλετικές διακρίσεις

Πώς μοιάζουν οι ψυχές μέσα στον κόσμο τούτο,
στον πόνο μα και στη χαρά ορθάνοικτο βιβλίο.
Σαν τα πουλιά τρομάζουνε στου πιστολιού τον ήχο,
σαν τα λουλούδια ανθίζουνε μέσα στον ίδιο κήπο.

Τι κι αν διαφέρουνε στου δέρματος το χρώμα,
τη μουσική την έχουνε για την κοινή τους γλώσσα,
έχουν διάλογο ανοικτό στου ποιήματος τον στίχο
και μια καρδιά όπου χτυπά πάντα στον ίδιο χτύπο.

Έχασε όμως το χρώμα του τούτος εδώ ο κόσμος,
έχασε τον ήχο του, μουντός, βουβός και μόνος.
Λόγια σκληρά ακούγονται μέσα σε ομιλίες,
κρυφά μαχαίρια βγαίνουν μέσα στις πλατείες.

Πόσοι πια δαίμονες μας τρώνε αυτή μας την ψυχή;
Δική μας δεν είναι πια ούτε αυτή η σιωπή.
Κανένας πια δεν την μπαλώνει
αυτή την τσακισμένη μας ψυχή.

Φωτιά εδώ, θάνατος πιο εκεί
σκηνή σκληρού δράματος
όλη μας η ζωή.

Ακριβή και Λαβωμένη

ΤΗΣ ΤΟΥΛΑΣ ΜΕΛΑ ΨΕΥΤΟΔΙΑΚΟΥ

Αλλη μια μέρα ξημερώνει. Αχνά-αχνά αρχίζει να προβάλλει η αυγούλα. Αργά-αργά το φεγγάρι σβήνει στον ορίζοντα κι ένας λαμπερός και ζεστός ήλιος ξεπροβάλλει. Η φύση ξεδιπλώνει τις ομορφιές της. Μια πανδαισία χρωμάτων, αρωμάτων, ήχοι παντού, το θρόισμα των φύλλων, τιτιβίσματα πουλιών, ο παφλασμός των κυμάτων. Με αρμονία συνυπάρχει το ένα δίπλα στο άλλο. Συναισθήματα όμορφα, ωραία να γεμίζουν τις καρδιές των ανθρώπων με χαρά, δύναμη κι ελπίδα.

Όμως, αλίμονο, δεν ήταν να κρατήσει για πολύ αυτή η ομορφιά, η γαλήνη και η ισορροπία στη ζωή των κατοίκων. Μαύρα σύννεφα σκέπασαν το γαλάζιο του ουρανού, σκέπασαν τον ζεστό ήλιο και μια κρύα παγωνιά απλώθηκε παντού. Κάτι σιδερένια πουλιά ρίχνουν στη γη φωτιά και σίδηρο. Αδιακρίτως βομβαρδίζουν σπίτια, ορφανοτροφεία, σχολεία, νοσοκομεία. Άρματα με χοντρές, βαριές ρόδες σπέρνουν τον θάνατο παντού. Στρατιώτες με τις αποκρουστικές στολές τους, τα ψυχρά και θανατηφόρα όπλα τους, αλωνίζουν στους δρόμους, σπάζουν πόρτες και μπαίνουν σε σπίτια και εν ψυχρώ πυροβολούν αμάχους, γέρους, γυναίκες και παιδιά. Πόση βαρβαρότητα, πόση θηριωδία. Πόλεμοι, εμφύλιοι

πόλεμοι, πραξικοπήματα, πυρηνικά όπλα, εξελιγμένες βόμβες και πύραυλοι. Η γη φλέγεται, από ανατολή σε δύση και από βορρά σε νότο. Όλα τα ζωντανά καίγονται, καθώς οι πύρινες φλόγες της φωτιάς ρουφούν τα πάντα στο πέρασμά τους. Ακριβή και λαβωμένη η ειρήνη.

Ρίχνοντας μια ματιά πίσω στην ιστορία, βλέπουμε ότι στυγνοί άνθρωποι σε διαφορετικές εποχές, ξανά και ξανά, με κάθε τρόπο και μέσο πολεμούν να κατακτήσουν και δόξα και κρήμα και δύναμη. Και όλα αυτά, σε βάρος των λαών που ζουν στη φτώχεια, στην πείνα και στην ανέχεια. Άραγε θα μπορέσει να υπάρξει κάποτε κάποια δύναμη να αλλάξει αυτή την κόλαση, να σταματήσει το μένος με το οποίο το κακό πολεμά το καλό, να βάλει ξανά γαλάζιο τον ουρανό και τη θάλασσα, τον ήλιο πάλι χρυσό και λαμπερό.

Η δράση, όμως, έχει και την αντίδρασή της. Άνθρωποι οραματιστές, αγωνιστές της ειρήνης αντιστέκονται στη βία, στην αδικία, στον κακό πόλεμο και μας δίνουν ελπίδα και αισιοδοξία για το αύριο. Ανώνυμοι και επώνυμοι, ένας Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, ένας Νέλσον Μαντέλα, ένας Γκάντι, ένας Τζον Λένον, τιμήσαν την ειρήνη με τον αγώνα τους και με τη ζωή τους.

Ακριβή και Λαβωμένη η Ειρήνη.

● ● ●

*Η γη φλέγεται,
από ανατολή
σε δύση και
από βορρά σε
νότο. Όλα τα
ζωντανά καί-
γονται, καθώς
οι πύρινες
φλόγες της
φωτιάς ρου-
φούν τα πάντα
στο πέρασμά
τους. Ακριβή
και λαβωμένη
η ειρήνη.*

Σάρωσαν οι Νιοχωρίτες μαθητές τα βραβεία που διοργάνωσε η Σχολική Εφορεία Κυθρέας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**

Μεγάλη επιτυχία σημείωσε η σεμνή τελετή της βράβευσης των μαθητών/τριών που προέρχονται από την Κυθρέα και τα γύρω χωριά που διοργάνωσε η Σχολική Εφορεία Κυθρέας, το απόγευμα της Δευτέρας 18 Δεκεμβρίου, 2023, στο πολιτιστικό κέντρο «Παλιά Αγορά», του Δήμου Λευκωσίας στην Παλλουριώτισσα. Ανάμεσα στους 32 βραβευθέντες για το σχολικό έτος 2022-2023 υπήρχαν και επτά με καταγωγή από το Νέο Χωριό, ένα ποσοστό αρκετά ψηλό, πράγμα που αποδεικνύει ότι οι Νιοχωρίτες κάνουν ό,τι μπορούν για να μορφώσουν τα παιδιά τους και να τους δώσουν τα απαραίτητα εφόδια για να προκόψουν στη ζωή τους, ξεκινώντας από τη Μέση Εκπαίδευση για να συνεχίσουν μετά στο πανεπιστήμιο.

Στην τελετή παρέστη και ο κοινοτάρχης Χρίστος Λαμπρίας, ο οποίος επέδωσε τις τιμητικές πλακέτες και μία τσάντα με τέσσερα βιβλία για το χωριό μας. Συνεχάρη τους βραβευθέντες για την επιτυχία τους, πράγμα που αντανάκλα στην οικογένεια και στο χωριό τους, και τους ευχήθηκε καλή σταδιοδρομία. Κάποιοι από τους βραβευθέντες δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος και τα βραβεία πήραν οι οικείοι τους.

ΟΙ ΒΡΑΒΕΥΘΕΝΤΕΣ

Τα ονόματα των βραβευθέντων:

Σωτηρία Κελεπέσιη, εγγονή του Παναγιώτη Χριστοδούλου (Δκιολάρη) και του Τάσου Κελεπέσιη, αποφοίτησε από το Λύκειο Λατσιών, πρωτοετής στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Γιώργος Γιαζός, γιος του Βάσου Γιαζού,

αποφοίτησε από το Αθλητικό Λύκειο Λατσιών Β΄, πρωτοετής στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων.

Ζωή Βασιλείου, εγγονή της Δώρας Γ. Στρατουρά, αποφοίτησε από το Λύκειο Αγ. Γεωργίου Λακατάμιας, πρωτοετής στη Σχολή Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ιωάννα Κτίστη, εγγονή της Χρυστάλλας Τζιάμπου, αποφοίτησε από την ιδιωτική σχολή FORUM.

Παναγιώτα Γιωρκάτζη, εγγονή του Σωτήρη και της Νιόβης Πύρου, αποφοίτησε από το Λύκειο Λατσιών, πρωτοετής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, Τμήμα Λογιστικών και Χρηματοοικονομικών.

Γεωργία Λουκιανού, εγγονή του Σάββα Χρ. Κούννου, αποφοίτησε από το Λύκειο Λατσιών, πρωτοετής στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Δημήτρης Βρυώνης, εγγονός του Γεωργίου και της Ελένης Σκουλιά, αποφοίτησε από το Λύκειο Γιαννάκη Ταλιώτη στη Γεροσκήπου, πέτυχε στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Φυσικοθεραπείας.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η πρακτική αυτή της μόρφωσης των παιδιών των Νιοχωριτών μάς πάει πολλές δεκαετίες πίσω, όταν οι παππούδες και οι πατεράδες μας, παρά τις τεράστιες βιοποριστικές δυσκολίες που αντιμετώπιζαν, έκαναν μεγάλες θυσίες για να εξοικονομήσουν χρήματα για να σπουδάσουν τα παιδιά τους. Δεν είναι τυχαίο που το χωριό μας έβγαζε δασκάλους από τη δεκαετία του 1920, ενώ το ποσοστό αναλφαβητισμού παγκύπρια ήταν πολύ ψηλό. Αναφέρω ενδεικτικά τους δασκάλους Γεώργιο Κυριακίδη, Γεώργιο Λέ-

Ανάμεσα στους 32 βραβευθέντες που προέρχονται από την Κυθρέα και τα γύρω χωριά, για το σχολικό έτος 2022-2023, υπήρχαν και επτά με καταγωγή από το Νέο Χωριό.

Η Γεωργία Λουκιανού εισήχθη στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ο Γιώργος Γιαζός πέτυχε στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, στην Ελλάδα. Το βραβείο παρέλαβε ο πατέρας του.

Η Σωτηρία Κελεπέσιη εισήχθη στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Η Παναγιώτα Γιωρκάτζη πέτυχε στο Τμήμα Λογιστικών και Χρηματοοικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ο Δημήτρης Βρυώνης πέτυχε στο Τμήμα Φυσικοθεραπείας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Το βραβείο παρέλαβε η θεία του.

βα, Σάββα Καρατσιόλη, Αντρέα Ροδούλη, Αντρέα Τσιάρρη, Αντρέα και Κώστα Τσιάρτα, Κυριάκο Λαμπρία και Γεώργιο Καστελλάνο. Θυμάμαι χαρακτηριστικά μια κουβέντα που μου είπε ο μακαριστός συγχωριανός μας δάσκαλος Ροδούλης ένα απόγευμα που πίναμε τον καφέ μας στο σωματείο του ΑΠΟΛΛΩΝΑ, τη δεκαετία του 1980. «Άκου να σου πω, Χριστο, δασκάλους έβγαζαν τα χωριά, Κυθρέα, Νέο Χωριό, Στρόβολος και Ακανθού», μου είπε ο σεβασμιος δάσκαλος.

Επίσης, κάνοντας μια ιστορική αναδρομή για να δούμε πόσοι μαθητές συνεχίζαν τη μόρφωσή τους στο Γυμνάσιο διαπιστώνουμε ότι το 1942, δηλαδή οι γεννηθέντες το 1930-31, οι μαθητές που πήγαν στο Παγκύπριο Γυμνάσιο ήταν δέκα. Πρέπει να λάβουμε υπόψη

ότι τότε δεν είχε ακόμη λεωφορείο το χωριό και νοίκιαζαν δωμάτιο και κάθε Σάββατο είπε πήγαιναν με τα πόδια στο χωριό είτε τους έστελναν το καλάθι με τα τρόφιμα οι γονείς τους με το λεωφορείο της Κυθρέας. Αυτοί ήταν οι: Κώστας και Αντρέας Γεωργίου (γιοι του Μάρκου), Θάσος Λαμπρίας, Νίκος Τελεβάντος, Γεώργιος Καστελλάνος, Χριστοφής Νικολαΐδης, Αντρέας Χρ. Νικολαΐδης, Στέλιος Στυλιανάκης, Πέτρος Κυριακίδης και Μίμης Κοκονής. Μετά από μερικά χρόνια οι Νιοχωρίτες άρχισαν να στέλνουν και τις θυγατέρες τους στο Γυμνάσιο με πρώτη την Αγγελική Νικολαΐδη. Ακολούθησαν η Λένια Κορέλλη, η Δώρα Ττόφα, οι αδελφές Χρυστάλλα και Ευθυμία Λέβα, η Μαρία Βακανά και η Μπλίτσα Ανδρέου.

Το Νιόχωρκο παρόν σε εκδηλώσεις

Ο πρόεδρος και τα μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου συμμετέχουν σε ποδοδές εκδηλώσεις, όπως μνημόσυνα, γενικές συνελεύσεις, πορείες διαμαρτυρίας κ.ά. εκπροσωπώντας την κοινότητα. Προσπάθεια να δίνουμε το «παράν» μας όπου μας καλούν.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

Στις 24 Ιουνίου 2023 εκπροσωπήθηκε στο μνημόσυνο των ηρώων του 368 Τάγματος Πεζικού, που τελέστηκε στην Ποταμιά. Μεταξύ των πεσόντων και οι συγχωριανοί μας Κώστας Κωνσταντινίδης, Γιώργος Χατζηγιάννης και Γιάννης Παπαγιάννης. Επίσης, εκπροσωπήθηκε στο μνημόσυνο των ηρώων της Δερύνειας στις 24 Ιουλίου 2023 με κατάθεση στεφανιού. Στο μνημείο αναγράφεται και το όνομα του συγχωριανού μας πεσόντος κατά την τουρκική εισβολή του 1974 Κώστα Λαμπρία, του οποίου η σύζυγος και ο γιος διαμένουν μόνιμα στη Δερύνεια. Επίσης, εκπροσωπήθηκε στο μνημόσυνο των πεσόντων του Δήμου Κυθρέας και της ευρύτερης περιοχής στις 24 Σεπτεμβρίου 2023 στον ιερό ναό Αποστόλου Αντρέα στον συνοικισμό Στρόβολος 3, στο μνημόσυνο του εκ Κυθρέας ήρωα της ΕΟΚΑ Σπύρου Χατζηγιακουμή, που τελέστηκε στην Αγία Βαρβάρα στις 15 Οκτωβρίου 2023, στο μνημόσυνο πεσόντων κατοίκων Τραχωνίου, στο Πλατύ Αγλαντζιάς, στις 29 Οκτωβρίου 2023, καθώς και στο μνημόσυνο ηρώων της ΕΟΚΑ της κοινότητας Νέου Χωριού Πάφου, στις 4 Νοεμβρίου 2023.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Στις 29 Σεπτεμβρίου 2023 οι Νιόχωριτες είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν δωρεάν την θεατρική παράσταση «Το κράτος του Τόφαλλου», στο Σατιρικό θέατρο. Αυτή η δραστηριότητα οργανώνεται κάθε χρόνο και έχει καθιερωθεί, πάντοτε σε συνεργασία με το Σατιρικό Θέατρο.

Ο κοινοτάρχης εκπροσώπησε το Κοινοτικό Συμβούλιο σε εκδήλωση της Σχολικής Εφορείας Κυθρέας για να τιμηθεί ο Κυθρεώτης ποιητής, πεζογράφος, δοκι-

μογράφος δρ Νίκος Ορφανίδης. Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα Μελίνα Μερκούρη στις 26 Οκτωβρίου 2023. Το μέλος του Κοινοτικού Συμβουλίου Κώστας Κοκονής εκπροσώπησε στις 3 Νοεμβρίου 2023 το Κοινοτικό Συμβούλιο σε εκδήλωση του σωματείου ΑΕΚ Κυθρέας, κατά την οποία έγινε τελετή αποκαλυπτηρίων μνημείου και κατέθεσε στεφάνι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Στις 26 Απριλίου 2023 ο κοινοτάρχης Χρίστος Λαμπρίας έδωσε συνέντευξη στον Αδάμο Κατσαντώνη στο πλαίσιο της εκπομπής του ραδιοφώνου του ΡΙΚ, Α΄ Πρόγραμμα, «Χρώματα και αρώματα». Η συνέντευξη, που κράτησε μία ώρα, επικεντρώθηκε στο Νέο Χωριό Κυθρέας με ιδιαίτερη αναφορά στην ιστορία, τις εκκλησίες, τις παραδόσεις, τα σωματεία, τη ζωή στο χωριό πριν από το 1974. κ.ά.

Στις 17 Οκτωβρίου 2023 ο κοινοτάρχης έδωσε συνέντευξη στον πρόεδρο της Ένωσης Κατεχόμενων Κοινοτήτων Επαρχίας Λευκωσίας δρα Λευτέρη Χριστοφόρου, κατά την οποία έγινε παρουσίαση της κοινότητας του Νέου Χωριού Κυθρέας: ιστορία, γεωγραφία, σχολεία, εκκλησίες, παραδόσεις, σωματεία, γεωργία, συμμετοχή των Νιόχωριτών στους αγώνες του έθνους, πεσόντες κατά την τουρκική εισβολή. Σκοπός να διατηρηθεί άσβεστη η μνήμη του κατεχόμενου χωριού μας αλλά και να τονίσουμε την αποφασιστικότητά μας για αγώνα για επιστροφή. Η συνέντευξη εντάσσεται στο πλαίσιο της εκπομπής «Η νήσος των αγίων», που μεταδίδεται από την τηλεόραση ΠΙΣΤΗ TV και κάθε εβδομάδα προβάλλεται κι ένα χωριό.

Όπως αναφέρεται στη σχετική ιστοσελίδα η εκπομπή «Η νήσος των αγίων» έχει ως στόχο να διατηρήσει ζωντανή και

φλογερή τη μνήμη των πατρογονικών μας εδαφών, των κατεχόμενων πόλεων και χωριών μας, που εδώ και 49 και πλέον χρόνια καταπατείται υπό τον Τούρκο Αττίλα και λεηλατούνται οι εκκλησίες και τα παρεκκλήσια μας. Στην εκπομπή αυτή προβάλλεται το κάθε χωριό, η κάθε πόλη με τις εκκλησίες, τα μνημεία και τα έθιμά του, ώστε και ο τελευταίος τηλεθεατής να τα γνωρίσει. Με την ευκαιρία αυτή γίνονται γνωστά τα κατεχόμενα μέρη μας, που είναι δικά μας, κυρίως στους νέους μας, που δεν έζησαν την προσφυγιά και κινδυνεύουν να μην μάθουν την ιστορία του τόπου μας. Η εκπομπή «Η Νήσος των Αγίων» αφιερωμένη στο Νέο Χωριό Κυθρέας μεταδόθηκε την Παρασκευή 27 Οκτωβρίου στις 4:00 μ.μ. ζωντανά και αποκλειστικά από την τηλεόραση του Pisti.live και σε ταυτόχρονη μετάδοση από το citychannel.live.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

Ο κοινοτάρχης είχε συνάντηση με τον εκπρόσωπό μας στη δικαιοτική τεχνική επιτροπή για την Πολιτιστική Κληρονομιά δρα Σώτο Κτωρή, κατά την οποία τον ευχαρίστησε για το προσωπικό ενδιαφέρον που επέδειξε αναφορικά με τα έργα συντήρησης και αποκατάστασης της κατεχόμενης εκ-

κλησίας του χωριού μας, του Αγίου Χα-ραλάμπους. Με τα έργα αυτά διασώθηκε η εκκλησία από βέβαιη κατάρρευση. Στη συνάντηση, στην οποία παρέστη και ο επιστημονικός συνεργάτης του κοινοτικού συμβουλίου δρ Απόστολος Κουρουπάκης, συζητήθηκε επίσης το θέμα της περιφραξης του κοιμητηρίου. Ο δρ Σ. Κτωρής μάς διαβεβαίωσε ότι έχει θέσει το θέμα στην επιτροπή και διαφαίνεται ότι μάλλον θα προχωρήσει και αυτό το έργο. Στη συνέχεια ο κοινοτάρχης έθεσε το θέμα της διάσωσης της εκκλησίας του Τιμίου Προδρόμου, που αντιμετωπίζει πρόβλημα κατάρρευσης. Ο δρ Κτωρής ζήτησε πληροφορίες και φωτογραφικό υλικό το οποίο και του δώσαμε.

Σε δεύτερη συνάντηση που είχαμε με το δρ Σ. Κτωρή στις 11 Οκτωβρίου 2023 μας πληροφόρησε ότι έθεσε το θέμα της αποκατάστασης του ναού του Τιμίου Προδρόμου στο Υπουργικό Συμβούλιο με σχετική πρόταση η οποία και εγκρίθηκε. Με την έναρξη του νέου έτους 2024 θα τεθεί και στη δικαιοτική επιτροπή. Ευχαριστήσαμε τον δρ Σ. Κτωρή για το ενδιαφέρον του για τις εκκλησίες του Νιοχώρκου καθώς και για το έργο που επιτελεί, διαβεβαιώνοντάς τον ότι θα συνεχίσουμε την αгаστή συνεργασία μαζί του για τη διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των χώρων λατρείας της κατεχόμενης γης μας.

Ο κοινοτάρχης έθεσε το θέμα της διάσωσης της εκκλησίας του Τιμίου Προδρόμου στον εκπρόσωπό μας στη δικαιοτική τεχνική επιτροπή για την Πολιτιστική Κληρονομιά δρ Σώτο Κτωρή. Η σχετική πρόταση εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Προσκύνημα Νιοχωριτών στην Παναγία του Κύκκου

Το προσκύνημα στο μοναστήρι της Παναγίας του Κύκκου και στο μοναστήρι της Παναγίας της Τρικουκκιώτισσας στον Πρόδρομο στις 30 Σεπτεμβρίου 2023 έγινε με πρωτοβουλία του Κοινοτικού Συμβουλίου.

ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΛΑΜΠΡΙΑ

Μεγάλη επιτυχία σημείωσε η εκδρομή-προσκύνημα Νιοχωριτών και Νιοχωριτισσών στο μοναστήρι της Παναγίας του Κύκκου και στο μοναστήρι της Παναγίας της Τρικουκκιώτισσας στον Πρόδρομο. Το προσκύνημα έγινε στις 30 Σεπτεμβρίου 2023 με πρωτοβουλία του Κοινοτικού Συμβουλίου. Απώτερος στόχος να φέρει κοντά τους Νιοχωρίτες και τις Νιοχωρίτισσες, να περάσουν ευχάριστα, να φέρουν στο νου θύμψεις από το κατεχόμενο χωριό τους αλλά και να εκτελέσουν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα.

Ζώντας στην προσφυγιά και με το βάρος της καθημερινότητας, με τις υποχρεώσεις και τα τρεχάματα να μη λείπουν, πολλές φορές νιώθουμε την ανάγκη να βρούμε ένα δικό μας άνθρωπο, ένα συγχωριανό μας, τον παλιό γείτονα, τον παλιό συμμαθητή, τον συγγενή για να θυμηθούμε τα παλιά. Έτσι με αυτόν τον τρόπο δεν ξεχνούμε τη γενέθλια γη και ανανεώνουμε την πίστη και την ελπίδα να επιστρέψουμε στο κατεχόμενο χωριό μας.

Στο προσκύνημα συμμετείχαν 140 Νιοχωρίτες και Νιοχωρίτισσες διαφόρων ηλικιών. Γεμίσαμε τρία λεωφορεία. Πρώτος σταθμός ο Ορκόντας, όπου πήραμε τον καφέ μας και προγευματίσαμε. Στη συνέχεια φτάσαμε στο ξακουστό μοναστήρι της Μεγαλόχαρης στον Κύκκο, όπου προσκυνήσαμε με ευλάβεια και προσευχηθήκαμε στην Παναγία να συνημίσει τη δοκιμασία του νησιού μας. Πολλές οι Νιοχωρίτισσες με τάματα και

λαμπάδες. Ακολούθως, μεταβήκαμε στο γραφικό μοναστήρι της Παναγίας της Τρικουκκιώτισσας στον Πρόδρομο. Τελικός σταθμός εστιατόριο στον Πρόδρομο όπου γευματίσαμε. Νωρίς το απόγευμα επιστρέψαμε με την υπόσχεση να το επαναλάβουμε.

ΟΙ ΝΙΟΧΩΡΙΤΕΣ ΤΟ ΖΗΤΟΥΝ

Το Κοινοτικό Συμβούλιο διοργανώνει τα προσκυνήματα, θέλοντας να βοηθήσει τους συγχωριανούς να σμίξουν ξανά, να μη καθούν, γιατί κακά τα ψέματα πέρασε μισός αιώνας από τότε που φύγαμε κατατρεγμένοι από το χωριό μας με πολλούς να έχουν «φύγει» και να αναπαύονται όχι στα χώματα του χωριού τους αλλά αλλού. Από τα μηνύματα που παίρνουμε αλλά και από τη συμμετοχή είμαστε σίγουροι ότι οι Νιοχωρίτες το ζητούν, κι εμείς με τη σειρά μας τους διαβεβαιώνουμε ότι θα συνεχίσουμε να διοργανώνουμε προσκυνήματα, καθώς και άλλες εκδηλώσεις για να κρατήσουμε άβυστη τη μνήμη του πολυαγαπημένου μας χωριού με την προσδοκία για πιο μαζική συμμετοχή.

● ● ●

Στην προ-
σκυνηματική
εκδρομή συμ-
μετείχαν 140
Νιοχωρίτες
και Νιοχωρί-
τισσες.

Περπατήσαμε και φέτος στα καντούνια του Νιοχώρκου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Πραγματοποιήσαμε και φέτος, στις 21 Οκτωβρίου 2023, την καθιερωμένη ετήσια επίσκεψη των νέων στο κατεχόμενο χωριό μας, την τέταρτη από τότε που ανέλαβε το παρόν Κοινοτικό Συμβούλιο τον Ιανουάριο του 2017, με διακοπή τριών χρόνων λόγω κορωνοϊού. Μερικοί από τους νέους που πήραν μέρος επισκέπτονταν για πρώτη φορά το χωριό, άλλοι ξαναήλθαν και δήλωσαν ότι θα έρχονται κάθε χρόνο. Το θεωρούν σαν ένα αναβάπτισμα στη γενέθλια γη. Άλλοι συνοδεύονταν από τον πατέρα τους ή από πιο μεγάλους σε ηλικία που έζησαν στο χωριό πριν από την εισβολή. Η συγκίνηση ζωγραφισμένη στο πρόσωπό τους, οι ερωτήσεις να πέφτουν βροχή

για τις γειτονιές, τις εκκλησίες, το σχολείο. Περπατώντας στους δρόμους και τα στενά ακούς διάσπαρτες φωνές κυρίως από τους πιο μεγάλους, εδώ είναι το σπίτι της θείας μου, εδώ σε αυτή την αλάνα παίζαμε ποδόσφαιρο, εδώ είχε μια βρύση, παίρναμε στο σπίτι νερό με τις κούζες και τους τενεκέδες. Πολλές φορές οι νοικοκυρές ξενυχτούσαν στη βρύση και η καθεμιά με τη σειρά της να γεμίζει τα αντζιά της. Η βρύση ήταν και χώρος που κυκλοφορούσαν τα νέα του χωριού και τα κουτσομπολιά έδιναν και έπαιρναν.

Ο κοινοτάρχης Χρίστος Λαμπρίας ανέλαβε το έργο της ξενάγησης και ενημέρωσης βοηθούμενος από το μέλος του Κοινοτικού Συμβουλίου Σοφοκλή Χατζηπανδρέου. Το λεωφορείο πάρακρε στην πλατεία του ελιόμυλου και από

•••
*Όσοι από σας
διαβάσετε
αυτό το ρεπορ-
τάζ προσπαθή-
στε να έλθετε
με τα παιδιά
σας την επόμε-
νη φορά, αξίζει
τον κόπο...*

εκεί ξεκινήσαμε, με τον κοινοτάρχη να μιλάει για την ιστορία του ελιόμυλου και του αλευρόμυλου, ταξιδεύοντας τη νέα γενιά σε μια άλλη εποχή, τότε που για να φτιάξεις ψωμί έπρεπε να πάει το σιτάρι στο μύλο, να αλεστεί, η νοικοκυρά να ζυμώσει από το χάραμα, να πυρώσει τον φούρνο και να ψήσει το ψωμί και πολλές φορές με νοστιμότατες ελιόπιττες. Οι παλιοί δεν ξεχνούν τη μυρωδιά του φρεσκοψημένου ψωμιού που έσπαζε κυριολεκτικά τη μύτη. Και πρώτο μέλημα της νοικοκυράς να δώσει και στη γειτόνισσα ή να στείλει ψωμί στους γονιούς της που ήταν σε άλλη γειτονιά.

Επόμενος σταθμός το σωματείο του «Αυγερινού» και της Συνεργατικής Πιστωτικής Εταιρείας. Μετά στην εκκλησία του Αγίου Χαράλαμπος, η συγκίνηση μεγάλη αλλά και αμυδρή χαρά μιας και ανακαινίστηκε και δεν διατρέχει πια κίνδυνο κατάρρευσης. Φυσικά το εικονοστάσι κατεστραμμένο.

Επόμενη στάση στο σωματείο του «Απόλλωνα», στον Τσιακλαγιά, μετά στο εκκλησάκι του Τιμίου Προδρόμου,

βεβηλωμένο και ετοιμόρροπο.

Και τι πιο ωραίο από το να πάρεις μια ανάσα κάτω από τον βαθύ ίσκιο της βαλανιάς, της βαλανιάς που δυστυχώς δεν θυμίζει τίποτε από το παρελθόν. Ας είναι, φτάνει που δεν ξεράθηκε.

Μετά τα λίγα λεπτά ξεκούρασης σειρά είχε το σχολείο. Οι πιο παλιοί θυμούνται τις τάξεις τους, την αυλή, τον ανθόκηπο και τον λαχανόκηπο, το ντεπόζιτο του νερού...

Τελευταίος σταθμός το κοιμητήριο, βεβηλωμένο με τους σταυρούς σπασμένους και σκορπισμένους. Οι περισσότεροι διάβαζαν τα ονόματα δυνατά, πολλοί πήγαν στους τάφους των δικών τους. Ο κοινοτάρχης μερίμνησε και πήρε καπνιστήρι, καπνίσαμε, βάλαμε τον σταυρό μας ευχνηθήκαμε «αιωνία τους η μνήμη»... Μπήκαμε στο λεωφορείο της επιστροφής ανανεώνοντας την υπόσχεση ότι θα ξαναπάμε.

Θερμή παράκληση, όσοι από σας διαβάσετε αυτό το ρεπορτάζ προσπαθήστε να έλθετε με τα παιδιά σας την επόμενη φορά, αξίζει τον κόπο...

Και τι πιο ωραίο από το να πάρεις μια ανάσα κάτω από τον βαθύ ίσκιο της βαλανιάς, της βαλανιάς που δυστυχώς δεν θυμίζει τίποτε από το παρελθόν. Ας είναι, φτάνει που δεν ξεράθηκε.

Τιμήθηκε ο απόδημος συγχωριανός μας Κώστας Γεωργίου

ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΛΑΜΠΡΙΑ

Ο απόδημος στις ΗΠΑ συγχωριανός μας Κώστας (Gus) Γεωργίου (γιος του Μάρκου και της Κατερίνας) τιμήθηκε από το ίδρυμα «The Washington OXI DAY Foundation». Η απόδοση της τιμής και διάκρισης στον Νιοχωρίτη βετεράνο του πολέμου της Κορέας έγινε στις 23 Οκτωβρίου 2023,

στο πλαίσιο της καθιερωμένης ετήσιας εορτής του εν λόγω ιδρύματος για να τιμήσει την ημέρα που η Ελλάδα είπε Όχι στις δυνάμεις του Άξονα στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Όπως αναφέρει σχετικό δελτίο Τύπου του Ιδρύματος, το ίδρυμα φέτος αποφάσισε να τιμήσει τον Ελληνοαμερικανό βετεράνο του πολέμου της Κορέας Κωνσταντίνο Γεωργίου.

Το παράσημο στον Gus επέδωσε ο Έλληνας στρατιωτικός ακόλουθος συνταγματάρχης Παναγιώτης Βλαχόπουλος. Στην τελετή παρέστη και ο Κύπριος στρατιωτικός ακόλουθος αντισυνταγματάρχης Αντρέας Αντρέου. Η καθιερωμένη ετήσια εορτή του ιδρύματος προσελκύει διακεκριμένους Αμερικανούς πολιτικούς, σημαντικούς διαμορφωτές της κοινής γνώμης και άτομα με μεγάλη επιρροή στα κοινά.

«THE WASHINGTON OXI DAY FOUNDATION»

Σύμφωνα με την ιστοσελίδα του ιδρύματος «The Washington OXI DAY Foundation», σκοποί του είναι:

- Να τιμά την ημέρα που η Ελλάδα αρνήθηκε να παραδοθεί στη Γερμανία στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και κατάφερε ισχυρό πλήγμα στις δυνάμεις του Άξονα.

- Να τιμά σύγχρονους ήρωες της ελευθερίας και της δημοκρατίας, οι οποίοι στις μέρες μας εμπνέονται από το «πνεύμα του ΟΧΙ» για ελευθερία και δημοκρατία.

- Να βελτιώνει την εικόνα της Ελλάδας σήμερα.

Επίσης, αναφορικά με την Ελλάδα, στην ιστοσελίδα αναφέρεται ότι πολλοί γνωρίζουν ότι η Ελλάδα δημιούργησε και καθιέρωσε τη δημοκρατία, αλλά λίγοι γνωρίζουν ότι και τη διέσωσε. Οι εκδηλώσεις και δραστηριότητες του ιδρύματος αποσκοπούν στο να διαφυλάξουν την ημέρα του ΟΧΙ και ότι θα καταστεί μέρος της μνήμης της κοινής γνώμης.

Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ο Κωνσταντίνος Γεωργίου γεννήθηκε στο Clairton της Πενσυλβάνια, αλλά μέχρι τα 17 του μεγάλωσε στην Κύπρο. Το 1947 μετανάστευσε στις ΗΠΑ με το πλοίο Saturnia, το ίδιο πλοίο το οποίο τον μετέφερε στην Κύπρο από τις ΗΠΑ όταν ήταν νήπιο δύο χρονών. Ο Κωνσταντίνος Γεωργίου έγινε αλεξιπτωτιστής στην 82η Μοίρα Αλεξιπτωτιστών και εγκαταστάθηκε στο Fort Benning της Γεωργίας, όπου πήρε το δίπλωμά του από ανώτερη σχολή και ενεγράφη στο Ινστιτούτο Τεχνολογίας της Γεωργίας.

Μετά από τρία χρόνια κατετάγη σε αμερικανικό εκστρατευτικό σώμα που έγινε γνωστό ως «Τα πράσινα μπερέ», το οποίο εστάλη στην Κορέα για να εφαρμόσει τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών για αναχαίτιση της εισβολής της Βόρειας Κορέας. Ο Κωνσταντίνος Γεωργίου απολύθηκε με τιμές από τον στρατό με τον βαθμό του λοχία και τιμήθηκε για την υπηρεσία του με το παράσημο Purple Heart.

Ως γνωστό ο συγχωριανός μας τραυματίστηκε στον πόλεμο της Κορέας και τιμήθηκε για την προσφορά του.

Για περισσότερα Νιοχωρίτικη Φωνή, τεύχος αρ. 6, Ιανουάριος 2021, σελ.16-23.

● ● ●

Η ετήσια εορτή του ιδρύματος προσελκύει διακεκριμένους Αμερικανούς ποδηκούς, σημαντικούς διαμορφωτές της κοινής γνώμης και άτομα με μεγάλη επιρροή στα κοινά.

WASHINGTON, DC, November 29, 2023 – Decorated, Cypriot-American veteran Constantinos Georgiou was honored with the 2023 Oxi Service Award on October 23 at the 13th Annual Oxi Service Awards at the National WWII Memorial in Washington, DC. The award was presented to Georgiou by Greek Defense Attache Colonel Panagiotis Vlachopoulos.

Constantinos Georgiou was born in Clairton, Pennsylvania and grew up in Cyprus until the age of 17. He left Cyprus in 1947 on the *Saturnia*, the same Italian vessel that transported him from the United States to Cyprus as a two-year-old. He became a paratrooper in the 82nd Airborne Division and was stationed in Fort Benning, Georgia where received his high school diploma and sub-sequently applied to the Georgia Institute of Technology.

At the end of three-year commitment, he enlisted in the Korean War and was member of the Airborne Rangers, later renamed to the Green Berets, to implement the UN resolutions aimed at halting the North Korean invasion.

Gus was honorably discharged from the army with the rank of Staff Sergeant and was awarded a Purple Heart for his service.

Each year, the Foundation carries out its signature event – the Annual Washington OXI Day Celebration. This event brings together senior US policymakers and other international opinion leaders and influential Washingtonians, along with prominent Greek-American leaders.

WE AIM TO

Commemorate the day Greece refused to surrender, and proceeded to inflict a fatal wound that brought down the Axis Forces in WWII;

Celebrate modern heroes of freedom and democracy who today display the “OXI Day Spirit” for freedom and democracy;

Improve the perception of Greece today.

This celebration, which spans two days and annually attracts over 400 participants, features the following major events.

Gus Georgiou with the Cyprus Defense Attache Lt. Col. Andreas Andreou (L) and Greek Defense Attache Colonel Panagiotis Vlachopoulos (R).

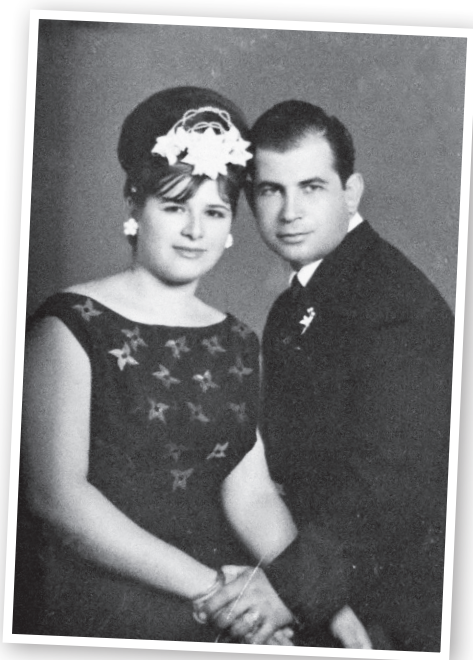
Το παράσημο στον Gus επέδωσε ο Έλληνας στρατιωτικός ακόλουθος συνταγματάρχης Παναγιώτης Βλαχόπουλος. Στην τελετή παρέστη και ο Κύπριος στρατιωτικός ακόλουθος αντισυνταγματάρχης Αντρέας Αντρέου.

ΣΥΝΕΤΕΥΞΗ

Μικρές οικιακές εκπλήξεις από το Νιόχωρκο

*Ο κος Ανδρέας και η κα Άννα
Αγγελίδη μιδούν για την κοινή
τους ζωή εδώ και 59 χρόνια.*

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟ ΛΑΜΠΡΙΑ,
ΑΠΟΣΤΟΛΟ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Συναντήσαμε τον Αντρέα και την Άννα Αγγελίδη στο σπίτι τους στην Αγία Βαρβάρα, για να μας μιλήσουν για το λαογραφικό μουσείο τους, αλλά και για την κοινή ζωή τους. Ο κ. Ανδρέας και η κα Άννα παντρεύτηκαν το 1965 και έκτοτε, 59 χρόνια μετά, μας διηγούνται μία ζωή γεμάτη προκλήσεις, δυσκολίες, που όμως ποτέ δεν τους κατέβαλαν. Το φιλόξενο σπιτικό τους μοιάζει σαν ένα μουσείο και κρύβει μικρές νιοχωρίτικες εκπλήξεις, όπως η βούρκα του συγχωριανού μας Πασάντα, που ήταν βοσκός, αλλά και τα γυαλικά του Τ/κ Νιοχωρίτη Καραπατζιάκκη και το γύψινο περίτεχνο αγαλματίδιο του Μιχάλη Κωστήρη ή Φακκίρη. Βέβαια, ίσως το σημαντικότερο είναι το παντελόνι του πατέρα της κας Άννα, του Γεώργιου Ταντελέ, που εκτελέστηκε από τους Τούρκους στην Άσσια, και τα λειψανά του βρέθηκαν στο Ορνίθι. Απέκτησαν ένα γιο, τον Ελευθέριο, που γεννήθηκε στις 3 Ιουνίου 1968, έχει φροντιστήριο στην Αγία Βαρβάρα, είναι καθηγητής αγγλικών, και η σύζυγός του είναι γιατρός και χάρισαν στον κ. Ανδρέα και την κα Άννα μία εγγονή, την Άννα, που είναι γυμνάστρια.

–Κύριε Αντρέα, πότε και πού γεννηθήκατε;

–Γεννήθηκα στην Αγία Βαρβάρα στις 23 Φεβρουαρίου 1942. Η μητέρα μου ήταν από το Τσέρι, το γένος Γεωργίου Κωνσταντίνου Παφίτη, από τον Άγιο Μερκούριο Πάφου. Το χωριό διαλύθηκε με το Νέο Λειβάδι και τα Δήμματα, τα έκλεισαν οι Εγγλέζοι, γιατί οι κάτοικοι ήταν ξυλοκόποι. Οι κάτοικοι των χωριών αυτών μετοίκησαν, ένας από αυτούς ήταν ο παππούς μου ήλθε στο Τσέρι όπου δούλευε ως θεριστής και τελικά έμεινε. Δημιούργησε οικογένεια, έκανε έξι παιδιά, εκ των οποίων οι δύο κόρες ήλθαν στην Αγία Βαρβάρα.

–Κυρία Άννα, οι γονείς σας ποιοί ήταν;

–Ο Γιώργος Ταντελέ και η Βασιλική, από το Νέο Χωριό Κυθρέας. Η μητέρα μου ήταν κόρη του Κώστα και της Ελεγκούς της Πισιοφτούς.

–Το σπίτι σας πού ήταν;

–Προτού απαντήσω να διευκρινίσω ότι ο πατέρας μου ήταν από τη Μια Μηλιά, ήταν εργάτης, το σπίτι μου ήταν στον δρόμο από τον «Αυγερινό» προς τον νότο που ήταν και το σπίτι του δασκάλου Γεωργίου Λέβα, της Ελένης του Μιχαήλη, του Αντρέα της Μηλιάς, του Αθανάση Χατζηπαντώνη, του Μιχάλη Κωστήρη (φακκίρη), κ.ά.

“

*Μετά τον αρ-
ραβύνα αρ-
χίσαμε να κί-
σουμε το σπίτι,
ο άντρας μου
ήταν στρατιώ-
της, ο πατέρας
μου ερχόταν
και δούλευε
εργάτης στο
κτίσιμο του
σπιτιού.*

«Τη βούρκα μου την έκανε δώρο η μητέρα μου και στοίχισε τότε, πριν το 1974, 40-50 λίρες. Είναι από τότε που μου μπήκε η ιδέα να δημιουργήσω ένα μουσείο λαϊκής τέχνης» αναφέρει η κα Άννα.

–Πού πήγατε σχολείο, κα Άννα;

–Πήγα στο δημοτικό του χωριού μου, που ήταν καινούργιο στην άκρη του χωριού, αλλά μέχρι την Ε΄ τάξη. Πήγα 3 μήνες στην Ε΄ τάξη, με έβγαλε η μάνα μου για να προσέχω την αδελφή μου τη Σωτηρούλα. Δάσκαλοι μας ήταν ο συχωριανός μας Αντρέας Τσιάρρης, η κυρία Χαρίκλεια και η κυρία Ρίτα. Συμμαθήτριές μου ήταν η Ολγα Μελά, η Κίκα Κούλλη, η Ευγενία του Κωσταρή, κ.ά.

–Εσείς, κύριε Αντρέα, πού πήγατε σχολείο;

–Πήγα στο δημοτικό σχολείο του χωριού μου από το οποίο αποφοίτησα το 1953. Μετά φοίτησα στην Εμπορική Σχολή Σαμουήλ, που στεγαζόταν στην παλιά πόλη της Λευκωσίας δίπλα από την εκκλησία του Αγίου Σάββα, συνοικία Τρυπιώτη. Ήταν εξατάξια σχολή μέσης εκπαίδευσης αναγνωρισμένη από το υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας. Αποφοίτησα το 1959-60. Λόγω οικονομικών δυσκολιών και για να τελειώσω το σχολείο εργαζόμουν και στις οικοδομές. Σιγά-σιγά έμαθα την τέχνη του

ελαιοχρωματιστή. Δούλεψα για ένα δι-
άστημα ως ελαιοχρωματιστής, πήγα
για ένα χρόνο (1961-62) στην Αγγλία,
παρακολούθησα κάποια μαθήματα και
επέστρεψα.

**–Με την επιστροφή σας στην Κύ-
προ...**

–Όταν ήλθα πίσω δούλεψα για 1-2
χρόνια και κατατάχτηκα στη νεοσύστα-
τη Εθνική Φρουρά στις 10 Σεπτεμβρίου
1964, στη Μύρτου. Μετά από δυο μέρες
μας έφεραν στη Λευκωσία, στο ΒΜΗ.
Με τοποθέτησαν στον 122 αντιαεροπο-

ρικό λόχο πολυβόλων, τα πολυβόλα ήταν
βίκερς. Μετατέθηκα στη «Χάραυτη» του
Τρικώμου όπου εκπαιδεύτηκα ως υπα-
ξιωματικός και έγινα λοχίας. Ακολου-
θως υπηρέτησα για 90 μέρες στην «Αε-
τοφωλιά» στον Πενταδάκτυλο, απέναντι
από την Αγύρτα. Ήμουν αποσπασμένος
σε εκείνο το τάγμα, με διοικητή τον ταγ-
ματάρχη Βασίλειο Γέρακα, ως χειριστής
δίδυμων αντιαεροπορικών πολυβόλων.
Στη συνέχεια υπηρέτησα για 6,5 μήνες
στο ΡΙΚ, ήμουν ο πρώτος λοχίας που
υπηρέτησε στο ΡΙΚ, ήλθε και ο Γρίβας
και μας έκανε επιθεώρηση. Μετά πήρα
μετάθεση στο 11ο τακτικό συγκρότημα,
απ' όπου απολύθηκα, αφού συμπλή-
ρωσα 15 μήνες θητεία και όχι 18 μήνες
όπως οι άλλοι της κλάσης μου, γιατί στο
μεταξύ παντρεύτηκα την Άννα στις 22
Αυγούστου 1965.

**–Πώς γνωριστήκατε με τη γυναίκα
σας;**

–Την είδα κάπου στη Λευκωσία, στην
οδό Ξάνθης Ξενιέρου, κάτω από το ΟΧΙ,
μου άρεσε, αλλά δεν ήξερα τίποτε γι' αυ-
τή. Κάποιος χωριανός μου δούλευε με
τη μητέρα της Άννας στο εργοστάσιο
ζωοτροφών του Σεβέρη. Ο πατέρας μου
πήγε στο χωράφι του συγχωριανού του
να του μπολιάσει δέντρα και αυτός του
είπε ότι έχει μια συνάδελφό του από το
Νέο Χωρίο Κυθρέας, που έχει μια πολύ
καλή κόρη, και θα ήταν καλό να αρρα-
βωνιαστεί τον γιο του. Κι έτσι έγινε το
συνοικέσιο. Έγινε η συνάντηση και δώ-
σαμε λόγο. Εγώ τότε συνειδητοποίησα
ότι ήταν η κοπέλα που είδα και μου άρε-
σε. Δώσαμε λόγο στις 14 Ιουλίου 1963,
στο σπίτι της Άννας στο Νέο Χωρίο Κυ-
θρέας. Η Άννα ήταν μόλις 15,5 χρονών.

**–Μετά τον αρραβώνα σας, κυρία
Άννα, ήλθατε αμέσως στην Αγία
Βαρβάρα;**

–Μόλις αρραβωνιάστηκα ήλθα στο
σπίτι του αρραβωνιαστικού μου, στην
Αγία Βαρβάρα, γιατί δεν είχε μητέρα.
Κατά καιρούς επισκεπτόμασταν το χω-
ριό μου, ιδίως μετά το 1971 που αγόρασε
αυτοκίνητο ο άντρας μου, ο οποίος στις
24 Οκτωβρίου 1966 διορίστηκε στο
Δημαρχείο Λευκωσίας. Μετά τον αρρα-
βώνα αρχίσαμε να κτίζουμε το σπίτι, ο
άντρας μου ήταν στρατιώτης, ο πατέρας

● ● ●

*Το φιλόξενο
σπιτικό του Αν-
δρέα και της
Άννας Αγγελί-
δη στην Αγία
Βαρβάρα Λευ-
κωσίας μοιάζει
σαν ένα μου-
σειό...*

“

Στις 5 π.μ. μας φώναξαν να σταθούμε στη γραμμή, στις 5:10 π.μ. είδαμε τους πρώτους αλεξιπτωιστές να πέφτουν στην Αγύρτα κι άρχισαν οι αεροπορικοί βομβαρδισμοί, ήταν ένα πανδαμόνιο.

μου ερχόταν και δούλευε εργάτης στο χτίσιμο του σπιτιού.

ΠΑΝΤΡΕΥΤΗΚΑΜΕ ΑΡΟΝ-ΑΡΟΝ

–Κύριε Αντρέα, γιατί παντρευτήκατε άρον-άρον;

–Παντρευτήκαμε άρον-άρον για να υπηρετήσω τρεις μήνες πιο λίγο, 15 αντί 18. Πήρα τρεις μέρες άδεια, παντρευτήκα και γύρισα πίσω στη μονάδα μου.

–Ήξερε να μαγειρεύει η κυρία Άννα, που ήταν μικρή;

–Ήταν τοπ μαστόρισσα, μαγειρεύει απ’ όλα και γλυκίσματα πουρέκκια, σιάμισιπ, κατιμέρκα, απ’ όλα... Όταν ήλθε η Άννα, ήμουν μόνος μου με τον πατέρα μου, όσο να ’ναι υπήρχε μια ακαταστασία, η Άννα από την πρώτη μέρα άρχισε δουλειά κι έστεισε το νοικοκυριό, πεντακάθαρα τα πάντα, οπότε μια ξαδέλφη μου που ήταν και πρώτη κουμέρα που τα είδε είπε στους άλλους συγγενείς: «Πηγαίνετε να δείτε πώς έγινε το σπίτι του θείου μου του Αρτέμν.

–Ο πατέρας σας την καλοδέχτηκε;

–Βεβαίως, ο πατέρας μου ήταν χρυσός άνθρωπος... (Παρέμβαση κυρίας Άννας): Είχα τον πεθερό μου στο σπίτι μου 31 χρόνια, και τον φρόντιζα, μετά

που δεν μπορούσε καθόλου τον πήραμε σε ίδρυμα, πέθανε 105 χρονών.

«ΕΜΕΝΑ ΤΙ ΝΑ ΜΕ ΚΑΝΟΥΝ, ΓΕΡΟ ΑΝΘΡΩΠΟ, 46 ΧΡΟΝΩΝ»

–Κύριε Αντρέα, ας πάμε στο 1974...

–Στην πρώτη εισβολή, εγώ κλήθηκα στην εφεδρεία από τις 19 Ιουλίου το βράδυ, μαζί με άλλους 6 συγχωριανούς μας πήγαμε στο 11ο τακτικό συγκρότημα που έδρευε δίπλα από το αεροδρόμιο Λευκωσίας. Στις 5 π.μ. μας φώναξαν να σταθούμε στη γραμμή, στις 5:10 π.μ. είδαμε τους πρώτους αλεξιπτωιστές να πέφτουν στην Αγύρτα κι άρχισαν οι αεροπορικοί βομβαρδισμοί, ήταν ένα πανδαμόνιο. Φορτώσαμε τα πυρομαχικά και μαζί με τους έξι συγχωριανούς μας ήμασταν οι τελευταίοι που φύγαμε από το στρατόπεδο, μας έβαλαν σε ένα λαντρόβερ και πηγαίναμε προς άγνωστη κατεύθυνση. Τελικά φτάσαμε στο Παλιομέτοχο, όπου διοικητής ήταν ο ταγματάρχης ο Πανταζής. Στο Παλιομέτοχο κάναμε διάφορες βοηθητικές δουλειές. Μεταφέραμε καύσιμα, όπλα, πυρομαχικά, από τους σπήλιους του Μάμμαρι, και πήγαμε με τα πόδια από το Μάμμαρι στο Παλιομέτοχο. Ήμουν

σε ένα ακριτικό σπίτι, και ήμουν ο λοχίας τους και έγραψαν ακόμη 10 μαζί μου. Τυχαία περνούσε ένας δάσκαλος από τον Λυθροδόνη, του έδωσα μια λίστα με έξι ονόματα στρατιωτών από την Αγία Βαρβάρα και τον παρακάλεσα να πάει στο σπίτι του παπά –ο ένας ήταν γιος του παπά– και να του πει ότι είμαστε όλοι καλά, είμαστε στον τάδε τόπο, και να ειδοποιήσει τις οικογένειές μας για να μην ανησυχούν. Πράγματι έτσι έγινε και μια μέρα ήλθε η οικογένειά μου στο Παλιομέτοχο και μας έφερε φαγητό, το οποίο μοιραστήκαμε με τους άλλους στρατιώτες.

–Εσείς κυρία Άννα, όταν ο άντρας σας ήταν στον στρατό, πού ήσασταν;

–Ήμουν στο σπίτι μου στην Αγία Βαρβάρα με τον πεθερό μου. Δύο μέρες πριν από τη δεύτερη εισβολή πήγαμε στο Νιόχωρκο για να φέρω τους γονείς μου. Ο άντρας της αδελφής μου, ο Χάρης ήταν αστυνομικός στον σταθμό του Πέρα Χωρκού, καταγόταν από την Τσακκίστρα, και μου είπε ότι πήρε τις αδελφές μου στο χωριό του στην Τσακκίστρα, αλλά οι γονείς μου δεν έφευγαν.

–Εσείς κύριε Αντρέα μένατε συνέχεια στο Παλιομέτοχο;

–Όχι, γιατί η μονάδα μας διαλύθηκε, πήγα στην Αθαλάσσα, με έγραψαν σε κατάλογο, ήταν ένα χάος, πήγα στο Δημαρχείο, δούλεψα πέντε μέρες και μου έδωσαν σχετική βεβαίωση. Στο Νιόχωρκο πήγαμε τη Δευτέρα και την Τετάρτη ξεκίνησε ο β΄ γύρος. Ο πεθερός μου, που ήταν και εγχειρισμένος και δεν δούλευε, δυστυχώς δεν έφευγε, ενώ η πεθερά μου ήθελε να φύγει. «Από την στιγμή που έστειλα τις κόρες μου στην Τσακκίστρα, είμαι άνενοιας» είπε. «Εμένα τι να με κάνουν, γέρο άνθρωπο, 46 χρονών», πρόσθεσε. Φανταστείτε, θεωρούσε τον εαυτό του γέρο, γιατί ήταν 46 χρονών. Ήθελε να μείνει στο σπίτι του, είχε και δύο τσουρούες. Γυρίσαμε πίσω στην Αγία Βαρβάρα, εγώ στο μεταξυ γράφτηκα σε ένα τάγμα στο Δάλι, είχαμε και το μωρό μας, τον γιο μας, τον Λευτέρη, 6 χρονών. Άρχισε ο β΄ γύρος καταλήφθηκε το Νιόχωρκο και αρχίσαμε την αναζήτηση. Μάθαμε ότι πήγαν στην Άσσια, μαζί με άλλους χωριανούς.

Μάθαμε ότι άφησαν ελεύθερα τα γυναικόπαιδα που βρήκαν καταφύγιο στον Άγιο Γεώργιο Λάρνακας και πήγα εκεί και έφερα την πεθερά μου, τη μητέρα της, τη νύφη της, σύζυγο του Χαμπή Ελευθεριάδη, και τα τρία παιδιά της.

–Κυρία Άννα, τι σας είπε η μητέρα σας, όταν απελευθερώθηκε;

–Μου είπε ότι δύο φορές τον πατέρα μου τον πήγαν στο γκαράζ Παυλίδη και τον γυρνούσαν πίσω με τους άλλους, μάλιστα βρήκε κάποιον γνωστό του Τουρκοκύπριο και τον παρακάλεσε να τον αφήσει να πάει στην κόρη του στην Αγία Βαρβάρα και αυτός αρνήθηκε. Η μητέρα μου είδε τον πατέρα μου για τελευταία φορά στις 22 Αυγούστου. Στο σπίτι μου, εδώ, φιλοξένησα πολλούς συγγενείς, τη μητέρα μου, τη γιαγιά μου, την αδελφή μου, που την αρραβώνιασα εδώ, τον θείο μου τον Αντρέα Τσιουπή, από το Τραχώνι. Περάσαμε πολύ δύσκολα, η απουσία του πατέρα ήταν αισθητή, κλάματα, ζει-πέθανε, δεν είχαμε ρεύμα, είχαμε 40-50 κουνέλια και τους έλεγα σφάζτε τα κουνέλια για να φάτε, δεν είχαμε φαγητό. Ήμουν έγκυος και δυστυχώς έχασα το μωρό...

–Η αίσθηση που είχατε, του αγνοούμενου πατέρα... η απουσία του.

–Η απουσία του με σκότωνε, το ζούσα, να πάμε στους αγνοούμενους κάθε μέρα, στο Φιλοξένια, ζούσα τον πόνο αλλά και τον πόνο της μάνας μου, που αναζητούσε τον άντρα της, ήταν μια τραγωδία, μια μεγάλη τραγωδία.

–Τελικά πού βρήκαν τον πατέρα σας;

–Τον βρήκαν στο Ορνίθι της Άσσιας, αλλά μερικά οστά, όχι σκελετό. Περάσαμε δύσκολα, τον αδελφό μου τον συνέλαβαν στο πραξικόπημα και τον χτύπησαν...

–Ζούσε η μαμά σας, όταν έγινε η ταυτοποίηση του πατέρα, πώς αντέδρασε;

–Ναι, μάλιστα στην κηδεία είπε και ποίημα, το πήρε απόφαση ότι τον σκότωσαν οι Τούρκοι. Όταν μάλιστα πέρασαν αρκετά χρόνια και βρισκόταν και με άλλες χωριανές που είχαν κι αυτές αγνοούμενους, κάπου το κατάλαβε. Όταν μας ειδοποίησαν από την υπηρε-

“

*Δύο φορές
τον πατέρα μου
τον πήγαν
στο γκαράζ
Παυλίδη και
τον γυρνούσαν
πίσω με
τους άδελφους...*

σία Αγνοουμένων δεν την αφήσαμε να πάει να δει τα οστά στο εργαστήριο, πήγαμε εμείς. Ήθελε να πάει, αλλά επειδή είχε καρδιακά προβλήματα της είπαμε να μην πάει. Ήρθε μια κοπέλα από την Υπηρεσία και μας μίλησε, μάλιστα έγινε και πολύ φίλη με τη μητέρα μου. Η αλήθεια είναι όταν της το είπαμε η συγκίνηση ήταν μεγάλη, κλάψαμε όλοι μαζί, δεν θα ξεχάσω τη σκηνή που πήγαμε στο σπίτι της στον συνοικισμό να της το πούμε. Έχω στο ερμάρι μου το παντελόνι που φορούσε ο πατέρας μου, όταν κτιζαμε το σπίτι μου, το φυλάω ως κόρη οφθαλμού.

–Όμως αντέξατε... εσείς κύριε Αντρέα ήσασταν δυνατός, ήσασταν δίπλα της...

–Εγώ είμαι πιο δυνατός από την Άννα. (Παρέμβαση κας Άννας) αν δεν ήταν ο άντρας μου τόσο δυνατός δεν θα άντεχα, είχα και πολλές δυσκολίες στο νοικοκυριό, να μαγειρέψω για τόσα πλάσματα, χωρίς ρεύμα να πλύνουν τα ρούχα τους, ανάβαμε φωτιά και βάζαμε το χαρτζι,

στερπηθήκαμε τα πάντα, όμως άντεξα, να δώσω μια κατσαρόλα του ενός, σεβτόνια-κουβέρτα του άλλου, ό,τι μπορούσα έκανα για να τους βοηθήσω, και συν τω χρόνω πήγε ο καθένας στο σπίτι του. Επίσης έδωσα πράγματα και σε μερικούς Κυθραιώτες που έμεναν σε ένα μισοτέλειωτο σπίτι στη γειτονιά. Πέρασαμε δύσκολα με τον άντρα μου, αλλά με τη δουλειά του και με προγραμματισμό σιγά-σιγά κάναμε το νοικοκυριό μας. «Δεν θα αγοράσουμε τώρα αυτό το πράγμα, όταν θα κρατούμε λεφτά θα το πάρουμε», λέγαμε κι έτσι κάναμε. (Παρέμβαση κ. Αντρέα) Αγόρασα αυτοκίνητο, όταν εξοικονόμησα χρήματα. Το πάρκαρα έξω από το σπίτι και φώναξα την Άννα να έλθει να το δει, δεν πίστευε, νόμιζε ότι την επερίπαιζα.

–Πέρασατε δύσκολα χρόνια, κύριε Αντρέα...

–Ναι από τον καιρό που γεννήθηκα περνώ δύσκολα πολλά, έχασα τη μητέρα μου σε ηλικία 7 χρονών, 11 Νοεμβρίου 1949, δούλευα από μικρός, κάποτε

Ο γυαλοπούλης Καραπατζιάκκης κρατούσε τα καλάθια του γεμάτα με γυαλικά που τα τύλιγε με εφημερίδες και γύριζε τα σπίτια, πήγαινε κυρίως όταν οι νοικοκυρές πουλούσαν τα υφαντά τους και κρατούσαν χρήματα.

Ο λεγόμενος Φακίρης έφτιαχνε με γύψο περίτεχνα αγαλματίδια και τα πουλούσε. «Η μητέρα μου μου αγόρασε ένα το οποίο έχω μέχρι σήμερα. Το έφερα μαζί μου στην Αγία Βαρβάρα» λέει η κα Άννα.

«Έχω στο ερμάρι μου το παντελόνι που φορούσε ο πατέρας μου, όταν κτιζαμε το σπίτι μου, το φυλάω ως κόρη οφθαλμού».

ένας γιατρός με ρώτησε: «Πώς αναγιώθηκες, είχες παππού γιαγιά;». κανένα δεν είχα ούτε αδερφό, ούτε κανένα. «Ε, πώς αναγιώθηκες», με ξαναρωτά. Μια λέξη θα σου πω, του λέω: κλωτσοσκούφι. Όταν οδηγώ έχω το ράδιο και ακούω ειδήσεις ή μουσική. Μια μέρα άκουσα τους πιο κάτω στίχους. «Οποιος ορφάνεψε μωρό είναι του κόσμου θύμα, είναι σαν τη βάρκα στον ωκεανό που της χτυπά το κύμα». Μόλις το άκουσε η γυναίκα μου, μου είπε: «Τούτο κάμνει για σένα». Αν δεν ήμουν δυνατός και να έχω υπομονή και γινάτι, δεν θα ήμουν αυτός που είμαι.

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

—Να πούμε δυο λόγια για το μουσείο.

—Το μουσείο ξεκίνησε πριν από 26 χρόνια, ο πατέρας μου είχε πολλά γεωργικά εργαλεία και παραδοσιακά κουζίνα σκεύη, που είχε ένα αγροτόσπιτο, ο πατέρας μου έζησε πολλά χρόνια, πέθανε 105 χρονών. Αγόρασα και μερικά για να εμπλουτίσω τη συλλογή μου, μερικά μου τα δώρισαν, η ιδέα όμως ήταν της Άννας, και γενικά το στόλισμα, η διαρρύθμιση, η διακόσμηση ήταν της Άννας. Εγώ κυριολεκτικά έζησα με πολλά από τα γεωργικά εργαλεία και σκεύη, θυμούμαι τις λαμιτζάνες που έβαζε ο πατέρας μου ζιβανία, τη δουκάνη που εκάθουσαν πάνω τζιαι αλωνεύκαμεν, τα θερνάτζια που ανεμίζαμε, τα σιερομπάσματα, το σατσίν, το στρατούρι... Ήμουν κοπελλούιν μιτσίν τζιαι θυμούμαι που ήμουν στο Τσέρι τζιαι μας έδιναν ένα σελίνι να παίρνομε το γαδούρι φορτωμένο από το αλώνι στον μάστρο τζιαι να στρέφεσαι πίσω. Ήμασταν 5-6 κοπελλούδκια, το 1952 ήμουν 10 χρονών κι έκανα αυτή τη δουλειά. Επίσης, δυο βοσκοί εξενοτζοιμίζαν το κοπάδι το καλοκαίρι και τους έπαιρνα το φαί με το γαδούρι χωρίς να πληρώνομαι, απλώς ένα πιάτο φαί, τους βοηθούσα και στο άρμεγμα. Το μόνο που θυμούμαι, ο ένας από τους δυο βοσκούς τρύγησε μελίσι και μου έδωσε και έφαγα μέλι με τις πίτες και το τζερί, ήταν η πρώτη φορά που έφαγα μέλι.

—Με το μουσείο τι θα γίνει;

—Τι να πω, θα το αναλάβει ο γιος μου; Δεν ξέρω, ήλθε κάποιος παλαιοπώλης από τη Λάρνακα και το είδε και μου είπε ότι αυτό το μουσείο αξίζει πολλά λεφτά. Εγώ του λέω δεν το βλέπω έτσι, αρέσει πολύ στη γυναίκα μου, μια φορά τη βδομάδα θα μπει μέσα να το καθαρίσει, ούτε ίχνος σκόνης δεν υπάρχει. Μερικές φορές ήλθαν μαθητές από σχολεία και τα είδαν. Ήρθαν και δάσκαλοι και το είδαν και κατενθουσιάστηκαν. Κάποια ξεναγός μου είπε να το εντάξω τα μουσεία στους χώρους που επισκέπτονται τουρίστες, αυτό όμως προϋποθέτει ότι θα κάνω δύο τουαλέτες, θέματα καθαριότητας, ποιος θα πληρώνει τα έξοδα, και η απάντησή της ήταν μα δεν μπορούμε να ικανοποιήσουμε το αίτημά σας.

—Πείτε μας για τον γείτονά σας τον φακκίρη, κυρία Άννα...

—Ήταν γείτονάς μας, ελαιοχρωματιστής, έκανε και τον ταχυδακτυλουργό, εξ ου και το φακκίρης, αλλά έφτιαχνε με γύψο περίτεχνα αγαλματίδια και τα πουλούσε. Η μητέρα μου μου αγόρασε ένα το οποίο έχω μέχρι σήμερα. Το έφερα μαζί μου στην Αγία Βαρβάρα. Ο φακκίρης ήταν παντρεμένος με την Ελένη της Τάλλας αλλά δεν είχαν παιδιά. Ήταν από το Στρομπί της Πάφου, πήγε στην Αίγυπτο και μετά γύρισε στην Κύπρο και παντρεύτηκε την Ελένη, γι' αυτό μιλούσε καλαμαρίστικα και όχι την κυπριακή διάλεκτο. Επίσης, η μητέρα μου μου ετοιμάζε την προίκα μου. Αγόρασε από κάποιο Τούρκο συγχωριανό μας γυαλλοπούλη, τον Καραπατζιάκκη πιάτα και ποτήρια. Μέχρι σήμερα έχω κάποια από αυτά. Ο Τούρκος κρατούσε τα καλάθια του γεμάτα με γυαλικά που τα τύλιγε με εφημερίδες και γύριζε τα σπίνια, πήγαινε κυρίως όταν οι νοικοκυρές πουλούσαν τα υφαντά τους και κρατούσαν χρήματα. Ωστόσο, έκανε και βερεσιέ. Κάτι άλλο που έχω από το Νιόχωρκο είναι μια βούρκα, που την έφτιαξε ο συγχωριανός μας ο Πασάντας, που ήταν βοσκός. Μου άρεσε να έχω παραδοσιακά πράγματα. Τη βούρκα μου την έκανε δώρο η μητέρα μου και στοίχισε τότε, πριν το 1974, 40-50 λίρες. Είναι από τότε που μου μπήκε η ιδέα να δημιουργήσω ένα μουσείο λαϊκής τέχνης.

“

Το μουσείο ξεκίνησε πριν από 26 χρόνια, ο πατέρας μου είχε ποικίλα γεωργικά εργαλεία και παραδοσιακά κουζίνα σκεύη, που είχε ένα αγροτόσπιτο.

ΘΕΩΝΗ ΚΟΥΝΝΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

Γουλιά-γουλιά

Γουλιά-γουλιά πίνω νερό, ίσως να ξεδιψάσω
ρουφώ τις λέξεις λαίμαργα, τη μνήμη να φρεσκάρω
μα το νερό είναι γλυφό, η μνήμη μου θλιμμένη,
θλιμμένη που δεν χαίρεται τις όμορφες χαρές σου
θλιμμένη που νοστάλγησε το Νιόχωρκο, Χριστέ μου,
θλιμμένη που βεβήλωσαν τον Θεόδωρο τον Στρατηλάτη.

Και πικραμένη η ψυχή απ' της καρδιάς τα βάθη
νερό του Κεφαλόβρυσου θέλω να ξεδιψάσω
τάμα κάνουν οι χωριανοί στον Άγιο Χαραλάμπη
Ελεύθεροι να κοιμηθούν, πάλι αυτός να λάμψει.

ΓΙΩΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΔΙΑ ΤΖΙΑΜΠΟΥ

Το περβόλι

Ένα ποίημα αφιερωμένο σε όσους
έχουν περιβόλια και κήπους. Όσοι δεν
έχουν θα καταλάβουν τι κάνουν.

Ένα χωράφι έπιασα
τζ'ai εγιώνι εις τα Πέρα
τζ'ai περβολούν το 'καμα
δούλευκα νύχτα μέρα.

Γύρω τριγύρω τα δέντρα
θωρώ τζ'ai καμαρώνω
τζ'ai αμάν έρτει η άνοιξη
μιτά τους ξαναγιώνω.

Εν τα δεντρά σαν τα μωρά
που για να τα αναγιώσεις
θυσίες, κόπους θέλουσιν
τζ'ai αγάπη να τους δώσεις.

Τζ'ai τζ'είνα αμάν καρπίσουσιν
με τον δικό τους τρόπο
έρκουνται τζ' ανταμείβκουσε
που κάμες τόσο κόπο.

Την άνοιξη μοιάζουσιν
αυλή του Παραδείσου
τα χρώματα τζ'ai οι μυρωδικές
νεπάφκουν την ψυσή σου.

Κλαίω τα ακόμα τούτα τα μωρά

Η δασκάλα Μαρία Βακανά Νικολαΐδου μιλάει στη «Νιοχωρίτικη Φωνή» για τη συμμετοχή της στην ΕΟΚΑ, το χωριό της και για την προσφυγιά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟ ΛΑΜΠΡΙΑ,
ΑΠΟΣΤΟΛΟ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ενα σαββατιάτικο πρωινό συναντήσαμε τη δασκάλα του Νιοχώρκου, τη Μαρία Βακανά-Νικολαΐδη στο εξοχικό σπίτι της, στον Αναλιόντα της Λευκωσίας, με την καρδιά και τη σκέψη της να είναι στο αγαπημένο της χωριό. Εκεί που γεννήθηκε, μεγάλωσε, έκανε οικογένεια, αλλά και δίδαξε... και όπως λέει στη *Νιοχωρίτικη Φωνή*, μιλώντας μας για το ποιος φταίει για τον ξεριζωμό τους: «[...] δεν φταίνε οι μαθητές μου, είχα μαθητές που τους εσκοτώσαν, τον Παναγιώτη Κοντό και τον Θούλη Κυριάκου, κλαίω τα ακόμα τούτα τα μωρά [...]». Με την κα Μαρία, μια ανοικτή εγκυκλοπαίδεια για το Νέο Χωριό, μιλήσαμε αρκετά για πολλά πράγματα, ακούσαμε πολλές ιστορίες. Απολαύσαμε την κουβέντα μας και εδώ σας τη μεταφέρουμε.

Με την κα Μαρία ξεκινήσαμε με τα συνήθη βιογραφικά στοιχεία. Γεννήθηκε στις 14 Σεπτεμβρίου 1939, και γονείς της ήταν ο Χριστόφορος Βακανάς και η Αναστασία Λούκα Ζερβού. Ο πατέρας της είχε καταγωγή από τον Αγρό. Οι γονείς της παντρεύτηκαν στις 23 Οκτωβρίου 1938, και η κα Μαρία ήταν η πρώτη της οικογένειας, μετά ήλθε η αδελφή της Ελένη, ο αδελφός της Θεόδωρος και έπειτα η αδελφή της Σωτηρούλα, που ζει στην Αυστραλία. Παντρεύτηκε στο Νέο Χωριό τον Αντρέα Νικολαΐδη, στις 22 Αυγούστου 1965 και απέκτησαν δύο γιους, τον Λευτέρη και τον Θεόδωρο.

–Κυρία Μαρία, πού πήγες σχολείο;

–Σχολείο πήγα στο δημοτικό του χωριού μου, που ήταν στη βόρεια πλευρά,

απέναντι από το σπίτι του Πασάντα. Είχε τρεις δασκάλους, ο Γεώργιος Λέβας, η Αθηνούλα Παπαγιάννη, και ο Πασιαρδής που ήταν παντρεμένος στην Κυθρέα. Το σχολείο είχε τρεις αίθουσες, δύο τάξεις ανά αίθουσα. Όταν ήμουν στην Ε΄ τάξη μετατέθηκε ο κ. Λέβας και στη θέση του ήλθε ο Παναγιώτης Λογγίνος, από την Κυθρέα, αδελφός του Χρίστου Λογγίνου, που ήταν και αυτός δάσκαλος.

–Δίπλα από το σχολείο είχε σπίτι για τους δασκάλους;

–Ναι, κάποτε μετέθεσαν τον Πασιαρδή, και ήλθε κάποιος δάσκαλος από τη Σμύρνη, ο οποίος διέμενε σ' εκείνο το σπίτι. Εγώ αποφοίτησα το 1951.

–Θυμάσαι αν οι τάξεις είχαν σημαίες;

–Όχι δεν είχαν, ούτε ελληνικές ούτε αγγλικές, οι ελληνικές σημαίες απαγορεύονταν, ούτε κάναμε γιορτές για τις εθνικές επετείους. Στους τοίχους δεν υπήρχαν φωτογραφίες, δεν ξέρω αν στο διευθυντήριο υπήρχε φωτογραφία της βασίλισσας της Αγγλίας. Κανένας δάσκαλος δεν τολμούσε να μιλήσει για την πατρίδα και τη θρησκεία, ο μόνος που μιλούσε ήταν ο κ. Λέβας, δεν τους φοβόταν. Οι εκδηλώσεις που κάναμε ήταν όταν ερχόταν κανένας αρχιεπίσκοπος στο χωριό, να τον προϋπαντήσουμε και να του δώσουμε καμιά ανθοδέσμη. Ο επιθεωρητής ερχόταν και επιθεωρούσε. Μια φορά, όταν ήμουν στην Ε΄ τάξη, ο επιθεωρητής, που ήταν αγγλόφιλος, μας ζήτησε να ζωγραφίσουμε μια σημαία και όλοι ζωγραφίσαμε την ελληνική σημαία. Με ρώτησε ποιος μου δίδαξε τη σημαία και εγώ του είπα: «Ο πατέρας μου», κάλυψα τον δάσκαλο μου τον κ.

“

Θυμούνται που μου είπε ο Μαύρος: «Κόρη μου, είδες κανένα πιδούσιο, τον παππού σου για παράδειγμα, να πάρει ύποπε μαζί του». Όχι του δέω, «εννά το θυμάσαι» μου είπε.

“

Όταν ήμουν στο Γυμνάσιο έγινε η ΟΧΕΝ, ήρθαν από την Αρχιεπισκοπή και μου είπαν να κάνω την ΟΧΕΝ. Εγώ είχα επιφυλάξεις, μια μαθήτριά ήμουν, αλλά μου είπαν ότι θα με βοηθούν. Είσι ξεκίνησε η ΟΧΕΝ, έρχονταν οι δεξιές κοπέδες, οι αριστερές δεν έρχονταν.

Λέβα, που εκείνος μας τη δίδαξε.

–Τι μαθήματα κάνατε;

–Κάναμε ανάγνωση, αριθμητική, ιστορία, γεωγραφία, καλλιγραφία, ορθογραφία, λίγα θρησκευτικά για τις ευαγγελικές περικοπές, οικοκορικά δεν κάναμε. Κάτι που μου έκανε εντύπωση ήταν όταν ο κ. Λέβας μάς μιλούσε για τον άσωτο υιό και μάλιστα είχε και τραγούδι για τον άσωτο υιό. Ήταν καλοφωνάρης, ήταν ψάλτης. Το τραγούδι είχε ως εξής: «Στα πόδια σου, πατέρα μου, περίλυπος γυρίζω, και τρέμω και δακρύζω, συγχώρεση ζητώ».

–Βιβλία είχατε;

–Ναι, ήταν το αναγνωστικό, τετράδια, τα έστελνε η ελληνική κυβέρνηση, η γραφική ύλη ήταν ελάχιστη. Το σχολείο ήταν δωρεάν.

–Είχατε χώρο για γυμναστική, για αθλοπαιδιές;

–Όχι, παίζαμε στην αυλή. Κάναμε ανθόκηπο και λαχανόκηπο, στην ανατολική πλευρά του σχολείου. Θυμάμαι ότι στον ανθόκηπο, φυτεύαμε χασκάσια, που ήταν χασίς, και έκαναν ωραιότατα λουλούδια, ροζ και κόκκινα.

–Πείτε μας μερικές συμμαθήτριάς σας και συμμαθητές σας.

–Πρέπει να πω ότι πολλοί συμμαθητές και συμμαθήτριάς μου εγκατέλειψαν το σχολείο στην Γ΄ ή την Δ΄ τάξη. Στη Στ΄ τάξη ήμαστε πέντε κορίτσια, η Ελλού της Βασιλικούς, η Μπλίτσα του Αντρέα της Μπλιάς, η Χρυσταλλού του Σταύρου, η Μαριτσού του Χατζηανδρέα και εγώ. Αγόρια ήταν καμιά δεκαριά, ο Λούκας του παρπέρη, ο Πάμπης Ταλατίνης, ο Πολυβής του Μάρκου, ο Θεράπων Θεοδούλου, ο Αντρέας του Δικωμίτη, ο Σταύρος Καγκελλάρης, ο Νίκος Γιατρού...

ΣΤΗΝ ΕΟΚΑ

–Με την αποφοίτησή σας από το δημοτικό...

–Πήγα στο Γυμνάσιο, την τότε εποχή ελάχιστα κορίτσια πήγαιναν στο γυμνάσιο. Πήγα στη Φανερωμένη, τις πρώτες τάξεις τις κάναμε στο παράρτημα του Άη Γιάννη. Το λεωφορείο είτε της Κυθρέας είτε του χωριού μάς έπαιρνε όλους τους μαθητές και τους κατέβαζε

έξω από την Αρχιεπισκοπή. Το παράρτημα ήταν πολύ κοντά, ευτυχώς τα πρώτα δύο χρόνια ήταν και η Μπλίτσα του Αντρέα της Μπλιάς και είχα παρέα, μετά η Μπλίτσα σταμάτησε. Στη Γ΄ τάξη πήγα στη Φανερωμένη. Όταν ήμουν στη Δ΄ τάξη ξεκίνησε ο αγώνας της ΕΟΚΑ. Μια συμμαθήτριά μου, η Αντρούλα Φιλίππου, μου είπε: «Μαρία, σε επιλέξαμε να μεις στον αγώνα, σκέψου το, είναι πολλά δύσκολο, πρέπει να προσέχεις, να μην προδώσεις κ.ά.». Εγώ αγαπούσα την πατρίδα μου και τη θρησκεία, και της απάντησα θετικά. Όταν σχολάσαμε, με οδήγησε σε ένα σπίτι κοντά στην Αρχιεπισκοπή, σε ένα δωμάτιο, είχε σταυρό και εικόνα και ορκίστηκα. Από τότε ήμουν μέλος της ΕΟΚΑ. Οι γονείς μου δεν ήξεραν τίποτε. Υπήρχαν και άλλες συμμαθήτριάς μου μέλη της ΕΟΚΑ, άλλες μετέφεραν φυλλάδια, άλλες όπλα, χειροβομβίδες. Εγώ μετέφερα φυλλάδια. Τυχόν σύλληψη κάποιας που μετέφερε όπλα, η ποινή ήταν θάνατος.

–Σας χώρισαν σε ομάδες;

–Όχι, εμάς μας είπαν θα μεταφέρετε φυλλάδια στο χωριό σας και θα σκορπίζετε φυλλάδια στη Λευκωσία, όποτε σας πούμε. Αρχηγός μας ήταν η Κίκα Παπασάββα Ολυμπίου και διέμενε στη συνοικία του Τρυπιώτη, μας έδινε τα φυλλάδια και μας έδινε τις ανάλογες οδηγίες, π.χ. αυτά θα τα πάρετε στο χωριό σας ή αυτά θα τα σκορπίσετε. Ήταν επικίνδυνο, γιατί πάντα υπήρχε το ενδεχόμενο να μας ερευνήσουν οι αστυνομικοί ή Τουρκοκύπριοι επικουρικοί. Οι μαθήτριάς, μέλη της ΕΟΚΑ, φορούσαμε στενή φούστα, την ποδιά μας και ένα πουλόβερ, φορούσαμε κορσέ και βάζαμε μέσα τα φυλλάδια, τα οποία ήταν δύο ειδών, οι διαταγές που ήταν μικρές και τα φυλλάδια που ήταν μεγάλα. Θυμώμαι χαρακτηριστικά τις «Σήκωσες» μάς σχόλασαν δύο ώρες πιο γρήγορα για να πάμε στα χωριά μας. Πήρα τα φυλλάδια και με μια συμμαθήτριά μου, την Ανδρομάχη, από το Παλαίκυθρο, που δεν ήταν μέλος της ΕΟΚΑ πηγαίναμε στο χάνι του Πιτταρίλλη που στάθμευαν τα λεωφορεία του χωριού, τότε πηγαίναμε με τον σιωφέρη τον Λοΐζο. Η συμμαθήτριά μου φορούσε παλτό, περπατούσα-

με στον δρόμο με ψιλόβροχο, εκεί που είναι η παλιά Ηλεκτρική ακούσαμε μια φωνή, «Στοπ». Λέω στην Ανδρομάχη να προχωρήσει, γιατί εκεί είχε μηχανουργεία και οι μηχανικοί πείραζαν τα κορίτσια. Τελικά ήταν Τουρκοκύπριος επικουρικός αστυνομικός, εγώ φοβήθηκα μήπως κάποιος με πρόδωσε, ευτυχώς τα φυλλάδια ήταν μικρά. Σωματική έρευνα στις γυναίκες έκαναν Αγγλίδες αστυνομικές, καταφθάνει μια αστυνομικά, οπότε εγώ φοβήθηκα ότι θα ανακαλύψουν τα φυλλάδια και αλίμονο από τους γονείς μου που δεν είχαν ιδέα ότι ήμουν της ΕΟΚΑ. Απέναντί μου ήταν ο ξάδελφός μου ο Κώστας Χαρ. Ζερβός, ο οποίος μου είπε να μη φοβάμαι. Είπε [σ.σ. η αστυνομικά] στην Ανδρομάχη να βγάλει το παλτό της και τα παπούτσια της, μου είπε να τα βγάλω κι εγώ. Πατούσαμε στον βρεγμένο δρόμο με τα κλατσάκια. Πήρε τη σχολική τσάντα της Ανδρομάχης και άδειασε το περιεχόμενό της στο οδόστρωμα. Της έκανε σωματική έρευνα και δεν βρήκε τίποτε. Σε μένα δεν έκανε σωματική έρευνα, δεν ξέρω, ήταν του Θεού, ήταν ο Πρόδρομος, μου είπε να ανοίξω την τσάντα μου και βρήκε ένα αυτόγραφο που γράφαμε η μια μαθήτριά στην άλλη. Της άρεσε που είδε το αυτόγραφο και έκανε τη σκέψη ότι δεν είμαι της ΕΟΚΑ, αφού γράφω αυτόγραφα, είμαι καλλιεργημένη. Γυρίζει και μου λέει: «Είσαι καλό κορίτσι», και με χάρει στον ώμο. Τι να πω, ήταν του Θεού που γλύτωσα.

Άλλη φορά πήγα με την κόρη του Κωνσταντίνου, την Αντρούλα, από το Παλαίκυθρο, ήταν και αυτή της ΕΟΚΑ, να σκορπίσουμε φυλλάδια στον Άγιο Σάββα, ενώ ρίχναμε τα φυλλάδια, ένας επικουρικός αστυνομικός μας έβαλε του βούρου, τρέξαμε στα σοκάκια και γλυτώσαμε. Όταν πήγαμε στην Παιδαγωγική Ακαδημία, εγώ και η Αντρούλα, ήταν ακόμη Αγγλοκρατία. Ήρθε μια μέρα στην τάξη μου ο διευθυντής κάποιος Γουίτζον, πολύ μοχθηρός, και έψαχνε την Αντρούλα. Του είπαμε ότι είναι στη διπλανή τάξη, πήγε, την πήρε, της τράβηξε το αφτί, την έβρισε και της είπε ότι ήταν της ΕΟΚΑ και έριχνε φυλλάδια, όπως την κατάγγειλε συγχωριανός της

Τουρκοκύπριος επικουρικός αστυνομικός. Αυτή αρνήθηκε τα πάντα. Την έδιωξε από την Ακαδημία, αλλά επειδή ήταν προς το τέλος του Αγώνα και γίνονταν συνομιλίες δεν τη συνέλαβε. Απλώς έμεινε για ένα χρόνο εκτός Ακαδημίας και επέστρεψε τον επόμενο με την ανακήρυξη της Δημοκρατίας. «Είδες, δεν σε πρόδωσα» μου είπε. Τελικά έγινε και η Αντρούλα δασκάλα.

–Πώς ήταν το κλίμα στο χωριό την περίοδο της ΕΟΚΑ;

–Όλοι τότε δεν αντιδρούσαν, εντάξει, οι αριστεροί δεν ήταν υπέρ μας, αλλά ούτε εναντίον μας, δεν μας έκαναν τίποτε, να πω ότι μας πρόδωσαν, όχι, όχι. Υπολογίζω ότι οι αριστεροί του χωριού μου να υποψιάζονταν ότι ήμουν της ΕΟΚΑ, αλλά δεν έκαναν τίποτε, μας αγαπούσαν.

–Ήξερες άλλους χωριανούς που ήταν στην ΕΟΚΑ;

–Βεβαίως, ήταν ο Παναγιώτης Ζερβός, που ήταν καταζητούμενος, ο Πάμπης του Κουνή, ο Τάσος του Βασίλη, ο Γιώργος του Στυλλή της Σιήνας, οι γιοι του Χρίστου του Κούννου, Σαπαντζής και Κάκας.

–Θυμάσαι κάτι άλλο χαρακτηριστικό από την εποχή του αγώνα της ΕΟΚΑ;

–Θυμούμαι όταν γινόταν κέρφιου, τρέχαμε στο λεωφορείο για να έλθουμε στο χωριό. Προηγουμένως, περνούσαμε να πάρουμε τον πατέρα μου, ο οποίος πάθαινε ένα είδος πανικού και δεν περπα-

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος ανάμεσα σε μαθήτρες του Γυμνασίου σε κατασκήνωση κατηχητικών της Αρχιεπισκοπής στον Άγιο Νικόλαο της Στέγης, στην Κακοπετριά. Δεύτερη από αριστερά όρθια η κυρία Μαρία Βακανά, έτος 1954. Πηγή περιοδικό Εν Χριστώ καρποφορία, καλοκαίρι 2023.

“

Θυμάμαι ότι στον ανθόκηπο, φυτεύαμε χασκάσια, που ήταν χασίς, και έκαναν ωραιότατα δουδούδια, ροζ και κόκκινα.

τούσε. Τον τραβούσαμε και τον φέρναμε στο λεωφορείο, σε ένα τέτοιο κέρφιου γέμισε το λεωφορείο και ενώ ξεκινήσαμε για το χωριό, μας έκανε κάποιος νόημα να τον μεταφέρουμε, μας ήταν άγνωστος, είπα στον Λοΐζο να σταματήσει και μπήκε και αυτός και κάθισε δίπλα μου, ουσιαστικά ο μισός κρεμόταν από το κάθισμα. Σε κάποια στιγμή ένιωσα ένα πιστόλι πάνω μου, ήταν δικό του και του έπεσε. Ήταν της ΕΟΚΑ, του έδειξα με το χέρι μου το πιστόλι και το έπιασε. Με ρώτησε πώς με λένε και του είπα Μαρία. Όταν φτάσαμε έξω από τα τείχη, εκεί στου Τάκη του γιατρού, κατέβηκε από το λεωφορείο. Προτού κατεβεί μου είπε: «Γεια σου, Μαρία, Ζήτω η Ένωση, θα τα πούμε σύντομα». Όταν τέλειωσε ο αγώνας της ΕΟΚΑ, ήλθε ο Μακάριος, ήταν πάνω στον εξώστη της Αρχιεπισκοπής, πήγαμε όλοι να τον υποδεχθούμε, λαοθάλασσα. Παρέλασαν μπροστά μας οι αγωνιστές της ΕΟΚΑ, την ώρα που παρέλαυαν, γύρισε κάποιος και μου είπε: «Γεια σου, Μαρία». Ήταν ο αγωνιστής που μπήκε στο λεωφορείο του Λοΐζου, δεν μου είπε όμως ζήτη η Ένωση, εγώ στα μάτια του είδα την απογοήτευση. Γιατί άλλο Ένωση και άλλο Συμφωνίες της Ζυρίχης. Ο Μακάριος προσφώνησε τον λαό και είπε: «Νενικήκαμεν». Εγώ διερωτήθηκα, νενικήκαμεν; Πήρα τότε την απόφαση ότι δεν θα ανακατωθώ με τα κόμματα, κι έτσι έκανα σε όλη μου τη ζωή, δεν ζήτησα ποτέ χάρη και ό,τι πέτυχα στη ζωή μου το πέτυχα με την αξία μου, το ίδιο και τα παιδιά μου. Να πω ότι ο πατέρας μου είχε πολλούς φίλους στην Αρχιεπισκοπή. Γνώριζε προσωπικά τον Μακάριο, ουδέποτε το εκμεταλλεύθηκα αυτό. Ο Μακάριος ήλθε δύο φορές στο σπίτι μας και έφαγε, και όταν ήταν μητροπολίτης Κιτίου και όταν έγινε Αρχιεπίσκοπος. Την πρώτη φορά που ήλθε ήμουν πρώτη τάξη Γυμνασίου, ήταν του Αγίου Χαράλαμπου. Την τελευταία φορά που ήλθε στις 10 Φεβρουαρίου 1974, για τα εγκαίνια της φιλανθρωπικής αγοράς, τον κάλεσε ο πατέρας μου για φαγητό και ο Μακάριος του είπε: «Ρε Χριστόφορε, εν θωρείς πόσοι με γλέπουν, άσε να περάσει το κακό τζιαι να έρτω περπατητός». Με κάλεσε

και μένα στην προεδρική κατοικία στο Τρόδος. Μάλιστα, δεν με φώναζε με το όνομά μου, με φώναζε Χριστοφίνα, αφού ήμουν κόρη του Χριστοφά.

ΚΑΡΙΕΡΑ ΔΑΣΚΑΛΑΣ

–Ο πατέρας σας πώς δέχθηκε να γίνετε δασκάλα;

–Ο πατέρας μου δεν ήταν Νιοχωρίτης, ήταν από τον Αγρό, σε ηλικία 8 χρονών ήλθε και ζούσε στη Λευκωσία και ήταν καλλιεργημένος, είχε άλλες σκέψεις, η μάνα μου ακολουθούσε τον πατέρα μου. Ο μόνος που είχε αντίρρηση ήταν ο αδελφός της μάνας μου, ο Χατζηνανδρέας, ο οποίος της είπε: «Εννά πέψεις την κόρη σου να γενεί δασκάλα αντί να την παντρέψεις;». Η μάνα μου του είπε: «Ο πατέρας της έτσι θέλει». Η στετή μου, μάνα της μητέρας μου, ήταν εκείνη που κυβερνούσε το σπίτι. «Είντα που λαλείς, μανά;», τη ρωτά η μάνα μου. «Ό,τι πει ο πατέρας της εν να κάμει και συ να μην επεμβαίνεις», της απάντησε.

–Πού υπηρετήσατε πριν από το 1974;

–Από το 1960-1966 στον Μαραθόβουνο και από το 1966-1974 στο χωριό μου. Να σας πω κάτι χαρακτηριστικό για τον Μαραθόβουνο. Τα χρόνια εκείνα ήταν πολύ δύσκολα, δεν υπήρχαν εποπτικά μέσα διδασκαλίας, υποτυπώδης γραφική ύλη, σκαρφιζόμεσταν διάφορα μέσα για να αντεπεξέλθουμε. Πολλοί μαθητές δεν είχαν μολύβια. Τους είπα να κόψουν ένα κομμάτι γύψο και να γράφουν στο τσιμεντένιο δάπεδο του σπιτιού τους τα γράμματα που τους δίδασκα. Μια μαθήτριά το έκανε αυτό με τον παππού της, ο οποίος την παρακολουθούσε. Αφού πέρασαν μερικοί μήνες ήλθε στο σχολείο ένας γέρος βρακάς, πήγε στο γραφείο του διευθυντή, του κ. Λέβα και του είπε: «Θέλω την δεσποσύνη Μαρία Βακανά». «Τι την θέλεις», τον ρωτά ο κ. Λέβας. «Να την ευχαριστήσω που μου έμαθε γράμματα», του απάντησε.

–Υπηρετήσατε και στην εκκλησία του Αγίου Χαράλαμπους...

–Να σας πω, εμένα μου έπεφτε πάντα ο κλήρος να υπηρετώ τα κοινά, την εκκλησία, το χωριό. Όταν πήγα στην Α΄ Γυμνασίου ο πατέρας μου μου είπε:

«Τωρά τζιαι να πάει, να πηγαίνεις τζια-μαϊ στην εκκλησία και να γράφεις τα στεφάνια στις κηδείες». Να πούμε ότι η εκκλησία είχε στεφάνια μεταλλικά, τα οποία κάποιος κατέθετε στο φέρετρο με ένα σελίνι, καταγραφόταν το όνομά του, και με αυτόν τον τρόπο είχε ένα έσοδο η εκκλησία. Μετά μαζεύαμε τα στεφάνια και τα βάζαμε στον τόπο τους. Εγώ ένιωσα το βάρος της ευθύνης, αλλά η γιαγιά μου μου είπε: «Να πάεις, εν ψυχικό». «Μην στεναχωριέσαι, θα σε βοηθά και ο Μαύρος», μου είπε ο πατέρας μου. Βάζαμε τα λεφτά σε ένα κουτί και τα δίναμε στην εκκλησιαστική επιτροπή.

—**Η εκκλησία πώς ήταν μέσα;**

—Ήταν καλή η εκκλησία μας, αλλά δεν ήταν περιποιημένη, είχε φτώχεια, ο κόσμος δεν έκανε γιορτές, άρα και τα εισοδήματά της ήταν περιορισμένα. Ήταν 5-6 εκούμενοι που έκαναν 4-5 γιορτές τον χρόνο. Θυμούμαι που μου είπε ο Μαύρος: «Κόρη μου, είδες κανένα πλούσιο, τον παππού σου για παράδειγμα, να πάρει τίποτε μαζί του». Όχι του λέω, «εννά το θυμάσαι» μου είπε.

—**Την εκκλησία του Τιμίου Προδρόμου τη θυμάστε;**

—Βεβαίως, τη θυμάμαι, τα πιάτα στην

οροφή, την εικόνα του, η οποία από τη μέση και κάτω ήταν φαμμένη, ο τίμιος Πρόδρομος ήταν θαυματουργός, έκανε πολλούς να μην κοιμούνται τη νύχτα. Ο χωριανός μας ο Πύρος που ήταν βοσκός περνούσε ένα βράδυ έξω από την εκκλησία του Προδρόμου και είδε ένα παπά μέσα με ένα φωτιστέφανο και εκτυφλωτικό φως. Τόσο πολύ τρόμαξε που όταν πήγε στο σπίτι του μετά δεν σηκωνόταν, πήγε ο Παπαγιάννης που ήταν και σύγγαμτροι και τον ρώτησε τι έχει, δεν του απάντησε. Πήραν γιατρό, τίποτε. Στο τέλος πήγε η γιαγιά μου η Λουκού, σε εκείνη εκμυστηρεύθηκε τι είδε και του είπε ότι ήταν ο Τίμιος Πρόδρομος και έπρεπε να πάει στην εκκλησία, να προσευχηθεί και να ανάψει ένα κερί. Έτσι και έγινε και ο Πύρος έγινε καλά.

—**Για την ΟΧΕΝ του χωριού τι θυμάστε;**

—Όταν ήμουν στο Γυμνάσιο έγινε η ΟΧΕΝ, ήλθαν από την Αρχιεπισκοπή και μου είπαν να κάνω την ΟΧΕΝ. Εγώ είχα επιφυλάξεις, μια μαθήτρια ήμουν, αλλά μου είπαν ότι θα με βοηθούν. Έτσι ξεκίνησε η ΟΧΕΝ, έρχονταν οι δεξιές κοπέλες, οι αριστερές δεν έρχονταν. Ήταν η αδελφή μου η Ελένη, η Μαρίτσα του

“

Οι εκδηλώσεις που κάναμε ήταν όταν ερχόταν κανένας αρχιεπίσκοπος στο χωριό, να τον προϋπανήσουμε και να τον δύσουμε καμιά ανθοδέσμη.

Χρίστου του Κούννου, όλες μου οι ξαδέλφες των θείων μου του Χατζανδρέα, του Σταύρου, του Χαμπή, η Ελλού του Γιάγκου, η Χρυστάλλα (Πεπού) του Κουνή, η οποία ήταν πολύ ενθουσιώδης, η Λένια Λαμπρία, η Κατινούλα του Χατζή, η Κοκούλα της Μαρής κ.ά. Από τις ηλικιωμένες ερχόταν η Ελενίτσα Λαμπρία, η κυρία Αναστασία του Γιώργου του Κτωρή, η Ελένη, σύζυγος του Αντρέα Λαμπρία, κ.ά.

Το οίκημα της ΟΧΕΝ ήταν στην αυλή της εκκλησίας, αλλά τις εκδηλώσεις τις κάναμε στο σχολείο. Στην ΟΧΕΝ μιλούσαμε για θρησκευτικά θέματα, κάναμε δράματα, εκδηλώσεις. Συνεργαζόμαστε και με τα γειτονικά χωριά, θυμούμαι που παρουσιάσαμε θεατρική παράσταση στο Έξω Μετόχι. Επίσης, πηγαίναμε στα μνημόσυνα των ηρώων της ΕΟΚΑ, πηγαίναμε πάντα με τον Λοίζο, στο Λιοπέτρι, στο Δίκωμο, στον Μαχαιρά. Οι κοπέλες ήταν ενθουσιώδεις, κυρίως η Χρυστάλλα Ταλατίνη, ήταν και καλοφωνάρισσα.

Όταν επρόκειτο να πάμε στον Μαχαιρά στο πρώτο μνημόσυνο του Γρηγόρη Αυξεντίου, το 1958, η στετή μου μου είπε: «Κόρη μου, εν χατάν που να κάμετε, ο καιρός δεν είναι καλός». Κάναμε τα στεφάνια μας, γέμισε το λεωφορείο και

πήγαμε στον Μαχαιρά. Από τις ηλικιωμένες ήταν πάντα η Ελενίτσα Λαμπρία, ήταν πατριώτισσα, η κυρία Αναστασία και η Ελένη του Αντρέα του Κώστα. Πήγαμε στον Μαχαιρά, μετά πήραμε το μονοπάτι για το κρησφύγετο, κάναμε γιορτή, τραγουδήσαμε, και επιστρέψαμε. Ήταν επίσης οι ΟΧΕΝ του Παλαικίου (οδηγός ο Κωνσταντίνος) και του Έξω Μετοχίου, με τα δικά τους λεωφορεία. Ο Λοίζος είδε ότι ο καιρός ήταν βροχερός και μου είπε να μην κάτσουμε για φαγητό και να φύγουμε αμέσως. Εγώ είχα την ευθύνη, συμφώνησα και με βοήθησε πολύ η κυρία Αναστασία, η οποία μου είπε: «Μην φοβάσαι, εγώ θα τις απασχολώ, θα ψάλλουμε και θα τραγουδούμε». Θυμούμαι που έψαλλαν το «Σώσον, Κύριε, τον λαό σου». Μπήκαμε στο λεωφορείο, πρώτος ο Λοίζος, μετά ο Κωνσταντίνος, κατόπιν ο Εξωμετοσιανός και τελευταίος ο Τζιρκώτης. Μόλις ξεκινήσαμε άρχισε να πέφτει καταρρακτώδης βροχή με πολύ αέρα, ο Λοίζος ήταν βράχος, δεν φοβόταν, οδηγούσε με πολύ χαμηλή ταχύτητα. Μόλις κατεβήκαμε στα Πέρα Ορεινής, άρχισε να βελτιώνεται ο καιρός και ο Λοίζος ήθελε να τραγουδήσουμε την γέριμη την βράκα, την τραγουδήσαμε, καθώς και άλλα εθνικά τραγούδια, βγήκαν οι κάτοικοι του χωριού, μάς χειροκροτούσαν και μάς επευφημούσαν, μάς φώναζαν μπράβο, ζήτω, και τραγουδούσαν μαζί μας.

Με την κα Βακανά συνεχίσαμε τη συζήτηση για την καθημερινότητα στο αγαπημένο της χωριό, για τους επαγγελματίες, τα καταστήματα...

–Ποιοι ήταν οι μπακάλδες του χωριού;

–Στην αρχή ήταν ο Τρίγγος, που είχε και ταβέρνα, επίσης στου Μαρωνίτη, έρχονταν οι Πίτσιλλοι από τον Αγρό και πουλούσαν κρασί, ξύδι. Ύστερα άνοιξε μπακάλικο ο Μένοικος, που ήταν πιο μεγάλο, μετά ο Χαμπής του Γιώργου, και το συνεργατικό παντοπωλείο.

–Είχε κάμποσους κουρείς;

–Βεβαίως, κουρέας ήταν ο Πινιαής, ο Κυριάκος γιος του Παπαγιάννη, ο Αντρέας, άντρας της Αγγελικής Χαϊρεπέτη, επίσης ο Κυριάκος του Θεόδουλου και

Η Μαρία Βακανά Νικολαΐδου υπηρέτησε από το 1960 έως το 1966 στον Μαραθόβουνο της Αμμοχώστου και από το 1966 έως το 1974 στη γενέτειρά της.

ο Πέπης, αλλά τα κουρεία τους ήταν στη Λευκωσία, μετά άνοιξε και ο Σωτήρης του Μεσαρίτη.

–Κομμώτρια είχε;

–Ναι μια Τουρκάλα, πήγα μια φορά και έκοψα τα μαλλιά μου. Μετά ήταν η κόρη της Καλλιόπης, η Αντρούλα, η Αιμιλία της Σιοκκορούς, είχε κι άλλες...

ΟΙ Τ/Κ ΤΟΥ ΝΙΟΧΩΡΚΟΥ

–Θυμάσαι τους Τούρκους στο χωριό;

–Βεβαίως, γύρω από το σπίτι μου είχε χωράφια Τουρκοκυπρίων. Ήταν του Χουσεϊν, είχε διάτρηση με νερό. Το χωράφι του έφτανε ως τους ευκαλύπτους. Μια ωραία πρωΐα, ο Χουσεϊνής λέει στη μάνα μου ότι θα τα πουλήσει και θα πάει στη Λευκωσία. Τα χωράφια τα αγόρασε κάποιος ξένος ονόματι Αυξέντης, ο οποίος στη συνέχεια τα πουλήσε του Αποστολή, που ήταν γραμματέας της Συνεργατικής.

–Πώς ήταν οι σχέσεις σας στο χωριό;

–Είχαμε πολύ καλές σχέσεις με τους Τ/κ συγχωριανούς μας, μετά που ξεκίνησε ο αγώνας της ΕΟΚΑ που εστραβώσαν τα πράματα. Θυμούμαι που ο παππούς μου πήγαινε στο καφενείο των Τούρκων, στου Τέβρισιου, να πει καφέ. Το 1963 έφυγαν οι Τούρκοι, μετά επέστρεψε η Ναζίφη, με τον άντρα της και τον αδελφό της και έμενε σε σπίτι που το επιδιόρθωσε ο Μακάριος. Η Ναζίφη ερχόταν κάθε μέρα σπίτι μας, έπινε τον καφέ της, κουβεντιάζαμε. Μάλιστα, μου έφερε την επιστολή που της έστειλε ο γιος της από την Αυστραλία, εγώ της είπα ότι δεν ξέρω τουρκικά και μου είπε να διαβάζω και εκείνη θα καταλάβαινε. Πράγματι, έτσι έγινε, μου είπε ότι ο γιος της θα ερχόταν στην Κύπρο και ήθελε να μας επισκεφθεί. Εγώ της είπα να κοπιάσει και πράγματι ήλθε και μας είδε και του κάναμε το τραπέζι. Κάποτε με ρωτάνε ποιος φταιει και έγιναν τούτα ούλλα. Τους λέω και εγώ: «Έφταιε η Ναζίφη και τη σκότωσαν, εφταίαν εκείνοι ούλλοι οι αγνοούμενοι του χωρκού μας και σκοτώσαν τους, εφταίμεν εμείς τζιαι δικιώξαν μας, τζιείνοι που φταιν ας τους καταγράψει η ιστορία, ας τους κρίνει ο Θεός, έφταιεν η

Ναζίφη που ήλθε να κάτσει σπίτι της και συναναστρεφόταν μαζί μας;»...

–Εσείς ξέρετε ποιοι τη σκότωσαν;

–Όχι, πού να ξέρω, δεν άκουσα κάτι, δεν μου αρέσουν οι φήμες, αν δεν δω με τα μάτια μου δεν λέω.

–Όταν έφυγαν το 1963, τι έγινε με τα σπίτια και τις περιουσίες τους;

–Όταν έφυγαν οι Τούρκοι έγινε ένα φονικό ποδά στο Έξω Μετόχι, εσκοτώσαν ένα δικό μας οι Τ/κ, λίγες μέρες προτού φύγουν οι Τ/κ Νιοχωρίτες, ο μουχτάρης μας ο Σοφοκλής τους είπε να μη φύγουν. Θυμούμαι τον θείο μου τον Χατζηνανδρέα που πήγε στο σπίτι της Σαλαχούς, που ήταν μια φτωχή γειτόνισά του και τη βοηθούσε, να μη φύγει. Και του είπε: «Χατζηνανδρέα, θα φύγω θα πάω να μοιράσω και θα έλθω να κάτσω σπίτι σου». Όταν έφυγαν, ήλθαν οι ξένοι κι άρχισαν οι λεπλασίες και μετά άρχισαν και οι δικοί μας. Ό,τι και να έκαμνε ο μουχτάρης δεν μπορούσε, αφού η κατάσταση ήταν εκτός ελέγχου.

«ΑΦΟΥ ΕΝΝΑ ΠΑΜΕ ΤΖΙΑΙ ΝΑ ΣΤΡΑΦΟΥΜΕ»

–Πώς ήταν το κλίμα στο χωριό μετά το πραξικόπημα, τον Ιούλιο του 1974;

–Υπήρχε ένταση, η αλήθεια είναι ότι μετά εγώ δεν ανακατωνόμουν, ήταν και το σπίτι μου έξω από το χωριό, τα μωρά μου ήταν μικρά, δεν έβγαίνα έξω, δεν ξέρω, όμως δεν είχε σκοτωμούς, καβγάδες, να μαλώσουν, να σκοτωθούν, υπήρχαν και συγγένειες ανάμεσα σε δεξιούς και αριστερούς. Μετά τον πρώτο γύρο της εισβολής ήλθε στο σπίτι μου η Σκλαβού και κάποια άλλη και μου ζήτησαν χαλλούμια, γιατί ήλθαν στο χωριό μας πρόσφυγες, δεν ξέρω από πού ίσως από το Δίκωμο, και τους έδωσα όλα τα χαλλούμια και κλινσκοπέσματα. Κάποια μου είπε ότι η Σκλαβού είπε ότι η δασκάλα μας έδωσε πολλά πράματα.

–Πότε φύγατε από το χωριό;

–Φύγαμε την ημέρα του β' γύρου, στο σπίτι μας ήταν η κουινιάδα μου, η Θεκλού, γιατί ο άντρας της ήταν επίταξη, γιατί είχε λεωφορείο, ο άντρας μου είπε στην αδελφή του να μπουέμε όλοι στο αυτοκίνητο του, πατάς με πατώ σε και

“

Την Κυριακή άναβαν τους φούρνους και έβαζαν το ψνιό, όδη η γειπονιά. Αυτά μου δειπουν. Και στις χαρές και στη δύπη εβούραν ούδον το χωρκόν.

“

Από πού ξεκινά το κακό; Δεν είναι από το κεφάλι που βρωμιά το ψάρι; Ποδόσφαιρική. As τους κρίνει η ιστορία και ο Θεός.

να φύγουμε. Εκείνη δεν έφευγε, αφού έλειπε ο άντρας της. Ήταν χαμός, έπεφταν βόμβες, οπότε ήλθε ο άντρας της και μας είπε: «Τι κάνετε, να φύγουμε, άδειασε το χωριό, μπάτε στο λεωφορείο μου, αφήστε το αυτοκίνητό σας», κι έτσι έγινε, αφήσαμε το αυτοκίνητό μας και μπήκαμε στο λεωφορείο, στον δρόμο μπήκαν και άλλοι χωριανοί μας, το λεωφορείο γέμισε ο ένας πάνω στον άλλο. Εγώ κρατούσα τα μωρά μου, μπήκε η Σιαμπουρού και τη ρώτησα γιατί δεν έρχεται ο άντρας της και μου είπε: «Αφού εννά πάμε τζιαι να στραφούμε», έτσι νόμιζε. Ο Μάγγας γλύτωσε πολύ κόσμο, όπου είχε χωριανούς σταματούσε και επιβιβάζονταν. Στο Παλαιόκυθρο είχε πολύ κόσμο, ήλθε κάποιος ολόλασπος, και με ρώτησε αν τον κατάλαβα. Εγώ δεν τον κατάλαβα, ήταν ο γιος του Σαββή του Μαρωνίτη, ήλθε από την εκκλησία του Αγίου Δημητρίου. «Γρήγορα, να φύγουμε οι Τούρκοι ληψιάζουν, πού θέλεις να σας πάρω», ρώτησε τον οδηγό τον Αντρέα τον Μάγγα. «Να μας πάρεις

στις βάσεις των Εγγλέζων», του είπε, και πήραμε τον αυτοκινητόδρομο Λευκωσίας – Αμμοχώστου. Φτάσαμε στην Αγία Νάπα. Μου είπαν: «Είσαι δασκάλα, δες πού μπορούμε να μείνουμε, τι να φάμε». Πήγα και ζήτησα τον διευθυντή του δημοτικού σχολείου, ήλθε ο διευθυντής του σχολείου και τον παρακάλεσα να ανοίξει το σχολείο και να ξαπλώσουν τα μωρά στα κρεβατάκια της γυμναστικής, πράγματι έτσι έγινε. Τι να κάνουμε με το φαγητό, τελικά αγοράσαμε πατάτες και μαγειρέψαμε. Θυμούμαι την Καλλιόπη του Σατσιά, που ήταν έξω και νεκαλιέτουν, γιατί ήταν ο γιος της στον στρατό και δεν ήξερε αν ζει ή αν πέθανε. Της είπα να έλθει μέσα να φάει και αυτή και τελικά ήλθε. Την άλλη μέρα κάποιος είπαν θα πιάσουν και την Αγία Νάπα και πήγαμε στις βρετανικές βάσεις για 2-3 μέρες. Μετά ήλθαμε στη Λακατάμια, βρήκαμε ένα μισοτελειωμένο σπίτι και μείναμε όλη η οικογένεια του άντρα μου. Η μάνα μου και η Σωτηρούλα ήταν αλλού, η Ελένη με τον άντρα της αλλού. Ψάχναμε

τον πατέρα μου, δεν έφευγε. Έκατσε πάνω στο ποδήλατό του, όταν φεύγαμε με το λεωφορείο, του είπα να έλθει και αυτός αλλά αρνήθηκε. «Εμένα δεν μου κάμνουν τίποτε, θα πάω στο περβόλι», μου είπε. Όπως πληροφορήθηκα πήγε με το ποδήλατό του σε ένα χωράφι μας στον Άσσο, όπου είχε μιαν αυκολιά και κρύφτηκε. Κατά καλή του τύχη περνούσε με το τράκτορ και την άμαξα ο Τραχωνίτης Αντωνής του Τουρουρού και βγήκε κι αυτός και γλύτωσε. Έφτασαν στην Αγλαντζιά από τον χωματόδρομο και μετά πήγε στη γενέτειρά του τον Αγρό.

ΑΣ ΤΟΥΣ ΚΡΙΝΕΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ

–Για όλα αυτά που γίνανε ποιος φταίει;

–Να σας πω για εκείνους που δεν φταίνε, δεν φταίει η Ναζιφη, δεν φταίνε οι χωριανοί μας που τους σκότωσαν, δεν φταίνε οι μαθητές μου, είχα μαθητές που τους εσκοτώσαν, τον Παναγιώτη Κοντό και τον Θούλη Κυριάκου, κλαίω τα ακόμα τούτα τα μωρά, τώρα ποιος φταίει, εγώ που ξέρω, κάνω διάφορες σκέψεις, θα τα γράψει η ιστορία. Από που ξεκινά το κακό; Δεν είναι από το κεφάλι που βρωμά το ψάρι; Πολλοί φταίνε. Ας τους κρίνει η ιστορία και ο Θεός.

–Στο χωριό θα ξαναπήγαινες, κυρία Μαρία;

–Όχι, δεν πήγα και ούτε θα πάω, να πάω να κάνω τι, να δω τον Τούρκο να κάθεται στο σπίτι μου και να μου κάνει καφέ στο ίδιο το σπίτι μου, να πάω στο σχολείο μου και να δω άλλους μαθητές και δασκάλους, να δω την εκκλησία του χωριού μου στην κατάσταση που είναι; Όχι, δεν πάω. Κάθε πρωί που ξυπνώ καπνίζω με το καπνιστήρι, αγναντεύω τον Πενταδάκτυλο, καπνίζω τους αγίους του χωριού μου, τον Άγιο Χαράλαμπο, τον Τιμιο Πρόδρομο, τον Άγιο Θεόδωρο και εύχομαι όσοι ζήσουν να πάνε πίσω ελεύθεροι στο ελεύθερο Νιόχωρκο.

–Τι σου λείπει περισσότερο από το χωριό;

–Μου λείπει το σπίτι μου, το περιβάλλον, το σχολείο μου, μου λείπουν οι χωριανοί μου, μπορεί να είχαμε ελαττώματα, αλλά είχαμε και πολλά προτερήματα

που δεν είχαν άλλοι, π.χ. οι Νιοχωρίτες ήταν όλοι πλούσιοι στην αξιοπρέπεια. Δεν δεχόταν ο Νιοχωρίτης να τον υποτιμήσεις, ή να τον ποδοπατήσεις, ήταν καλοί γείτονες, οι γείτονές μου ήταν όλο Αγγελικές, ήμαστε αγαπημένες ήμαστε όπως τα αδέρφια. Την Κυριακή άναβαν τους φούρνους και έβαζαν το ψητό, όλη η γειτονιά. Αυτά μου λείπουν. Και στις χαρές και στη λύπη εβούραν ούλλον το χωρκόν.

–Κάτι άλλο που θυμάσαι με νοσταλγία...

–Θυμούμαι την Ελεγκού του Βουρτή που τραγουδούσε και μου ήλθε στο νο το πιο κάτω που συνήθιζε να τραγουδά: «Αχ κυπαρίσσι μου λιγνό, σουστου να πάρει αέρα // να κελαηδήσουν τα πουλιά, να πάει τζιαι τούτη η μέρα // αχ κυπαρίσσι μου λιγνό που είσαι στον πελεκάνο // θωρώ σε τζιαι λυπούμαι σε μα είνα εννά σου κάμω.

Ο Άγιος Ελευθέριος

–Γιατί έδωσες το όνομα Λευτέρης στο γιο σου;

–Όταν ήμουν στην Στ΄ τάξη του Γυμνασίου θα πέθαινα. Προσβλήθηκα από οξεία αμυγδαλίτιδα, δεν μπορούσα να φάω, να καταπιώ, να περπατήσω. Με εξέτασε ο γιατρός ο Βαρναβίδης, ο οποίος είπε ότι έπρεπε να κάνω εγχείρηση διαφορετικά θα πέθαινα. Την ώρα που ξύπνησα από το αναισθητικό είδα ένα δεσπότη, ο οποίος μου είπε να μη φοβούμαι και ότι θα περπατήσω, όμως θέλω κάτι, μου είπε. Τι θέλεις, τον ρώτησα. Όταν θα μεγαλώσεις και θα παντρευτείς το πρώτο σου παιδί θα είναι γιος και να βγάλεις το όνομά μου. Πώς σε λένε, του λέω. Ελευθέριος, μου απαντά και το σπίτι μου είναι εδώ κοντά. Πράγματι η κλινική του Βαρναβίδη ήταν κοντά στο μετόχι στην οδό Ονασαγόρου, μια μικρή εκκλησία αφιερωμένη στον άγιο Ελευθέριο μέσα στη στοά. Ήταν ο άγιος Ελευθέριος. Ο άγιος Ελευθέριος γιορτάζει στις 15 Δεκεμβρίου. Εκείνο τον χρόνο οι γονείς μου αποφάσισαν να κάνουν τη γιορτή. Ο Παπαγιάννης ήταν πολύ ηλικιωμένος και δεν είχε βοήθεια, γι' αυτό είπε στον πατέρα μου να κάνει τη γιορτή στη Λευκωσία. Τον επόμενο χρόνο, λίγες μέρες πριν από τις 15 Δεκεμβρίου, ήλθε ο Παπαγιάννης και είπε στον πατέρα μου ότι θα λειτουργήσει για τη γιορτή. «Φέρ' τη γιορτή», του είπε, «κι εγώ θέμα να ψάλλω, θέμα να λειτουργώ, αλλά θα την κάμω. Ήταν η τελευταία χρονιά που λειτουργησε ο παπός ο γέρος, όπως τον έλεγαν στο χωριό.

Τον επόμενο χρόνο και κάθε χρόνο λειτουργούσε τον άγιο Ελευθέριο ο Παπαδιομήδης, ο παπός ο νέος, που ονόμασε και μία από τις κόρες του Ελευθερία.

Οι εγκλωβισμένοι είπαν ότι έπαιρναν από το σπίτι μας και έτρωγαν

*Η Ευθυμία Χριστοφόρου Λέβα
περιγράφει στη «Νιοχωρίτικη Φωνή»
το αρχοντικό σπίτι του Λέβα.*

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟ ΛΑΜΠΡΙΑ,
ΑΠΟΣΤΟΛΟ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η Ευθυμία Χριστοφόρου Λέβα μιλάει στη Νιοχωρίτικη Φωνή και ξετυλίγει το κουβάρι των αναμνήσεών της, οδηγώντας μας στο αρχοντικό της σπιτι, αλλά και στις γεωργικές εργασίες που είχε αναλάβει η μητέρα της, Μαρίτσα Κωστή Πασπάλλα, ενώ ο πατέρας της ο δάσκαλος Γεώργιος Λέβας ήταν αφιερωμένος στα Γράμματα. Η κα Χριστοφόρου Λέβα θυμάται και τους Τ/κ Νιοχωρίτες, τους οποίους συχνά βοηθούσε η οικογένειά της.

–Κυρία Ευθυμία, πότε γεννηθήκατε και ποιοι ήταν οι γονείς σας και τα αδέρφια σας;

–Γεννήθηκα στις 22 Ιανουαρίου 1940 και οι γονείς μου ήταν ο Γεώργιος Λέβας και Μαρίτσα Κωστή Πασπάλλα, και οι δύο Νιοχωρίτες. Αδέρφια μου ο Ντίνος, ο πιο μεγάλος, μετά η Χρυσταλλένη και εγώ.

–Πότε παντρευτήκατε κυρία Ευθυμία;

–Παντρεύτηκα στις 16 Αυγούστου 1964, τον Αναστάση Χριστοφόρου, από το Ακάκι. Ήταν υπάλληλος της Τράπεζας Κύπρου. Ο γάμος μας έγινε στην εκκλησία της Φανερωμένης και δεχθήκαμε επισκέψεις στο Nicosia Palace. Τα πρώτα πέντε χρόνια του γάμου μας (1964-69) μέναμε στο Νέο Χωριό, μετά ήλθαμε Λευκωσία. Αποκτήσαμε δύο παιδιά, τον Γιώργο και την Άντρη.

–Πού ήταν το σπίτι σας, ένα από τα αρχοντικά του Νιοχώρου;

–Το σπίτι μας ήταν στον δρόμο που ξεκινούσε από το οίκημα του συλλόγου «Αυγερινός», πιο κάτω μερικά μέτρα στα δεξιά του δρόμου. Το σπίτι ήταν το πατρικό της μητέρας μου, το έκτισε ο Πασπάλλας, ο οποίος ήταν αναγιωτός του Παπαχαράλαμπου.

–Περιγράψτε μας το σπίτι σας...

–Το σπίτι ήταν πολύ μεγάλο, το έκτισε ένας εργολάβος από την Άσσια, το 1906. Η χρονολογία ήταν στην εξώθυρα, που ήταν διπλή και είχε ρόπτρο. Είχε μεγάλο ηλιακό, στο βάθος ήταν η κουζίνα. Στο τέρμα του ηλιακού είχε καμάρες και ξεκινούσε η σκάλα για το ανώι. Η σκάλα ήταν με μάρμαρο, με πεζούλια, η κουπαστή σιδερένια, σκαλιστή. Στο ανώι είχε ηλιακό με μπαλκόνι και καμάρες. Υπήρχαν τρία δωμάτια, το ένα ήταν μία μεγάλη σαλοτραπεζαρία, με καναπέδες, κονσόλες, μπουφέδες, πίνακες με μετάξι και χρυσές κορνίζες, όπου αναγράφονταν διάφορα, π.χ., «Καλώς ήλθατε», «Το πεπρωμένον φυγείν αδύνατον». Στον τοίχο υπήρχε μεγάλο εκκρεμές ρολόι, που πάντα ήθελε κούρδισμα (γέλια). Στο πίσω μέρος υπήρχε άλλη πόρτα για να μπαίνουν τα ζώα. Πίσω είχαμε περιβόλι, με τουλούμπα, στάβλο, βοηθητικό δωμάτιο με τη βού-

φα της μάνας μου και αποθηκευτικό χώρο που βάζαμε τις ελιές, το λάδι και άλλα προϊόντα. Το περιβόλι το ποτίζαμε με νερό του Κεφαλοβρύσου, το αυλάκι περνούσε μέσα από την αυλή του σπιτιού του δασκάλου Αντρέα Τσιάρρη. Στο σπίτι μας είχαμε σιτάρι, η μάνα μου ασχολείτο με τις γεωργικές εργασίες, όχι ο πατέρας μου. Έσπερνε πομισιάρικα (συνεταιρικά) με τον Σκλάβο και τον θείο μου τον Γιωρκή. Μας βοηθούσαν οι γειτόνισσές μας η Αγγελίνα και η Μαρίτσα. Επεράσαμε πολλά καλά. Δεν μας έλειπε το αλεύρι και κάθε 8 μέρες ζύμωνε η μάνα μου. Θυμάμαι το κρεβάτι της μάνας μου που ήταν άσπρο με χρυσό και είχε κεντητό σκέπασμα, με σκλουβέριν. Η μάνα μου ήταν πολύ καλή κεντήστρα, την έμαθε η γιαγιά μου, η οποία φιλοξενούσε Μικρασιάτισες πρόσφυγες που φημίζονταν για την τέχνη τους στην κεντητική. Είχε αργαλειό και φάνισκε, όλο μεταξένια, εξέτρεφε μεταξοσκώληκα, εγώ θυμούμαι τους μεταξάδες που έρχονταν από την Κακοπετριά στο σπίτι μας για να βγάλουμε το μετάξι. Κεντούσε τον δικέφαλο αετό στα σεντόνια της, στις κουρτίνες της. Ήταν πολλά νοικοκυρά σε τούτα τα πράματα. Τόσο πολύ της άρεσε το κέντημα που όταν έβγαζε έξω τις κατσίκες να βοσκήσουν έπαιρνε και το κέντημα μαζί της, να μην ξαρκίσει. Όταν δε άρχισε η τουρκική εισβολή το 1974, η μάνα μου μού είπε: «Έχω πολλά κεντήματα», «σαττακρούτα» τα έλεγε, «να σου τα δώσω να τα πάρεις στη Λευκωσία». Πράγματι, τα έφερα στη Λευκωσία. Στο μεταξύ συνδέθηκα με μοναστήρια, και τάχτηκα να τα πάρω σε ένα μοναστήρι. Τελικά τα έστειλα σε έναν Έλληνα γέροντα, που ήταν μοναχός στο μοναστήρι του αγίου Γερασίμου τον Ιορδανίτη, στην Ιορδανία, πριν από 4-5 χρόνια. Και η μάνα μου και η γιαγιά μου η Πασπαλλού ήταν πολλά της Εκκλησίας. Θυμούμαι τη γιαγιά μου την Πασπαλλού που πήγε στους Αγίους Τόπους και έφερε άμφια στον παπά του χωριού μας.

–Σώζεται σήμερα το σπίτι σας;

–Όχι, το κατεδάφισαν. Μου είπε η γειτόνισσά μου, η Ελλού του Κωσταρή, ότι ρώτησε τον Τουρκοκύπριο κοινοτάρχη

“

*Επεράσαμε
πολλά καλά.
Δεν μας έλειπε
το αλεύρι και
κάθε 8 μέρες
ζύμωνε
η μάνα μου.*

“

*Η μάνα μου
ήταν ποδύ κα-
δή κεντήστρα,
την έμαθε η
γιαγιά μου,
η οποία φιδό-
ξενούσε
Μικρασιάτισες
πρόσφυγες
που φημιζό-
νταν για την τέ-
χνη τους στην
κεντητική.*

γιατί να χαλάσουν το αρχοντικό του Λέβα. Εκείνος της είπε ότι θα έφερναν κάποιο στρατιωτικό γι' αυτό το χάλασαν, τα έπιπλα τα φόρτωσαν και τα μετέφεραν στην Τουρκία.

–Το πάτωμα του σπιτιού ήταν πλάκα;

–Όχι, ήταν άσπρο μάρμαρο. Μετά που φθάρηκαν στον κάτω ηλιακό ο πατέρας μου έβαλε μαρμαράκια. Επίσης, το σοβατίσαμε απ' έξω για να διατηρηθεί. Τα δωμάτια ήταν ευρύχωρα. Θυμούμαι τη μεγάλη τραπεζαρία. Όταν έρχονταν επιθεωρητές των σχολείων στο χωριό μας, δεν ήταν ανάγκη να ήταν ο πατέρας μου διευθυντής του σχολείου, ερχόντουσαν σπίτι μας να φάνε. Δεν θα ξεχάσω κάποιο επιθεωρητή ονόματι Λάσο, ήμουν στη Γ' τάξη, με φώναξε και μου είπε: «Να πας σπίτι να πεις στη μάμα σου να σφάξει δυο κότες, τη μια να την κάνει βραστή με μακαρόνια και την άλλη ψητή με πατάτες, και θα έλθουμε όλοι οι δάσκαλοι να φάμε, θυμούμαι χαρακτηριστικά τον δάσκαλο τον Ευριπίδη, από τη Λευκωσία.

–Μιας και είπαμε για το σχολείο, πού ήταν το σχολείο του χωριού;

–Το σχολείο ήταν εκεί που έγινε μετά το σινεμά του Χρ. Κοκονή, απέναντι από το σπίτι του Κιλικίτα.

–Ποιοι ήταν οι δάσκαλοι σας, θυμάσαι και συμμαθητές σας;

–Ήταν η Αθηνούλα Παπαγιάννη και ο Χρίστος Λογγίνος, από την Κυθρέα, και ο Ευριπίδης από τη Λευκωσία. Είχε τρεις αίθουσες, σε κάθε αίθουσα δύο τάξεις. Συμμαθητές μου ήταν ο Βασής του Μαύρου, ο Τάσος του Βασίλη, ο Βασής του Μιχαηλιά, ο Γιώργος Γιαζός, ο Κώστας Ταλατίνης, η Νίτσα του Τσαππή, ο Μιχ. Κασιής, η κόρη του Ιωνά, η Σταυρούλα της Αγάθης...

–Μετά το δημοτικό, φοιτήσατε στο Γυμνάσιο;

–Όταν αποφοίτησα από το δημοτικό, πήγα στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, στο παράρτημα του Αγ. Ιωάννη για δύο χρόνια, όταν άρχισαν οι φασαρίες το 1955 φοβήθηκε ο πατέρας μου και με έστειλε στην Ακαδημία Θηλέων απ' όπου αποφοίτησα. Τα διδάκτρα στο Γυμνάσιο ήταν 19 λίρες. Οι πιο φτωχοί πήγαιναν στην Αγ-

γλική Σχολή που ήταν φτηνά. Ο πατέρας μου έκανε σε πολλούς μαθητές ιδιαίτερα φιλοκερδώς. Όταν αποφοίτησα, πήρα υποτροφία από την Αρχιεπισκοπή να πάω στην Ελλάδα να σπουδάσω Οικονομικά και δεν με άφησε ο πατέρας μου. Τότε φορούσαμε στολή, καπέλο, κολάρο και σήμα, ακόμη και τις Κυριακές. Θυμούμαι που είχε πολλές απαγορεύσεις, φορούσαμε αλατσιές που τις φάνισκε η μάνα μου. Θυμούμαι που πήγα στην Άχνα το 1958, που ήταν ο πατέρας μου διευθυντής του σχολείου, και πλέκαμε για τους αντάρτες της ΕΟΚΑ. Ο πατέρας μου έμενε σε σπίτι που του το διέθετε το χωριό, τον πρώτο χρόνο έμενε μαζί του η αδελφή μου η Χρυσταλλένη και μετά εγώ, επειδή ο πατέρας μου είχε κάποιο πρόβλημα με το στομάχι του. Ερχόμασταν όμως τακτικά στο χωριό, μας έφερνε ο Στέλιος ο Μαϊμάρης, ο οποίος πήγαινε στις βρετανικές βάσεις και είχε 10θέσιο αυτοκίνητο.

–Ποια ήταν η σχέση του πατέρα σου με τον ήρωα της ΕΟΚΑ Φώτη Πίττα;

–Ο Φώτης Πίττας ήταν πρωτοδιόριστος, εκτιμούσε πολύ τον πατέρα μου. «Είσαι όπως τον πατέρα μου», του έλεγε. Του εκμυστηρεύτηκε ότι εντάχθηκε στην ΕΟΚΑ. Στο διπλανό σπίτι έρχονταν και έμεναν κατά καιρούς αντάρτες της ΕΟΚΑ. Με τη λήξη του αγώνα της ΕΟΚΑ, ο πατέρας μου πήρε μετάθεση για τον Μαραθόβουνο.

Περνούσαμε καλά με τους Τούρκους

–Θυμάστε τους Τούρκους στο χωριό;

–Ναι, θυμούμαι τον Ασήμη, ο οποίος κάθε Πάσχα και Σήκωση κρατούσε εκείνο που εγαλεύκασιν και κρατούσε και μια οκά και μας έφερνε γάλα. Περνούσαμε καλά με τους Τούρκους. Θυμούμαι όταν ο πατέρας μου ήταν δάσκαλος στη Γύψου γύρω στο 1950 τον έφερνε στο χωριό μας ένας συγχωριανός μας Τουρκοκύπριος αστυνομικός με τη μοτοσικλέτα. Να σας πω εδώ πως η Γύψου

εφημίζετο για τα κρέατά της, αγόραζε ο πατέρας μου κρέας, το έφερνε στο χωριό και το κατεβάζαμε με το καλάθι στο πηγάδι για να διατηρηθεί. Όταν βγήκαν τα πρώτα ψυγεία με πετρέλαιο αγόρασε ο πατέρας μου. Επίσης, αγόρασαν ψυγείο με πετρέλαιο ακόμα δύο δάσκαλοι του χωριού, ο Αντρέας Τσιάρρης και ο Κυριάκος Λαμπρίας. Οι σχέσεις μας με τους Τουρκοκύπριους συγχωριανούς μας ήταν πολύ καλές. Η κομμώτριά μου ήταν Τουρκοκύπρια, λαμποκοπούσε το σπίτι της, που ήταν κοντά στο εκκλησάκι του Προδρόμου, μιλούσε ελληνικά. Και στους γάμους τους πηγαίναμε, θυμούμαι που γύριζαν με μουσικά όργανα τη γειτονιά, συνοδεύοντας τη νύφη. Ωστόσο, όταν ήλθε στο χωριό ένας ξένος Τουρκοκύπριος δάσκαλος, πασιός, εκείνος τους εψάτζιψε. Πρέπει να ήταν τη δεκαετία του '50. Θυμούμαι ένα διάστημα που μέσα στο λεωφορείο ο γιος του δασκάλου ετσακκώνουνταν, με τους δικούς μας. Οι Τ/κ δεν είχαν λεωφορείο. Σταμάτησα να πηγαίνω στην κομμώτριά. Το Γενάρη του 1964 έφυγαν οι Τούρκοι συγχωριανοί μας. Η μάνα μου ρώτησε τον Τουρκοκύπριο κοινοτάρχη γιατί φεύγουν. Και αυτός της απάντησε: «Κοκόνα Μαρίτσα, έχουμε εντολή, έχουμε οδηγίες». Έφυγαν, πήγαν στην Επικώ. Δυστυχώς, όταν έφυγαν μπήκαν οι δικοί μας στα σπίτια τους και τα λεηλάτησαν. Εκείνη την περίοδο στο χωριό μας υπήρχε η πολιτοφυλακή. Ο άντρας μου ο Αναστάσης έβγαζε πολιτοφυλακή, γύριζαν χωρίς όπλα και παρακολουθούσαν για προστασία του χωριού. Θυμούμαι Τουρκοκύπριους συγχωριανούς μας που έρχονταν και ζητούσαν της μάνας μου ψωμί και αβγά. Πάντα η μάνα μου τους έδιδε. Επίσης, θυμούμαι κάποιο ξένο Τουρκοκύπριο που πωλούσε της μάνας μου πράγματα που έφερνε από την Κωνσταντινούπολη και η μάνα μου εκτός από λεφτά του έδινε και αβγά. Επίσης, αγόραζε μέλι και ψάρι από Τούρκους, όχι χωριανούς μας. Γενικά οι σχέσεις μας με τους συγχωριανούς μας Τούρκους ήταν πολύ καλές. Να σημειώσω ότι στο ελαιοτριβείο είχαν μετοχές και Τούρκοι. Επίσης το 1960 εξέλεξαν και βουλευτή, τον Κεμάλ

Ντενίζ (σ.σ. ο Κεμάλ Ντενίζ είναι πεθερός του Τ/κ ηγέτη Ερσίν Τατάρ). Θυμούμαι χαρακτηριστικά ένα Τουρκοκύπριο συγχωριανό μας βρακά. Αυτός περνούσε έξω από το σπίτι μας και είδε ότι η εξώθυρα ήταν ανοιχτή. Φαίνεται δεν τη μαντάλωσε καλά η μάνα μου, φύσηξε αέρας και άνοιξε. Αυτός πήγαινε και έρχόταν όλη νύχτα, γιατί έπαιρνε νερό να ποτίσει. Το πρωί είπε στη μάνα μου: «Κοκόνα Μαρίτσα, ούλλη νύχτα η πόρτα σου ήταν ανοιχτή. Σκέφτηκα να την κλείσω αλλά είπα άμπα τζιαι παρεξηγηθώ».

–Με την εισβολή, η μάνα σας πού ήταν;

–Ήταν στο χωριό, δεν ήθελε να φύγει. «Γιατί να με πειράξουν οι Τούρκοι, εγώ μαζί τους περνούσα καλά. Τους έδινα και έτρωγαν», μας είπε. Ευτυχώς 2-3 μέρες πριν από τη δεύτερη εισβολή τη φέραμε στη Λευκωσία. Δεν έφερε τίποτε μαζί της. Στην αποθήκη του σπιτιού μας είχαμε, ελιές, λάδι, χαλλούμια. Οι εγκλωβισμένοι είπαν ότι έπαιρναν από το σπίτι μας και έτρωγαν. Αφού είδαν τους Τούρκους που φόρτωσαν τα έπιπλα του σπιτιού μας σε φορτηγά και έφυγαν.

–Η μητέρα σας πρέπει να ήταν πολύ δυναμική γυναίκα.

–Ναι, ήταν, αφού έκανε γεωργία. Έβαλλε μπαμπάκι κι έρχονταν η Αγγελίνα και η Μαρίτσα και μας βοηθούσαν Έρχονταν Πίτσιλλοι και αγόραζαν μπαμπάκι. Επίσης, έβαλλε σπασάμι, είχαμε ελιές, λάδι. Τη βοηθούσαν οι θείοι μου, για παράδειγμα ο θείος μου ο Γληόρης αναλάμβανε να πάρει τις ελιές στο παλιό παντοπωλείο στην οδό Ερμού να τις πουλήσει. Μας βοηθούσαν και οι θείοι μου Χαμπής και Γιωρκής. Τα χωράφια μας τα έσπερνε ο Σκλάβος, ήταν κουμπάροι. Σπέρναμε σιτάρι και κριθάρι. Το κριθάρι το αγόραζαν Πίτσιλλοι για τροφή για τα ζώα τους. Ήταν πολύ δυναμική, ήταν δράκαινα, κανείς δεν τολμούσε να της γελάσει. Η αλήθεια είναι ότι ο πατέρας μου δεν πήγαινε στα χωράφια, ήταν των γραμμάτων, αφού σπούδασε μόνος του ακόμα και βυζαντινή μουσική, δάσκαλός του ήταν ο Χουρμούζιος. Αστειευόμενος της έλεγε: «Να φορέσεις και μια βράκα...». Ούτε ο Ντίνος βοηθούσε στα χωράφια.

“

Όταν ήλθε στο χωριό ένας ξένος Τουρκοκύπριος δάσκαλος, πασιός, εκείνος τους εψάτζιψε. Πρέπει να ήταν τη δεκαετία του '50.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Δήμμα στον ποταμό «Κουρού Τερρέ»

*Μία δικαστική περιπέτεια
των Νιοχιριπύν με
τη βρετανική αποικιακή
διοίκηση το 1909.*

Copy

49

In the District Court of Nicosia - Acting ^{Com} No.100/1910
Before the President and Mr.Makrides, O.J.

Between, The King's Advocate, Plaintiff and

- (1) Sava Hji Pavli of Palekithro
- (2) Mehmed Hji Moustapha "
- (3) Kyriaco Hari of Neckhorio
- (4) Luca Hji Charalambo "
- (5) Christo Hji Frankiki " a/
- (6) Costi Hji Charalambo "
- (7) Styliano Maimarides of Trachoni Defendants.

The claim of the Plaintiff for an Order to recover from the Defendants I damages for wrongfully constructing or raising the height of a dam in the bed of the river known as "Kuru Dere" in the Nahie of Kythrea, and widening an irrigation channel called "Chakili Dere" whereby the railway line between Nicosia and Trachoni has been flooded and damaged II An order requiring the Defendants to restore the said river bed and irrigation channel to the state in which they were at the time of the commission by the Defendants of the wrongful acts hereinbefore mentioned III An Order to restrain the Defendants from the repetition of the wrongful acts aforesaid, Coming on for hearing in the presence of Mr.Amirayan Assistant King's Advocate for the Plaintiff and of Mr.Paschalis with Mr.Theodotou Advocates for the Defendants and upon hearing the evidence adduced and what was alleged by or on behalf of the parties respectively This Court Doth Order and Adjudge that the Plaintiffs claim^{be} and the same is hereby dismissed with costs to be taxed. Allowed at 232.3.4.

Given this 5th day of July 1911. Drawn up and issued
this 22nd day of August 1911.

(Sgd) R.J. Holmes

P.D.C.

J.R.

*True Copy.
A word appears to
have been written
after "claim be".
(with) D.J.
D.J.*

Περί το τέλος του 1909 προέκυψε διαφορά ανάμεσα στη βρετανική αποικιακή διοίκηση και κατοίκους του Νέου Χωρίου, του Τραχώνιου και του Παλαικώθρου για κάποιο δημόσιο που κατασκευάστηκε στον πεταρό «Κούρου Γερρέ» και τη διαπλάτυνση και εκβάθυνση αυχολιάς στον «Τσιακκίλι Γερρέ». Η τελική απόφαση του δικαστηρίου δικαίωσε τους εναγόμενους κατοίκους.

Κύρια ασχολία των κατοίκων του Νιοχώρκου, αλλά και των γύρω χωριών, ήταν η καλλιέργεια σιτηρών στον κάμπο που εκτεινόταν νότια του χωριού. Τα χωράφια αυτά ποτίζονταν από αυκολιές (μεγάλα αυλάκια για τη μεταφορά νερού) στις οποίες κατασκεύαζαν δῆμματα για συγκράτηση του νερού. Τα δῆμματα αυτά αλλά και οι αυκολιές έπρεπε να συντηρούνται συνεχώς, έπρεπε να παραμένουν καθαρά από χαμόκλαδα και να ενισχύονται, αφού πολλές φορές υποχωρούσαν από την ορμητικότητα του νερού.

Μετά την κατασκευή του σιδηρόδρομου το 1905, ο οποίος έκοβε στα δύο κάποια αυκολιά, προέκυψαν κάποια προβλήματα, αναφορικά με την κατανομή του νερού για τα χωράφια πάνω από τη γραμμή και τα χωράφια κάτω από τη γραμμή.¹

Περί το τέλος του 1909 προέκυψε διαφορά ανάμεσα στη βρετανική αποικιακή διοίκηση και κατοίκους του Νέου Χωριού, του Τραωνίου και του Παλαικύθρου για κάποιο δῆμμα που κατασκευάστηκε στον ποταμό «Κουρού Τερρέ» και τη διαπλάτυνση και εκβάθυνση αυκολιάς στον «Τσιακκίλι Τερρέ». Η διαφορά αυτή έφτασε μέχρι το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας (αριθμός υπόθεσης 100/1910) και ενάγουσα ήταν η αποικιακή διοίκηση και εναγόμενοι κάτοικοι του Νέου Χωριού, του Τραωνίου και του Παλαικύθρου. Η αποικιακή διοίκηση προσπάθησε να αποδείξει στο Δικαστήριο ότι δεν υπήρχε από τα παλιά χρόνια δῆμμα και η αυκολιά ήταν πολύ μικρή. Αντιθέτως, οι κάτοικοι των παραπάνω χωριών έπρεπε να αποδείξουν ότι υπήρχε δῆμμα πριν από πολλά χρόνια και η αυκολιά ήταν πολύ μεγάλη και καθαριζόταν τακτικά. Δικηγόροι των εναγομένων ήταν οι Θεοφάνης Θεοδότου και Ν. Πασχάλης. Ως εναγόμενοι εμφανίζονται οι Σάββας Χατζηπαυλή και Μεχμέτ Χατζημουσταφά από το Παλαικύθρο, οι Κυριάκος Χαρή, Λούκας Χατζηχαραλάμπου, Χρίστος Χατζηφραντζίδης (στο χειρόγραφο που πρέπει να είναι και το ορθό το επίθετο

είναι Χατζηφραγκούδης), και Κωστής Χατζηχαραλάμπου, από το Νέο Χωριό (πρόκειται για τον κοινοτάρχη Κώστα Χατζηζαβρό) και ο Στυλιανός Μαϊμαρίδης, από το Τραώνι.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΑ

Ο διοικητής Λευκωσίας απέστειλε επιστολή στον αρχιγραμματέα, στην οποία εξέθετε το πρόβλημα που δημιουργήθηκε από την κατασκευή δῆμματος στον ποταμό «Κουρού Τερρέ», παρουσιάζοντας το θέμα από δικής του πλευράς. Όπως φαίνεται από την επιστολή του διοικητή στόχος ήταν

Τα δῆμματα αυτά αὐτὰ καὶ οἱ αυκολιές ἔπρεπε νὰ συντηροῦνται συνεχῶς, ἔπρεπε νὰ παραμένουν καθαρά ἀπὸ χαμόκλαδα καὶ νὰ ενισχύονται, ἀφ’ οὗ ποδὲς φορές υποχωροῦσαν ἀπὸ τὴν ορμητικότητα τοῦ νεροῦ.

να εμποδιστούν οι κάτοικοι των τριών χωριών από το να κατασκευάσουν ένα δῆμμα στον ποταμό «Kuru Dere», επειδή έχετε σε κίνδυνο την ασφάλεια του τραίνου κοντά στον 29ο μιλιοδείκτη από την Αμμόχωστο.

Παρατίθεται κατωτέρω η επιστολή:² «Ζητώ να με εξουσιοδοτήσετε να λάβω δικαστικά μέτρα εναντίον κατοίκων του Νέου Χωρίου, Παλαικύθρου και Τραχωνίου για να τους εμποδίσω από του να κατασκευάσουν ένα δῆμμα στον ποταμό «Kuru Dere», κοντά στο Τραχώνι, το οποίο θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια του τραίνου κοντά στον 29ο μιλιοδείκτη από την Αμμόχωστο. Ο γενικός διευθυ-

ντής του τραίνου παραπονέθηκε σε μένα για την κατασκευή αυτού του δῆμματος την περασμένη εβδομάδα και στις 20 του μηνός. Επισκέφθηκα το μέρος. Μια παλιά αυκολιά διασταύρωνε τη γραμμή του τραίνου σε αυτό το σημείο και ένας υπόγειος οχετός με δύο καμάρες κατασκευάστηκε για να μεταφέρει το νερό. Αυτό προφανώς ικανοποιούσε τις ανάγκες των ιδιοκτητών γης μέχρι σήμερα, αλλά φαίνεται ότι κάποιοι από αυτούς συνασπίστηκαν πριν από μερικούς μήνες και σχημάτισαν ό,τι περιγράφουν οι ίδιοι ως αρδευτική επιτροπή. Έκτισαν ένα ισχυρό και ψηλό δῆμμα 200 μέτρα βόρεια της σιδηροδρομικής γραμμής

●●●

*Όδοι οι μάρ-
τυρες είχαν
χιράφια κάτω
από τη γραμ-
μή και υπο-
στήριζαν όπι
πριν από την
κατασκευή του
σιδηρόδρομου
δεν υπήρχε
αυκολιά, αλλά
ένα μικρό αυ-
δάκι.*

του τραίνου έτσι ώστε να παροχετεύουν πρακτικά όλο το νερό του ποταμού στην παλιά αρδευτική αυκολιά την οποία διαπλάτυναν έτσι ώστε να μπορεί να μεταφέρει 10-12 φορές περισσότερο νερό από εκείνο που ο υπόγειος αγωγός μπορεί να μεταφέρει κάτω από τη σιδηρογραμμή.

Οι συνέπειες της πράξης αυτής ήταν ότι στις 18 του μηνός ο ποταμός ήλθε κάτω ορμητικός και αντί να κατευθυνθεί μέσω της φυσικής αυκολιάς και κάτω από τη μεγάλη γέφυρα που τέμνει τη γραμμή του τραίνου παρέκλινε προς τη νεοσκαφθείσα αυκολιά και πλημμύρισε το τραίνο, για ένα τέταρτο του μιλιού ακόμη και περισσότερο, και πολύ πιθανόν θα είχε συμπαρασύρει τα πάντα αν δεν είχε καταρρεύσει το δάμμα και να επιτρέψει στον ποταμό να επιστρέψει στη φυσική του κοίτη.

Όταν επισκέφθηκα το μέρος βρήκα την ούτω καλούμενη αρδευτική επι-

τροπή να είχε ήδη επιδιορθώσει την ζημιά στο δάμμα και αυτή τη στιγμή ο σιδηρόδρομος είναι σε μεγάλο κίνδυνο, αν πέσουν βροχές και ξανακατεβεί ο ποταμός. Τους ζήτησα να χαμηλώσουν το δάμμα και να κλείσουν την αυκολιά στο αρχικό της μέγεθος μέσα σε τρεις μέρες και τους προειδοποίησα ότι στο μεταξύ θα είναι υπεύθυνοι για οποιαδήποτε ζημιά συμβεί στον σιδηρόδρομο. Σε απάντηση σήμερα πήρα επιστολή από αυτούς λέγοντας ότι ζητούν από την κυβέρνηση να κτίσει μια μεγάλη γέφυρα στο σημείο όπου η αυκολιά διασχίζει το σιδηρόδρομο και με πολλή θρασύτητα, πιστεύω, πρόσθεσαν ότι δεν θα χαμηλώσουν το δάμμα και θα αντισταθούν σε οποιαδήποτε προσπάθεια οποιουδήποτε να παρέμβει στο θέμα. Είδα μερικούς από αυτούς χτες και τους υπέδειξα ότι αν είναι αναγκαία η κατασκευή γέφυρας, όπου είναι ο αγωγός τώρα, θα πρέπει να αποταθούν καταλλήλως

στην κυβέρνηση και δεν έχω αμφιβολία ότι θα κτιστεί εκεί μια γέφυρα υπό την προϋπόθεση ότι θα υποστηρίξουν με επιχειρήματα την απαίτησή τους και ότι τα δικαιώματα νερού των ιδιοκτητών γης κάτω από τον ποταμό δεν θα επηρεασθούν. Στο μεταξύ, όμως, δεν μπορώ να επιτρέψω να εξακολουθεί να υφίσταται ο κίνδυνος για τον σιδηρόδρομο και επιμένω ότι πρέπει να χαμηλώσουν το δήμε. Φαίνεται όμως ότι είχαν κακούς συμβούλους και αφού αναχώρησα μού έστειλαν επιστολή, αρνούμενοι να αγγίξουν το δήμε αλλά και ούτε και επιτρέπουν σε άλλον να επέμβει. Πρέπει να προσθέσω ότι οι κάτοχοι γης κάτω από τον ποταμό διαμαρτυρήθηκαν ότι επηρεάστηκαν τα δικαιώματά τους για νερό από τις πράξεις αυτών των ανθρώπων και ζητούν να χαμηλώσει το δήμε. Πιστεύω ότι πρέπει να δοθεί ένα σκληρό μάθημα σε αυτούς τους ανθρώπους και θα είμαι υπόχρεος αν ληφθούν έγκαιρα μέτρα για να τους δοθεί αυτό το μάθημα».

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΝΑΓΟΜΕΝΩΝ

Οι κάτοικοι των τριών χωριών (Νέου Χωρίου, Παλαικύθρου και Τραχωνίου) με τη σειρά τους έστειλαν επιστολή στην κυβέρνηση μέσω των δικηγόρων Πασχάλη Κωνσταντινίδη και Θεοφάνη Θεοδότου, με ημερομηνία 24.12.1909, στην οποία, μεταξύ άλλων, αναφέρουν: «Το δήμε και η αυκολιά είναι τα μόνα μέσα που έχουν οι ιδιοκτήτες γης των πιο πάνω χωριών για άρδευση των κτημάτων τους. Τίποτε δεν προστέθηκε εκτός από την επιδιόρθωση του δήμεματος και τον καθαρισμό της αυκολιάς. Όταν κατασκευάστηκε η σιδηροδρομική γραμμή επεστήθη η προσοχή της κυβέρνησης για το θέμα αυτό, και μετά που κατασκεύασε τον αγωγό, όφειλε να κατασκευάσει το δήμε που υπάρχει τώρα, παρόλο ότι ούτε κι αυτό είναι ικανοποιητικό.

Οι κάτοικοι θεωρούν ότι το θέμα μπορεί να επιλυθεί φιλικά με την κυβέρνηση, της οποίας, πιστεύουν, καθήκον είναι όχι να παρεμβάλλει προσκόμματα στα μέσα άρδευσης, αλλά να διαπλατυνθεί ικανοποιητικά ο αγωγός έτσι ώστε

το απαιτούμενο νερό να διοχετεύεται για αρδευτικούς σκοπούς».³

ΑΝΤΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ

Σε συνέχεια της επιστολής των κατοίκων στις 6 Ιανουαρίου 1910 ο διοικητής Λευκωσίας απάντησε, επισημαίνοντας, μεταξύ άλλων, ότι οι πληροφορίες τους αναφορικά με το πιο πάνω θέμα είναι ανακριβείς και υποστηρίζει ότι ως αποτέλεσμα του δήμεματος, που κατασκεύασαν οι κάτοικοι των πιο πάνω τριών χωριών, είναι να διοχετευθεί τόσο μεγάλη ποσότητα νερού στην αυκολιά από τον ποταμό προς τη σιδηροδρομική γραμμή, ώστε σε περίπτωση βαριάς βροχόπτωσης αναπόφευκτα θα προκληθεί μεγάλη ζημιά στη σιδηροδρομική γραμμή από την ορμητικότητα του νερού.

Ωστόσο, συνεχίζει, έχω οδηγιές να σας πληροφορήσω ότι η κυβέρνηση είναι έτοιμη να συνδράμει την επιθυμία των κατοίκων να μεταφέρουν νερό από τη μια πλευρά της σιδηροδρομικής γραμμής στην άλλη με την κατασκευή γέφυρας το κόστος της οποίας θα αναλάβουν οι κάτοικοι των πιο πάνω χωριών και το οποίο δεν θα υπερβαίνει τις £60.

Σε περίπτωση που δεν γίνει αποδεκτή η πρόταση αυτή, καταλήγει, η κυβέρνηση δεν θα έχει άλλη εναλλακτική λύση παρά να προχωρήσει αμέσως στη λήψη μέτρων εναντίον των κατοίκων που προκάλεσαν τη σοβαρή αυτή απειλή κατά της δημόσιας ασφάλειας και θα αποταθεί πάραυτα για εξασφάλιση διατάγματος για απομάκρυνση των κατασκευών.⁴

Απαντώντας στην πιο πάνω επιστολή οι δικηγόροι υπέβαλαν την πιο κάτω πρόταση:

- Η γέφυρα που είναι αναγκαία για τη διοχέτευση νερού μέσω της αυκολιάς πρέπει να είναι ύψους 12 ποδών.

- Τα ενδιαφερόμενα μέρη προσφέρουν £10 για την κατασκευή της γέφυρας.

- Αν απαιτούνται μεγαλύτερα ποσά για την κατασκευή της εν λόγω γέφυρας αυτά να εξασφαλιστούν από τα κονδύλια της σιδηροδρομικής γραμμής.

- Η υποβολή της πρότασης αυτής γίνεται για διευθέτηση του θέματος και δεν πρέπει να θεωρηθεί ως επιβλαβής

● ● ●

Για τη θετική για τους κατοίκους απόφαση του δικαστηρίου σημαντική υπήρξε η μαρτυρία του κοινοτάρχη του Νέου Χωρίου Κωστή Χαραδάμπους (Κωστή Χαϊζήζαβρού), ο οποίος απέδειξε ότι και το δήμε και η αυκολιά υπήρχαν ποδών πριν από την κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής το 1905.

Η τελική απόφαση του δικαστηρίου δικάωσε τους εναγόμενους κατοίκους του Παλαικύθρου, Τραχωνίου και Νέου Χωρίου, γιατί η κατηγορούσα αρχή δεν απέδειξε ότι η ζημιά που προκλήθηκε στη σιδηροδρομική γραμμή προήλθε από παράνομες ενέργειες.

των δικαιωμάτων των ενδιαφερόμενων κατοίκων.⁵

Στις 25 Ιανουαρίου 1910 ο γενικός διευθυντής του σιδηρόδρομου πληροφορεί τον αρχιγραμματέα ότι η σιδηροδρομική γραμμή, παρά τον 29 μιλιοδείκτη, υπέστη ζημιές από υπερχειλίση της νεοκατασκευασθείσας αυκολιάς. Ωστόσο, η ζημιά αποκαταστάθηκε πριν από τη διέλευση του τραίνου, καταλήγει.⁶

ΑΚΡΟΑΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Κατά την ακροαματική διαδικασία, η αποικιακή διοίκηση παρουσίασε μάρτυρες για να στοιχειοθετήσει την υπόθεση. Όλοι οι μάρτυρες είχαν χωράφια κάτω από τη γραμμή και υποστήριξαν ότι πριν από την κατασκευή του σιδηρόδρομου δεν υπήρχε αυκολιά, αλλά ένα μικρό αυλάκι. Από το Νέο Χωρίο μάρτυρες ήταν τα αδέρφια Γιωρκής Αθανάση και Κωστής Αθανάση.⁷ Από το Τραχώνι ήταν ο Παναγής Χατζηγιώρκη (θείος του Γιωρκή και του Κωστή), ο Χριστοφής Λούκα, του οποίου τη μαρτυρία προσυπογράφει ο μουκτάρης του Τραχωνιού, Γεώργιος Ιωάννου, ο Κωσταντής Χατζηγιώρκη Έλληνας και ο Σάββας Λοϊζή. Από το Παλαικύθρο ήταν ο Γιωρκής Παναγή, 35 χρονών⁸ και ο Ιμπραχίμ Ιμπραχίμ.⁹

ΔΙΚΑΙΩΣΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

Η τελική απόφαση του δικαστηρίου δικάωσε τους εναγόμενους κατοίκους του Παλαικύθρου, Τραχωνίου και Νέου Χωρίου, γιατί η κατηγορούσα αρχή δεν απέδειξε ότι η ζημιά που προκλήθηκε στη σιδηροδρομική γραμμή προήλθε από παράνομες ενέργειες των πιο πάνω κατοίκων είτε με την ανέγερση και μεγέθυνση του δήμματος στην κοίτη του ποταμού «Κουρού Τερρε», είτε με τη διαπλάτυνση της αυκολιάς στην τοποθεσία «Τσιακκίλι Τερρε».

Για τη θετική για τους κατοίκους απόφαση του δικαστηρίου σημαντική υπήρξε η μαρτυρία του κοινοτάρχη του Νέου Χωρίου Κωστή Χαραλάμπους (τον Κωστή Χατζηζαβρό), ο οποίος απέδειξε ότι τόσο δήμμα όσο και αυκολιά υπήρχαν πολύ πριν από την κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής το 1905.

Ανέφερε χαρακτηριστικά ότι πριν από 25 χρόνια θυμάται κάποιον, ονόματι Χατζητπουλή Ιωνά, ο οποίος επέβλεψε τον καθαρισμό της αυκολιάς και την επιδιόρθωση του δήμματος. Επίσης πριν από 5-6 χρόνια, όταν παρασύρθηκε το δήμμα ο Αλτίν μπέν, ο Ασσάφ μπέν και άλλοι βοήθησαν για την επιδιόρθωση του δήμματος. Η αυκολιά αυτή, ανέφερε, πότιζε 1500-2000 στρέμματα γης. Ανέφερε επίσης πως θυμάται, το 1902, δύο με τρία χρόνια πριν από την κατασκευή του σιδηρόδρομου, πως ο αδελφός του επέβλεψε την επανακατασκευή του δήμματος. Όταν κατά καιρούς δε παρουσιάζονταν ζημιές με το κλείσιμο της αυκολιάς από χαμόκλαδα την καθάριζαν. Όταν κατασκευάστηκε ο σιδηρόδρομος, τοποθετήθηκαν δύο σωλήνες εύρους 12 ιντσών για να μεταφέρει το νερό της αυκολιάς. Ο επιβλέπων μηχανικός, κάποιος ονόματι Graham, ο οποίος επισκέφθηκε το μέρος, δέχθηκε παράπονα από τους κατοίκους της περιοχής ότι οι δυο αυτοί σωλήνες δεν μπορούσαν να χωρέσουν το νερό της αυκολιάς με κίνδυνο να προκληθούν ζημιές στον σιδηρόδρομο. Ο κοινοτάρχης σημειώνει πως τώρα η αυκολιά είναι μικρότερη από ό,τι ήταν πριν από 25 χρόνια. Το δήμμα κατασκευάστηκε πριν από 25 χρόνια από πέτρες, πασσάλους και χαμόκλαδα. Με τον ίδιο τρόπο επανακατασκευάστηκε και το 1902, το 1905 και το 1909.

Η μαρτυρία του Κωστή Χατζηζαβρού επιβεβαιώθηκε και ενισχύθηκε και από τις μαρτυρίες ακόμη οκτώ προσώπων, αποδεικνύοντας ότι το δήμμα και η αυκολιά υπήρχαν πριν από 25-30 χρόνια και ότι το 1902, 1905 και 1909 το δήμμα ήταν χαμπλότερο και η αυκολιά μικρότερη από ό,τι ήταν πολύ πιο πριν. Η τοποθέτηση από τη διεύθυνση του σιδηρόδρομου δύο σωλήνων και στη συνέχεια ενός οχετού κάτω από τη σιδηροδρομική γραμμή αποτελούσε, τρόπον τινά, αναγνώριση των δικαιωμάτων των εναγομένων γεωργών να έχουν στο σημείο αυτό και δήμμα και αυκολιά, ανέφερε στην απόφασή του ο δικαστής.

Η μαρτυρία του Νιοχωρίτη κοινοτάρχη Κωστή Χατζηζαβρού ότι το δήμμα

και η αυκολιά υπήρχαν πριν από 25 χρόνια, και όποτε καταστρέφονταν ξανακτιζόνταν με τον ίδιο τρόπο, άρα υπήρχε μια συνέχεια, η υπόδειξη στον επιβλέποντα μηχανικό της σιδηροδρομικής γραμμής ότι οι σωλήνες δεν επαρκούν για την απορρόφηση του νερού με κίνδυνο να υποστεί ζημιά ο σιδηρόδρομος ήταν η πιο καθοριστική που έγειρε την πλάστιγγα, έτσι ώστε η απόφαση να δικαιώσει τους συγχωριανούς μας, τους Τραχωνίτες και τους Παλαικυθρίτες.

Καταλήγοντας, ο δικαστής επισήμανε, μεταξύ άλλων, και τα ακόλουθα: Το γεγονός ότι το επίπεδο της σιδηροδρομικής γραμμής ήταν πιο κάτω από το επίπεδο της αυκολιάς και κατά συνέπεια ο κατασκευασθείς αγωγός κάτω από αυτή ήταν σε κατώτερο επίπεδο εδικοιολογείτο η εκβάθυνση της αυκολιάς για να φτάσει στο ίδιο επίπεδο με τον αγωγό για να μεταφέρεται το νερό κάτωθεν της. Όπως λέει ο δικαστής δεν έχει αποδει-

χθεί σε σημείο που να τον ικανοποιεί ότι οι εναγόμενοι μεγέθυναν το ύψος του δήμματος στον ποταμό και διεύρυναν την αυκολιά από την κατάσταση στην οποία ήταν προηγουμένως. «Πιστεύω ότι η ζημιά που προκλήθηκε στον σιδηρόδρομο προήλθε από την τοποθέτηση κτιστής πέτρας στα δύο ανοίγματα του αγωγού με αποτέλεσμα η λάσπη και τα χαμόκλαδα που έφερε η αυκολιά να φράξουν τον αγωγό. Με βάση τα πιο πάνω ευρήματα, καταλήγω στην απόφαση ότι η ζημιά που προκλήθηκε στον σιδηρόδρομο δεν οφείλεται σε λανθασμένες ενέργειες των εναγομένων και απορρίπτω την αγωγή των εναγόντων και όλα τα έξοδα να καταβληθούν από τους ενάγοντες». Πρόεδρος Επαρχιακού Δικαστηρίου, Δικαστής J.R.HOLMES, 4/7/1911.¹⁰

Η απόφαση ήταν πλήρης δικαίωση των συγχωριανών μας, των Τραχωνιτών και των Παλαικυθριτών οι οποίοι γνώρι-

ζαν πολύ καλά να διεκδικούν δυναμικά τα δικαιώματά τους.

ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΤΑΙ ΕΦΕΣΗ

Η βρετανική αποικιακή διοίκηση άσκησε έφεση στο Ανώτατο Δικαστήριο με στόχο να ανατρέψει την απόφαση του πρωτόδικου δικαστηρίου. Το Ανώτατο Δικαστήριο με απόφασή του στις 10/1/1912, απορρίπτει την έφεση και επιβεβαιώνει την ορθότητα της απόφασης του πρωτόδικου δικαστηρίου. Την απόφαση υπογράφουν οι δικαστές C.R. Tryser, chief justice, Stanley fisher, Puisne Judge.¹¹

Σε συνέχεια της δικαστικής διαμάχης διευθετήθηκε συνάντηση των ενδιαφερομένων μερών στο σημείο του δήμματος. Από βρετανικής αποικιακής πλευράς παρόντες ήταν εκπρόσωπος του διοικητή Λευκωσίας, ο γενικός διευθυντής του σιδηροδρόμου, και από πλευράς κατοίκων της περιοχής ο κοινοτάρχης νέου Χωρίου Κωστής Χαρ. Χατζηζαβρός και ο δικηγόρος Θ. Θεοδότου. Κατά τη συνάντηση έγινε πρόταση με τα πιο κάτω σημεία:

- Ο υφιστάμενος αγωγός-υπόνομος να αφαιρεθεί και στη θέση του να ανεγερθεί μικρή γέφυρα από δυο αψίδες, spans, πέντε ποδών η καθεμιά, επιτρέποντας έτσι τη ροή νερού συνολικής χωρητικότητας δέκα ποδών.

- Το πλάτος της αυκολιάς στο σημείο που απολήγει ο ποταμός να μην υπερβαίνει τα 18 πόδια και να συγκλίνει έτσι ώστε όταν φτάσει στη γέφυρα το πλάτος της να μην υπερβαίνει τα 12 πόδια.

- Το ύψος του δήμματος που θα κτιστεί να μην υπερβαίνει το ύψος των σιδερένιων δοκών που υποστηρίζουν τον σιδηρόδρομο. Το ακριβές ύψος θα υποδειχθεί με την τοποθέτηση κτιστής πέτρας.

- Οι κάτοικοι θα είναι υπεύθυνοι για τυχόν ζημιά που θα προκληθεί στον σιδηρόδρομο λόγω ύψωσης του δήματος ή διαπλάτυνσης της αυκολιάς.

Οι κάτοικοι της περιοχής αποδέχθηκαν την πιο πάνω πρόταση αλλά, με την προτροπή του κοινοτάρχη, αρνήθηκαν να υπογράψουν σχετική συμφωνία. Εκείνο που προκύπτει από το περιεχό-

μενο του φακέλου είναι ο σημαντικός ρόλος που διαδραμάτισε ο κοινοτάρχης του χωριού μας Κωστής Χαρ. Χατζηζαβρός, ο οποίος από την πρώτη μέρα της δίκης μέχρι το τέλος της, σύμφωνα με σχετική έκθεση, καθόταν δίπλα από τους δικηγόρους και άκουγε την κάθε λέξη των επιχειρημάτων των εναγόντων. Όταν ήλθε η ώρα να καταθέσει σπκώθηκε και πήγε στο έδρανο και έδωσε τη δική του μαρτυρία, η οποία ήταν καθοριστική. Χαρακτηρίζεται ως ο ιθύνων νους τόσο για τα προ της δίκης διαδραματισθέντα όσο και για την τροπή της δίκης υπέρ των εναγομένων, δηλαδή των χωριανών μας. Επίσης, αυτός ήταν που συμβούλευσε τους υπόλοιπους μάρτυρες για το τι πρέπει να καταθέσουν σε σημείο που φαίνεται ότι αποστήθισαν το μάθημά τους.¹²

Οι δικηγόροι υπέβαλαν έκθεση με τα έξοδα τα οποία ανήλθαν στο ποσό των 89 λιρών και 3 σελινιών. Όλα πληρώθηκαν από την κυβέρνηση.¹³

1 Χρ. Λαμπρίας, *Νέο Χωρίο Κυθρέας, Γενέθλια γη – Οι ρίζες μας*, Λευκωσία 2017

2 Κρατικό Αρχείο, SA1/3036/1909, red 3.

3 Κρατικό Αρχείο, SA1/3036/1909, red 4.

4 Κρατικό Αρχείο, SA1/3036/1909, red 8.

5 Κρατικό Αρχείο, SA1/3036/1909, red 9

6 Κρατικό Αρχείο, SA1/3036/1909, red 10.

7 Κρατικό Αρχείο, SA1/3036/1909, red 13-15.

8 Κρατικό Αρχείο, SA1/3036/1909, red 20.

9 Κρατικό Αρχείο, SA1/3036/1909, red 21.

10 Κρατικό Αρχείο, SA1/3036/1909, red 49.

11 Κρατικό Αρχείο, SA1/3036/1909, red 52.

12 Κρατικό Αρχείο, SA1/3036/1909, pages 19-26 52.

13 Κρατικό Αρχείο, SA1/3036/1909, red 57-58.

● ● ●
Η βρετανική αποικιακή διοίκηση άσκησε έφεση στο Ανώτατο Δικαστήριο με στόχο να ανατρέψει την απόφαση του πρωτόδικου δικαστηρίου. Το Ανώτατο Δικαστήριο με απόφασή του στις 10/1/1912, απορρίπτει την έφεση.

H

A

Rec^d 1/2/12

Εν τῷ Ἐπαρχικῷ Διαστηρίῳ Γενναίως Ἁγαθῆς Ν^ο 100
910

58

Μεγαλὸ
Διμηθίου τοῦ Διέμματος

Σ

Ἐπίστορος

καὶ

- 1) Διόβθα Ἁ Παυλῆ ἐν Πατριάρχῳ
- 2) Μεγιστῆ Ἁ Μουραγιῆ " "
- 3) Κυριόπου Ἁρῆ ἐν Νέου Δωρίου
- 4) Γουαῖ Ἁραζόπου " " "
- 5) Χρίστου Ἁ Φραγκοῦ " " "
- 6) Κωζῆ Ἁραζόπου " " "
- 7) Λουκιῶν Μαίμαριδου " " "

Ἐξαγομῆν

Κατάλογος ἐφόδων ἔξαγομῆν εἰς θύρας ἐπίστορος διὰ δύο
Διμηθίου συλλογῆς τῆς ἀπογῆσεως ἐπὶ ἔρω Διακρυπίου.

1) Ἰδιαιτῆ πρός ὑπερίστησον

2) Παράστασις κατὰ τῆν τροποποίησιν τῆς ἀρχῆς

3) Διμηθίου ἰσῆσε τῆ 30. 3. 910

4) " " " " " " τῆ 16. 11. 910

5) Τραυλιὰ

6) Διμηθίου συλλογῆσεως τῆ 28. 12. 910

7) " " " " " " 6. 3. 911

8) " " " " " " 7. 3. 911

9) " " " " " " 8. 3. 911

10) " " " " " " 9. 3. 911

11) " " " " " " 10. 3. 911

12) " " " " " " 4. 7. 911

Ἡμερησίαι 7 ἔξαγομῆν ἀδ^τ ἐναῖζην ἡμέρας ἐπὶ 10. ἡμέρας

Ἡμερησίαι 11. μαρτύρων ἐπὶ 6 ἡμέρας ἀδ^τ ἐναῖζην ἡμέρας

Ἐπίστασις 11 μαρτύρων

6/- 2 0. 13. 0

24/- 2. 0. 0

30/- 2. 0. 0

2. 0. 0

14/- 0. 14. 0

26. -- 10. 0. 0

2 6. 0. 0

2 4. 0. 0

2 4. 0. 0

2 4. 0. 0

2 4. 0. 0

6/- 1. 0. 0

21. 17. 4 17. 10. 0

26. -- 16. 10. 0

21. 13. -- 1. 13. 0

275. 19. 0

Μια απρόσμενη νιοχωρίτικη μαρτυρία στα Αγιά Παιθκιά της Σύγκρασης Αμμοχώστου

Στους εξήμισες του αγιάσματος παραμένουν αδιάψευστοι μάρτυρες ότι στα Αγιά Παιθκιά πέρασε σχεδόν οδόκηρη η Κύπρος και φυσικά, δεν θα μπορούσαν να δείπουν και οι Νιοχωρίτες.

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Το προσκύνημα των Τριών Αγίων Παιδών στη Σύγκραση Αμμοχώστου είναι καλά γνωστό σε όλους και όλες που έκαναν το οφειλόμενο ταξίδι στον Απόστολο Ανδρέα. Ήταν η απαραίτητη στάση κάρων, αμαξών, και αργότερα λεωφορείων και ιδιωτικών οχημάτων, στο πανέμορφο ξωκλήσι των Τριών Παιδών, στα Αγιά Παιθκιά. Κάτω από το μικρό εκκλησάκι, υπήρχε το αγίασμα, το οποίο λέγεται πως είχε

θεραπευτικές ιδιότητες, για παιδικές ασθένειες, οπότε υπήρχε και ένας επιπλέον λόγος για κάποιον να σταματήσει. Αυτή την απαραίτητη στάση δεν παρέλειπε ούτε ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος, ο οποίος επισκέφθηκε καθ' οδόν προς τον Απόστολο Ανδρέα το αγίασμα, στις 30 Νοεμβρίου 1959. Διαβάζουμε στον Τύπο: «Κατά την 1 μ.μ. ώραν της χθες διήλθε διά του χωρίου μας ή Α. Μ. ο Αρχιεπίσκοπος και Εθνάρχης κ. Μακάριος. Παρά το αγίασμα των Αγίων Τριών Παιδών υπεδέχθησαν τον Εθνάρχην οι

Νιοχωρίτες εκδρομείς με το λεωφορείο του Κώστουλλου, κατά την επιστροφή τους από προσκύνημα στο μοναστήρι του Απόστολου Ανδρέα, σταθμεύουν στο χωριό Σύγκραση, όπου το αγίασμα των Τριών Παιδών (Αγιά Παιθκιά). Δεκαετία 1950.

Οι Άγιοι Τρεις Παιδες είναι ένας γραφικός ναϊσκος, σε μία πανέμορφη τοποθεσία της Σύγκρασης, όπου υπήρχε και το αγίασμα που ανέβλυζε από τη σπηλιά, που βρίσκεται κάτω από τον ναό.

Σε έναν από τους τοίχους που υπάρχουν στον εξώστη του αγιάσματος και ένα γκράφιτι της εποχής που αναφέρει και το Νέο Χωρίο Κυθρέας, όπου αναγράφεται με καθαρά καλλιτεχνικά γράμματα: «Κώστας Γ. Κτωρίδης Νέων Χωρίον (Κυθρέας)».

μαθηπαί του δημοτικού σχολείου με σημαίας και φωτογραφίας του Εθνάρχου και του θρυλικού Διγενή με επί κεφαλής τον διδάσκαλον και τον Ιερέα της κοινότητας», (*Ελευθερία*, 1 Δεκεμβρίου 1959).

Πενήντα χρόνια μετά από το διαολεμένο εκείνο καλοκαίρι του 1974, και ακόμα και σήμερα οι τοίχοι του παρεκκλησίου, αλλά και οι εξώστες του αγιάσματος παραμένουν αδιάψευστοι μάρτυρες ότι στα Αγιά Παιθκιά πέρασε σχεδόν ολόκληρη η Κύπρος και φυσικά, δεν θα μπορούσαν να λείπουν και οι Νιοχωρίτες. Σε πρόσφατη επίσκεψή μου στη μικρή εκκλησία και στο αγίασμα που βρίσκεται ακριβώς από κάτω, εντόπισα σε ένα από τους τοίχους που υπάρχουν στον εξώστη του αγιάσματος και ένα γκράφιτι της εποχής που αναφέρει και το Νέο Χωρίο Κυθρέας, όπου αναγράφεται με καθαρά καλλιτεχνικά γράμματα: «Κώστας Γ. Κτωρίδης Νέων Χωρίον (Κυθρέας)».

Σε μία δεύτερη επιγραφή πλησίον

στη δική μας, διαβάζω «Νίκος Θεοδώρου | Νέων Χωρίον [Πάφος]». Δυστυχώς, δεν έχουμε καταφέρει ακόμα να μάθουμε αν πρόκειται για το δικό μας χωριό, ή για κάποιο άλλο, ίσως της Πάφου, όπως φαίνεται ότι έχει γραφτεί, αν και η ανάγνωση της λέξης Πάφου είναι επισφαλής...

Καταγεγραμμένη εκδρομή/στάση στα Αγιά Παιθκιά από Νιοχωρίτες έχουμε τη δεκαετία του 1950, όταν οι εκδρομείς, σε προσκύνημα στον Απόστολο Ανδρέα, σταμάτησαν, επιστρέφοντας από τη μονή, όπως ήταν συνηθισμένο στη Σύγκραση και στο ξωκλήσι των Τριών Αγίων Παιδων. Οι εκδρομείς ταξίδευαν με το λεωφορείο του Κώστουλλου και από αυτή τη στάση έχουμε σωθεί και η φωτογραφία στην οποία διακρίνονται μεταξύ άλλων ο Πρόδρομος Καραγιάννης (Μοναχός), πίσω του η γυναίκα του Μαρίτσα, στο κέντρο η Κατερίνα Πετρούτσιου και δίπλα της η Παρασκευή, κόρη του Τσιαττέ, με τα

παιδιά της. Αν αναγνωρίζετε και κάποιον άλλο πρόσωπο, θα ήταν χαρά μας να μας το επισημάνετε.

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΤΡΕΙΣ ΠΑΙΔΕΣ

Οι Άγιοι Τρεις Παιίδες είναι ένας γραφικός ναϊσκος, σε μία πανέμορφη τοποθεσία της Σύγκρασης, όπου υπήρχε και το αγίασμα που ανέβλυζε από τη σπηλιά, που βρίσκεται κάτω από τον ναό. Οι Συγκρασίτες γιόρταζαν με ευλάβεια τη μνήμη των Τριών Παίδων, και στους εορτασμούς και την πανήγυρη παρευρίσκονταν πιστοί και από τα γειτονικά χωριά, όπως από το Λάπαθος. Το εκκλησιάκι γιόρταζε κάθε χρόνο στις 17 Δεκεμβρίου, οπότε και η ορθόδοξη Εκκλησία εορτάζει τη μνήμη των Τριών Παίδων και του Προφήτη Δανιήλ.

Το αγίασμα, για το οποίο ήταν γνωστός ο ναϊσκος, βρισκόταν κάτω από την εκκλησία και ήταν μία μεγάλη σπηλιά, σαν σήραγγα μήκους εκατό ποδιών, περίπου 30 μέτρα, εκεί υπήρχε ένα άνοιγμα

μα κυκλικό, και μέσα υπήρχε μία μικρή λίμνη. Ο κοινοτάρχης της Σύγκρασης κ. Γεωργίου μου λέει πως ο Μιχαήλ Χαβουζάρης, υπεύθυνος της δεξαμενής της Σύγκρασης, και πρώτος διαχειριστής της, που άρδευε τον κάμπο του χωριού, το 1930 με 1940, χωρίς όμως να είναι επιβεβαιωμένη αυτή η πληροφορία, έβαλε εργάτες και άνοιξαν τη σπηλιά, να μεγαλώσουν το στόμιό της, να γίνει περίπου τέσσερα μέτρα, για να μπορεί να μπαίνει ο κόσμος, για να παίρνει αγίασμα. Ο κ. Γεωργίου μου λέει επίσης πως ήταν συνήθεια των ταξιδιωτών-προσκυνητών και των πιστών της Σύγκρασης και των γειτονικών χωριών να κρεμάνε πάνω σε ένα δέντρο, σε μία παλλούρα, μαντηλάκια, ρούχα των παιδιών και τα αφιέρωναν ως τάμα, μετά που έλουζαν τα παιδιά τους με το αγίασμα για να θεραπευθούν από διάφορες αρρώστιες – συνήθως δερματικά, εκζέματα, καρφιδίκια (εξανθήματα) καθώς και τα καχεκτικά ή αδύνατα για να δυναμώσουν.

Στο εξωκλήσι των Τριών Αγίων Παίδων στη Σύγκραση Αιμιοχύστου γινόταν απαραίτητη σιάση εκδρομίων και προσκυνητών από και προς τον Απόστοδο Ανδρέα.

Κυπριακός μουσακάς

ΤΗΣ ΜΑΡΙΛΕΝΑΣ ΘΕΟΔΟΥΛΟΥ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ*

Ο παραδοσιακός μουσακάς της Κύπρου γίνεται βέβαια με τις περίφημες κυπριακές πατάτες και σερβίρεται από την κατσαρόλα, κόβοντας με ένα μεγάλο κουτάλι.

ΥΛΙΚΑ:

- 1½ κιλό πατάτες μέτριου μεγέθους
- 100 γρ. ελαιόλαδο
- 500 γρ. κιμά χοιρινό
- 800 γρ. ώριμες ντομάτες τριμμένες
- 200 γρ. ντομάτες κομμένες σε στρογγυλές φέτες
- Αλάτι και πιπέρι

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ:

Καθαρίζουμε τις πατάτες και τις κόβουμε σε στρογγυλές φέτες πάχους 1 εκ. Τηγανίζουμε με το λάδι σε αντικολητικό τηγάνι μέχρι να κοκκινίσουν ελαφρά κι από τις δύο πλευρές. Στραγγίζουμε σε χαρτί κουζίνας.

Στο ίδιο τηγάνι κοκκινίζουμε τον κιμά, αφήνοντας πολύ λίγο από το λάδι που έμεινε. Προσθέτουμε τις τριμμένες ντομάτες, αλατοπιπερώνουμε και ψήνουμε για 15', μέχρι να σάλτσα να καταστηθεί.

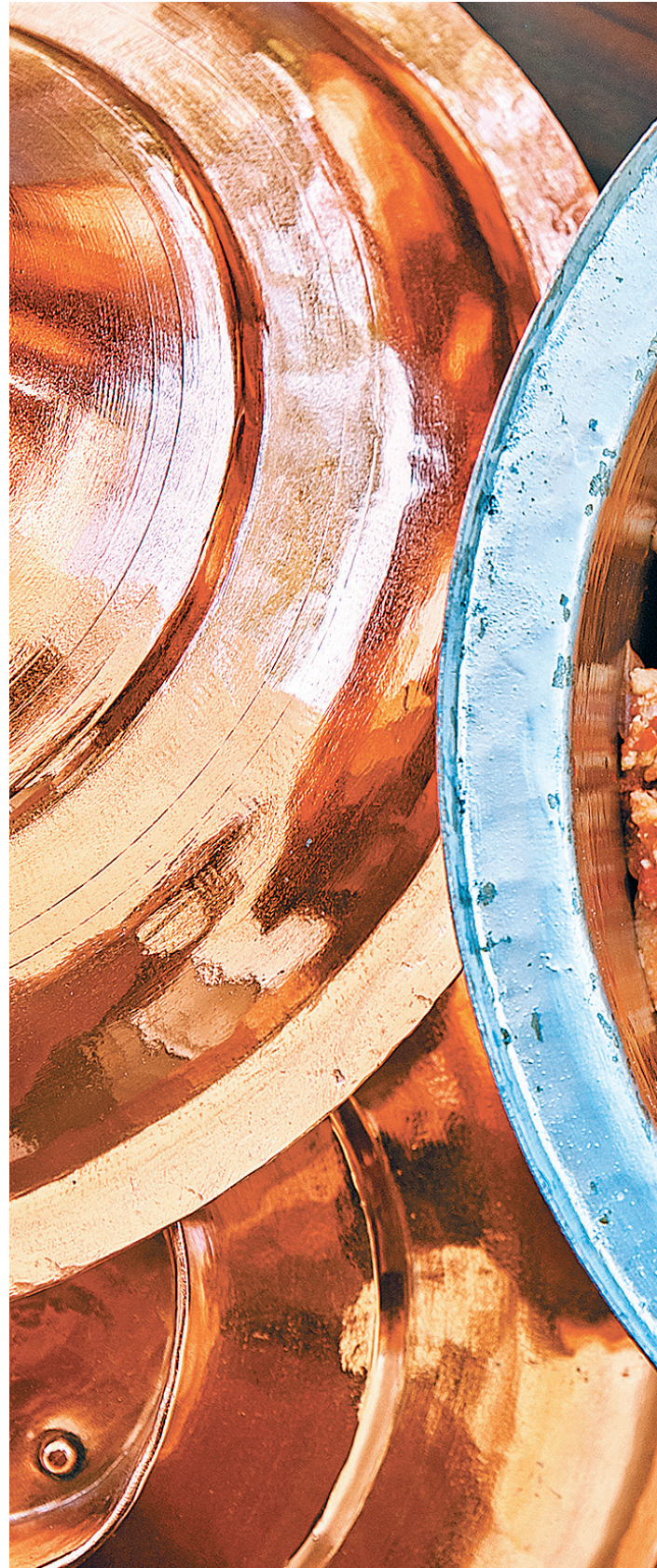
Καλύπτουμε τον πάτο μιας βαθιάς κατσαρόλας με τις φέτες ντομάτας. Στρώνουμε από πάνω το ένα τρίτο από τις πατάτες και μετά τον μισό κιμά. Συνεχίζουμε με το δεύτερο τρίτο από τις πατάτες και από πάνω τον υπόλοιπο κιμά και τελειώνουμε με τις πατάτες που έχουν μείνει.

Τοποθετούμε από πάνω ένα αναποδογυρισμένο πιάτο, μισο-σκεπάζουμε την κατσαρόλα και ψήνουμε για 20' σε μέτρια προς χαμηλή φωτιά.

Καλή σας όρεξη

-
- Email: marilena@marilenio.com.cy
 - Instagram: [Marilena.Joannides](#)
 - Facebook: [Marilena Joannides – Cyprus Gastronomy](#)

*Στη μνήμη του πατέρα μου, Θεράποντα Θεοδούλου.

Η φωτογραφία είναι του Γιώργου Πανταζή για τα βιβλία *Θησαυροί της Κυπριακής Κουζίνας* και *Cyprus Food Treasures* της Μαριλένας Ιωαννίδου.

ΑΝΤΡΕΑΣ ΓΙΩΡΚΑΣ

Το καρκινούι

Ήρτες κρυφά τζαι ύπουλα εμένα να νικήσεις
θαρκέσαι είσαι δυνατός για να με γονατίσεις
επαρπάτας τζαι εχουμίζεσουν, ποιος να μου παραβκεί εμένα
τζαι ήρτες σε με τζαι είπες μου εν ώρα σου τζαι σένα.

Μα εγύρισα τζαι είπα σου έλα να με παλέψεις
τζαι αν είσαι έτσι όπως λαλείς να δούμεν αν θα αντέξεις
να ξέρεις έχω δύναμη για να σε πουκουπίσω
τζαι εν να σε κάμω άχρηστο εννά σε διαλύσω.

Έχω μαζί μου τον Θεό, δίπλα την Παναγία,
μπροστάρηδες οι Άγιοι τζύρη τζαι μάνα σίουρα που είναι σαν αγία
έξι παιδικιά τζαι σύζυγο, αδέλφια, αγαπημένα
τζαι ούλλοι δικιουν μου δύναμη έτσι μονιασμένα.

Μεν περιπαίζεις τζαι γελάς άχρηστο καρκινούι
έκαμες λάθος λοαρκασμούς, εν τζ' είμαι κοπελλούι
τζαι άκου δκυο λόγια να σου πω τζαι μεν μου κάμνεις ζόρκα
γράψε καλά το όνομα, εμένα λαλούν με Γιώρκα.

Σημ. Στις 16/6/2021 άρχισε η πρώτη μου θεραπεία. Το ποίημα
γράφηκε στις 17/6/2021, ημέρα Πέμπτη, βράδυ.

Ο Αντρέας Γιώρκας απεβίωσε στις 15/5/2023.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Το άωρον

Ήταν ποτέ ανέμελα εκείνα τα χρόνια;
Αναρωτιέμαι σαν κοιτώ τα γελαστά
πρόσωπα των φωτογραφιών...
*τρώνε και πίνουν και λαλούν
παίδειψη να 'χει ο Χάρος.**

Άραγε γνώριζαν τι θα συμβεί,
έστω και διαισθητικά, εκείνο
το καλοκαίρι, που έσβησε
διά μιας τα χαμόγελα... και
άφησε άδειες τις καρέκλες...;

*Οι στίχοι είναι από το ποίημα του Κυριάκου Χαραλαμπίδη «Του Τραπεζιού», από την ποιητική συλλογή *Κυδώνιον Μήλον*

Το Νέο Χωρίο Κυθρέας στον Τύπο

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΑΜΠΡΙΑΣ

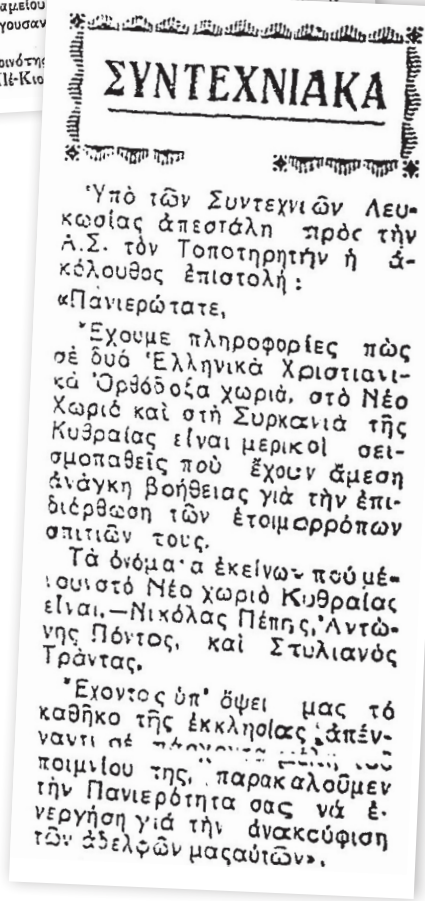
Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΔΙΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΝ ΤΡΙΜΗΝΙΑΝ

Υπό του ταμίου κ. Φλνν εδημοσιεύθη εις την χθεσινήν έκδοσιν της Επισήμου Εφημερίδος η κατωτέρω έκθεσις των δανείων, τα οποία εγένοντο υπό του δανειστικού ταμείου κατά την τριμηνίαν την λήγουσα την 30 Ιουνίου 1935. Κοινότης Βόνης £172, κοινότης Τραχωνίου £131, κοινότης Πε-Κιογιού £34, κοινότης Εξω Μετοχίου £225, κοινότης Επηχούς £199, κοινότης Κνοδάρων £640, κοινότης Νέου Χωριού £320, κοινότης Παλαικύθρου £339, κοινότης Αυγούρου £420, κοινότης Αγίων Βαβατινιάς £78, και κοινότης Καλού Χωριού Λάρνακος £30. **Κυπριακός Φύλαξ, 27 Ιουλίου 1935, σελ. 6.**

ΣΥΝΤΕΧΝΙΑΚΑ

Υπό των συντεχνιών Λευκωσίας απεστάλη προς την Α.Σ. τον Τοποτηρητήν η ακόλουθος επιστολή: «Πανιερώτατε, έχουμε πληροφορίες πως σε δυο ελληνικά χριστιανικά ορθόδοξα χωριά, στο Νέο Χωριό και στη Συρκανιά της Κυθραίας είναι μερικοί σεισμοπαθείς που έχουν άμεση ανάγκη βοήθειας για επιδιόρθωση των ετοιμόρροπων σπιτιών τους. Τα ονόματα εκείνων που μένουν στο Νέο Χωριό Κυθραίας είναι: - Νικόλας Πέπης, Αντώνης Πόντος και Στυλιανός Τράντας. Εχοντος υπ' όψει, μας το καθήκο της εκκλησίας απέναντι σε πάσχοντα μέλη του ποιμνίου της, παρακαλούμεν την Πανιερότητά σας να ενεργήση για την ανακούφιση των αδελφών μας αυτών». **Ανεξάρτητος, 4 Απριλίου 1941, σελ. 2**

ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΤΟ ΣΥΝΤΕΧΝΙΑΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΤΕ ΝΕΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΚΥΘΡΑΙΑΣ ΑΙΣΧΡΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΗΜΑΙΕΣ

ΝΕΟ ΧΩΡΙΟ ΚΥΘΡΑΙΑΣ, 11 (Του ανταποκριτή μας) - Χθες το μεσημέρι επέδραμαν στο χωριό μας άνδρες του αστυνομικού σταθμού Κυθραίας, και ξέσχισαν πάνω με διάφορα συνθήματα της ΕΟΚΑ. Οι δυνάμεις ασφαλείας εγκατέλειψαν το χωριό συναποκομίζοντας και τις ταυτότητες των καφετζήδων Ανδρέα Δράκου και Ανδρέα Βασιλή γιατί τα πανώ με τα συνθήματα ήταν αναρτημένα στα καφενεία τους. Το βράδυ οι δυνάμεις ασφαλείας ξανάλθαν στο χωριό μας και διεξήγαγαν εξονυχιστικές έρευνες στις βιβλιοθήκες, στα γραφεία και σ' όλους τους θαμώνες του Συντεχνιακού Παραρτήματος ΠΕΟ και της ΑΤΕ-ΠΕΚ. Από τις έρευνες δεν προέκυψε τίποτε το ενοχοποιητικό. **Χαραυγή, 12 Σεπτεμβρίου 1958, σελ. 4**

ΝΕΑΡΟΣ ΤΟΥΡΚΟΣ ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΘΗΚΕ ΣΟΒΑΡΑ ΑΠΟ ΕΚΡΗΞΗ ΒΟΜΒΑΣ ΣΤΟ ΝΕΟ ΧΩΡΙΟ

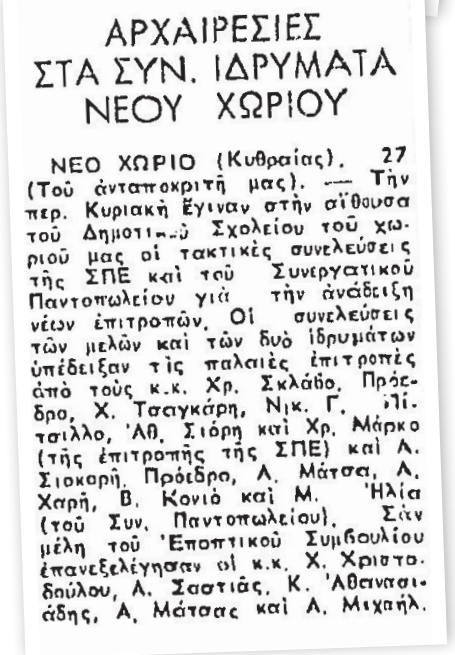
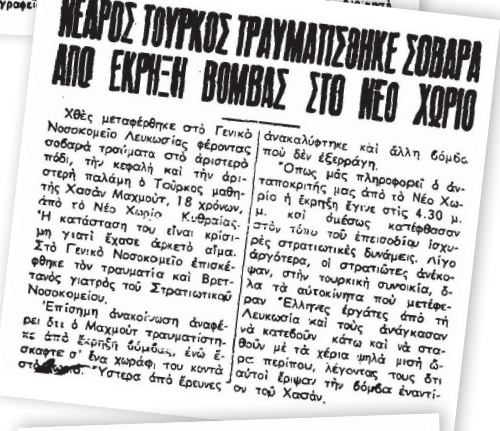
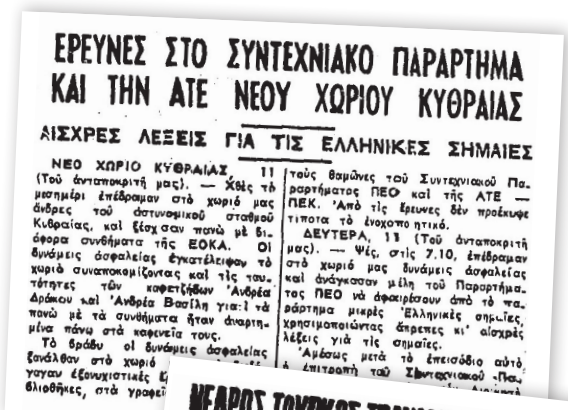
Χθες μεταφέρθηκε στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας φέροντας σοβαρά τραύματα στο αριστερό πόδι, την κεφαλή και την αριστερή παλάμη ο Τούρκος μαθητής Χασάν Μαχμούτ, 18 χρονών, από το Νέο Χωριό Κυθραίας. Η κατάσταση του είναι κρίσιμη γιατί έχασε αρκετό αίμα. Στο Γενικό Νοσοκομείο επισκέφθηκε τον τραυματία και Βρετανός γιατρός του Στρατιωτικού Νοσοκομείου. Επίσημη ανακοίνωση αναφέρει ότι ο Μαχμούτ τραυματίστηκε από έκρηξη βόμβας, ενώ έσκαφτε

σ' ένα χωράφι του κοντά στο χωριό. Ύστερα από έρευνες ανακαλύφτηκε και άλλη βόμβα που δεν εξερράγη. Όπως μας πληροφορεί ο ανταποκριτής μας από το Νέο Χωριό η έκρηξη έγινε στις 4.30 μ.μ. και αμέσως κατέφθασαν στον τόπο του επεισοδίου ισχυρές στρατιωτικές δυνάμεις. Λίγο αργότερα οι στρατιώτες ανέκοψαν στην τουρκική συνοικία, όλα τα αυτοκίνητα που μετέφεραν Ελληνες εργάτες από τη Λευκωσία και τους ανάγκασαν να κατεβούν κάτω και να σταθούν με τα χέρια ψηλά μισή ώρα περίπου, λέγοντας τους ότι αυτοί έριψαν την βόμβα εναντίον του Χασάν. **Χαραυγή, 1 Νοεμβρίου 1958, σελ. 4**

ΑΡΧΑΙΡΕΣΙΕΣ ΣΤΑ ΣΥΝ. ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΝΕΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΝΕΟ ΧΩΡΙΟ (Κυθραίας). 27 (Του ανταποκριτού μας) - Την περ. Κυριακή έγιναν στην αίθουσα του Δημοτικού Σχολείου του χωριού μας οι τακτικές συνελεύσεις της ΣΠΕ και του Συνεργατικού Παντοπωλείου για την ανάδειξη νέων επιτροπών. Οι συνελεύσεις των μελών και των δύο ιδρυμάτων υπέδειξαν τις παλιές επιτροπές από τους κ.κ. Χρ. Σκλάβο, Πρόεδρο, Χ. Τσαγκάρη, Νικ. Γ. Πίτσιλλο, Αθ. Σιόρη, και Χρ. Μάρκο (της επιτροπής της ΣΠΕ) και Α. Σιοκορή, Πρόεδρο, Α. Μάτσα, Α. Χαρή, Β. Κόνιο και Μ. Ηλία (του Συν. Παντοπωλείου). Σαν μέλη του εποπτικού συμβουλίου επανεξελέγησαν οι κ.κ. Χ. Χριστοδούλου, Α. Σατσιάς, Κ. Αθανασιάδης, Α. Μάτσας και Α. Μιχαήλ. **Χαραυγή, 28 Οκτωβρίου 1965, σελ. 6**

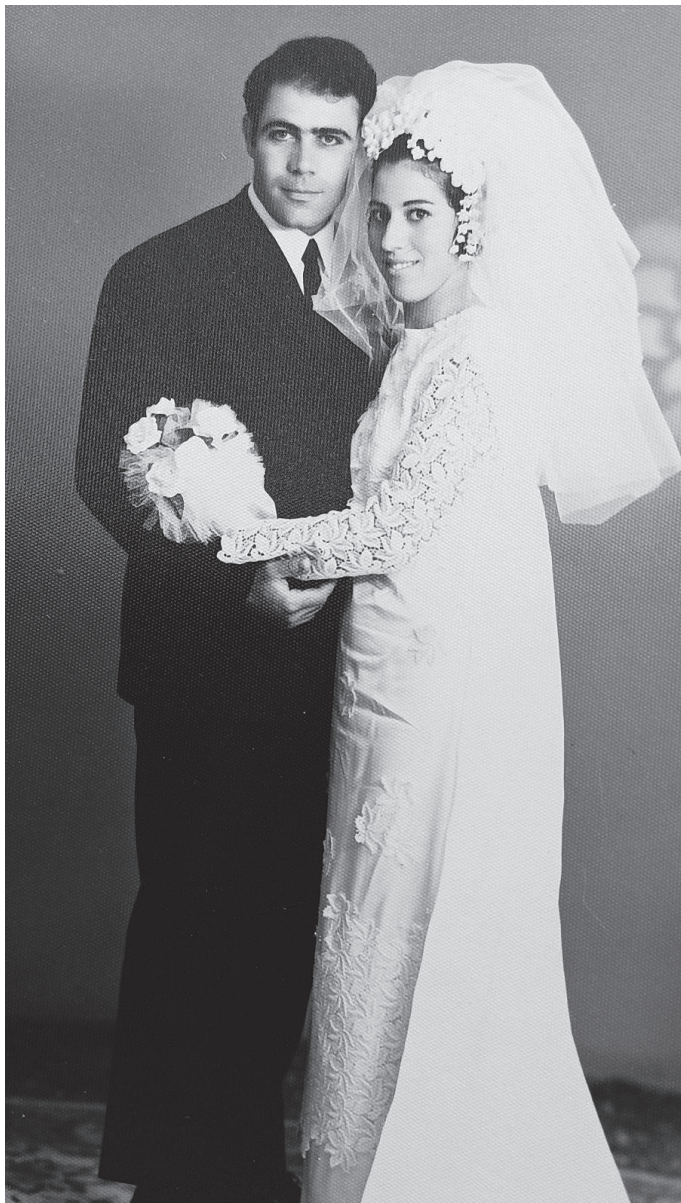
Φωτογραφήματα

Η Μαρίτσα Τσιάρτα με τη θυγατέρα της Κωνσταντίνα φουρνίζουν πρόσφορα στην αυλή του σπιτιού της Κωνσταντίννας στο Τραχώνι, το 1967.

Το ζεύγος Χρίστου και Μαρίτσας Τσιάρτα στην αυλή του σπιτιού της θυγατέρας τους Κωνσταντίννας στο Τραχώνι, το 1967. Ο Χρίστος Τσιάρτας διετέλεσε για πολλά χρόνια νεοκόρος στον Άγιο Χαράλαμπο.

Ο γάμος του Χαράλαμπου Χρίστου Γιάνκου, από τον Γερόλακκο, και της Έλλης Α. Κοΐννου έγινε στις 21 Ιουνίου 1970 στο Νέο Χωρίο, στην εκκλησία του Αγίου Χαράλαμπος.

Φωτογραφήματα

Στο μέσο καθήμενη η Ευθυμία Λέβα, μητέρα του δάσκαλου Γεώργιου Λέβα. Όρθιες από αριστερά: Νίκη Σολωμού, κόρη της Μαρίτσας Σολωμού, αδελφής του Γ. Λέβα, παντρεμένη στην Τύμπου, Ρεβέκκα, σύζυγος Νικόλαου Πιτσιλίδη, Άννα, αδελφή του Γ. Λέβα, παντρεμένη και αυτή στην Τύμπου, τη δεκαετία 1950.

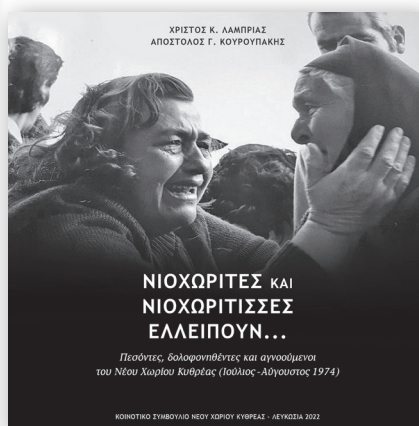
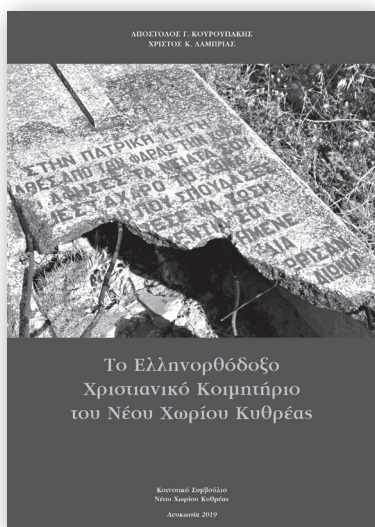

Ο Χαρίς Χριστοδούλου κείτεται αιμόφυρτος ύστερα από φρικτά βασανιστήρια των Βρετανών στρατιωτών στα οποία υποβλήθηκε στο δημοτικό σχολείο του χωριού μας, στο μεγάλο κέρφριου τον Οκτώβριο του 1958. Ο Χαρίς αρνήθηκε να οβήσει συνθήματα για την ΕΟΚΑ που ήταν γραμμένα στον τοίχο του σχολείου, γι' αυτό και ξυλοκοπήθηκε άγρια.

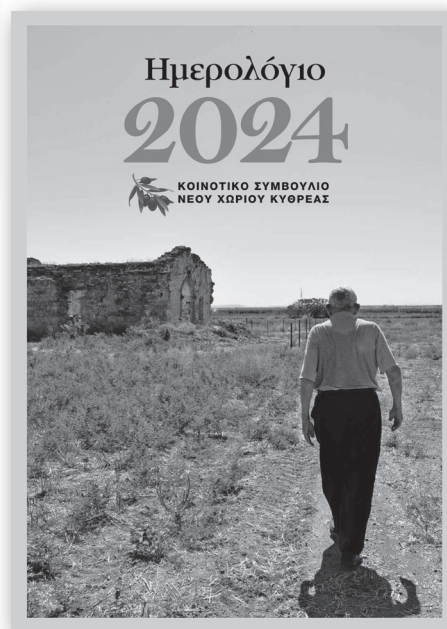

Ο Παναγιώτης Ζερβός (κέντρο) μετά το τέλος του αγώνα της ΕΟΚΑ, το 1959, όταν επέστρεψε από το αντάρτικο, όντας ο μόνος Νιοχωρίτης που βγήκε αντάρτης στο βουνό, σε αναμνηστική φωτογραφία με τους συναγωνιστές του Τάσο Βασιλείου (αριστερά) και τον αδελφό του Κώστα (δεξιά).

Εκδόσεις Κοινοτικού Συμβουλίου Νέου Χωρίου Κυθρέας

**ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΑΣ
ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΙΣ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΩΝΤΑΣ
ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΣΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟ
00357 99 330 981.**

Έχει κυκλοφορήσει το ημερολόγιο τοίχου για το 2024, το οποίο είναι αφιερωμένο στα 50 χρόνια από την τουρκική εισβολή, με έναν τρόπο που θεωρούμε πως τιμά τη μνήμη των χωριανών μας που είτε έχασαν τη ζωή τους, είτε εξαφανίστηκαν, είτε ζουν ακόμα στην προσφυγιά. Το ημερολόγιο διατίθεται προς πώληση και μπορείτε να το παραγγείλετε στα τηλέφωνα του κοινοτάρχη και των μελών του Κοινοτικού Συμβουλίου.

Για όλες σας τις ασφαλιστικές ανάγκες, είμαι εδώ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

- Ζωής
- Υγείας
- Σπουδές
- Αποταμίευση
- Δανείου
- Συνταξιοδότηση
- Φοροαπαλλαγή

ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ

- Οικίας ή εξοχικού
- Αυτοκινήτου
- Καταταστήματος
- Πολυκατοικίας

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

- Επαγγελματική ευθύνη
- Αστική ευθύνη
- Ευθύνη εργοδότη
- Ευθύνη Εργολάβου

Επικοινωνήστε μαζί μου

Δώρα Μάρκου (από Νέο Χωρίο Κυθραίας) 99873360
tdora.marcou@gmail.com

